

**CONSILIUL PENTRU PREVENIREA ȘI ELIMINAREA DISCRIMINĂRII
ȘI ASIGURAREA EGALITĂȚII**

**СОВЕТ ПО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЮ И ЛИКВИДАЦИИ ДИСКРИМИНАЦИИ И ОБЕСПЕЧЕНИЮ РАВЕНСТВА
COUNCIL ON THE PREVENTION AND ELIMINATION OF DISCRIMINATION AND ENSURING EQUALITY**

Adresa: Republica Moldova, Chișinău, MD-2004
bd. Ștefan cel Mare și Sfint nr.180, bir.405
tel.: +373 (0) 22 21-28-17

Адрес: Республика Молдова, Кишинёв, MD-2004
бул. Штефан чел Маре, 180, каб. 405
тел.: +373 (0) 22 21-28-17

Nr. 01/ 570 din 16.03. 2021

Parlamentul Republicii Moldova

Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității, în conformitate cu art. 12 alin. (2) din Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității, vă remite pentru documentare Raportul general privind situația în domeniul prevenirii și combaterii discriminării în Republica Moldova pentru anul 2020.

Președinte

Ian Feldman

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA	
P.D.P. Nr.	<u>572</u>
" <u>16</u> "	<u>03</u> 20 <u>21</u>
Ora	

CONSILIUL PENTRU PREVENIREA ȘI ELIMINAREA
DISCRIMINĂRII ȘI ASIGURAREA EGALITĂȚII
СОВЕТ ПО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЮ И ЛИКВИДАЦИИ
ДИСКРИМИНАЦИИ И ОБЕСПЕЧЕНИЮ РАВЕНСТВА
COUNCIL FOR PREVENTING AND ELIMINATING
DISCRIMINATION AND ENSURING EQUALITY

RAPORT GENERAL

PRIVIND SITUAȚIA ÎN DOMENIUL
PREVENIRII ȘI COMBATERII DISCRIMINĂRII
ÎN REPUBLICA MOLDOVA

ANUL 2020

Chișinău, 2021

CUPRINS

CUPRINS	2
INTRODUCERE	3
SUMAR EXECUTIV.....	4
CAPITOLUL I. PREVENIREA DISCRIMINĂRII	8
1.1 Consolidarea cadrului normativ	8
1.2 Situația privind percepția populației generale și opinia specialiștilor cu privire la pregătirea actorilor din sectorul justiției pentru a face față cazurilor de discriminare	15
1.3 Situația privind accesul persoanelor vârstnice la servicii de sănătate și protecție socială.....	19
1.4 Situația privind încadrarea persoanelor cu dizabilități în câmpul muncii prin intermediul întreprinderilor specializate	23
1.5 Prevenirea discriminării prin intermediul mecanismelor convenționale.....	26
1.6 Nivelul de implementare a recomandărilor înaintate în anul 2019	28
1.7 Recomandări privind îmbunătățirea situației în domeniul prevenirii și combaterii discriminării și asigurării egalității	36
CAPITOLUL II. PROTECȚIA ÎMPOTRIVA DISCRIMINĂRII.....	45
2.1 Gestionarea plângerilor	45
2.2 Interferența cu instanțele de judecată	50
2.3 Discriminarea în câmpul muncii.....	51
2.4 Discriminarea în acces la bunuri și servicii disponibile publicului.....	63
2.5 Discriminarea în domeniul educației.....	74
2.6 Discriminarea în alte domenii.....	77
CAPITOLUL III. PROMOVAREA EGALITĂȚII.....	87
3.1 Activități de informare și sensibilizare a populației privind fenomenul discriminării	87
3.2 Activitatea reflectată în mass-media	92
CAPITOLUL IV. ASPECTE SPECIFICE ÎN ACTIVITATEA CONSILIULUI	95
4.1 Capacitatea instituțională	95
4.2 Resurse financiare	96

INTRODUCERE

Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității, creat în baza Legii nr.121/2012 cu privire la asigurarea egalității, are drept misiune prevenirea și protecția împotriva discriminării, asigurarea egalității, promovarea oportunităților egale și a diversității, dezvoltând astfel o societate incluzivă, în care oamenii își realizează drepturile și libertățile indiferent de particularitățile individuale.

Acționând în condiții de imparțialitate și independență față de autoritățile publice, Consiliul este constituit din 5 membri, care nu au apartenență politică, aceștia fiind numiți de Parlament pentru o perioadă de 5 ani.

Din anul 2018, în calitate de membri ai Consiliului sunt: Ian Feldman, Svetlana Doltu, Andrei Brighidin, Victorina Luca și Evghenii Alexandrovici Goloșceapov.

Raportul reflectă situația privind fenomenul discriminării în Republica Moldova pentru anul 2020, perioadă determinată de o abordare mai complexă a acestui fenomen, în contextul pandemiei de Covid-19. Situația de criză a dictat impunerea restricțiilor din partea autorităților, generând situații în care diferite grupuri de populație s-au simțit discriminate. În examinarea cauzelor, în context epidemiologic, angajații Consiliului au manifestat atenție sporită, ghidându-se de documente și directive emise de către autoritățile din sănătate la nivel mondial, urmărind obiectivul primordial privind asigurarea drepturilor fiecărei persoane aflate pe teritoriul țării, inclusiv pe timp de pandemie.

În raport sunt reflectate problemele care constituie bariere în asigurarea efectivă a egalității și, respectiv, sunt formulate o serie de recomandări a căror implementare ar îmbunătăți situația pe segmentul de prevenire și combatere a discriminării, precum și pe cel de asigurare a egalității.

Structurat în patru capitole, raportul prezintă date relevante din sondaje, analize și jurisprudența Consiliului. Sondajul se referă la percepția populației generale și opinia specialiștilor cu privire la pregătirea actorilor din sectorul justiției pentru a face față cazurilor de discriminare. Documentul oferă informație despre tendința fenomenului de discriminare în rândul participanților la sondaj, nivelul de înțelegere a acestuia și încrederea populației în instituțiile menite să ofere protecție împotriva discriminării.

Situația privind respectarea drepturilor persoanelor în etate a fost examinată în cadrul analizei accesului persoanelor vârstnice la servicii de sănătate și protecție socială. De asemenea în raport este prezentată și situația privind încadrarea persoanelor cu dizabilități în câmpul muncii prin intermediul întreprinderilor specializate.

Raportul a fost elaborat în baza art. 12 alin. (2) al Legii cu privire la asigurarea egalității nr.121/2012 și a fost aprobat în cadrul ședinței Consiliului din 09 martie 2021.

SUMAR EXECUTIV

Raportul prezintă o sinteză a situației privind prevenirea și combaterea discriminării în Republica Moldova, pe parcursul anului 2020, prin prisma activității Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității. Urmare a celor constatate, Consiliul a înaintat o serie de recomandări, care necesită a fi implementate de autoritățile responsabile, pentru a înregistra progrese în procesul de asigurare a egalității în societate.

Capitolul I reflectă contribuția Consiliului la consolidarea cadrului normativ din Republica Moldova, în urma examinării corespunderii legislației în vigoare și a proiectelor de acte normative la standardele privind nediscriminarea. În lista celor mai stringente probleme identificate de către Consiliu, la examinarea cadrului normativ, se regăsesc dezavantajarea unor categorii de populație prin neacordarea suportului financiar unic persoanelor aflate la întreținerea deplină a statului; impunerea restricțiilor de circulație, în contextul situației epidemiologice provocată de Covid-19, pentru persoanele care vor să intre în Republica Moldova; restrângerea cercului de beneficiari ai facilităților fiscale și vamale care au dreptul de scutiri la importul unui autoturism, din cauza diagnozelor expuse limitativ în actele normative; stabilirea unor condiții neclare în acordarea indemnizației urmașilor personalului medical, decedat ca urmare a activității în lupta cu Covid; sancționarea crimelor motivate de ură, etc.

Percepția populației generale este una diferită față de opinia specialiștilor referitoare la pregătirea actorilor din sectorul justiției pentru a face față cazurilor de discriminare. Dacă specialiștii din domeniu (judecători, procurori, ofițeri de poliție) susțin că justiția din Moldova este pregătită, atunci 56% din respondenții care reprezintă populația generală consideră contrariul. Aceeași opinie este împărtășită și de unii avocați participanți la studiu, care au menționat că nici societatea, și nici justiția nu sunt pregătite să abordeze și să aplice corect standardele, respectiv nu sunt pregătite să facă față cazurilor de discriminare. Datele sunt reflectate în Studiul național cu privire la percepția populației generale și opinia specialiștilor cu privire la pregătirea actorilor din sectorul justiției pentru a face față cazurilor de discriminare¹ realizat de către Consiliu în parteneriat cu Consiliul European, în perioada septembrie - noiembrie 2020.

Analiza accesului persoanelor în etate la servicii de sănătate și protecție socială a scos în evidență bariere în accesibilitatea, disponibilitatea, acceptabilitatea și calitatea serviciilor sociale și de sănătate prestate persoanelor în etate. Printre acestea se numără: insuficiența resurselor umane necesare pentru acordarea asistenței medicale și sociale de calitate; amplasarea centrelor de sănătate preponderent în localitățile de tip urban; suportarea costurilor integrale pentru servicii medicale și medicamente care nu sunt acoperite de polița de asigurare medicală, etc.

¹Studiul a fost elaborat în cadrul proiectului național „Consolidarea capacităților actorilor din sectorul justiției pentru realizarea actului de justiție în conformitate cu standardele europene, pentru combaterea discriminării în Republica Moldova” cofinanțat de Uniunea Europeană și Consiliul European în contextul Parteneriatului pentru Buna Guvernare.

Analizând situația privind integrarea persoanelor cu dizabilități în câmpul muncii prin intermediul întreprinderilor specializate, Consiliul a ajuns la concluzia că acest mecanism este unul ineficient, pentru că anual rata de angajare a acestor persoane este în descreștere. Printre factorii care au generat o atare situație, în opinia Consiliului, sunt anumite prevederi legislative defectuoase. Din cauza măsurilor protective în vederea susținerii angajamentelor propuse, s-a ajuns în situația în care statul cheltuie până la 7 ori mai multe resurse financiare decât suma retribuțiilor salariale care revine anual fiecărui angajat - persoană cu dizabilități.

În anul 2020 Consiliul a depus la Comitetul ONU pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei un raport alternativ, trecând în revistă următoarele probleme cu care se confruntă femeile din Republica Moldova: perpetuarea stereotipurilor prin diseminarea mesajelor sexiste și inexistența mecanismelor de sancționare a publicității sexiste; prevederi normative care limitează accesul femeilor la unele categorii de funcții și profesii; disparitățile salariale între femei și bărbați; hărțuirea sexuală la locul de muncă și în sistemul educațional, etc. Consiliul a formulat și o serie de recomandări pe care Comitetul ONU urmează să le redirecționeze statului pentru a fi implementate.

Capitolul privind prevenirea discriminării prezintă și o analiză retrospectivă asupra nivelului de implementare a recomandărilor înaintate de către Consiliu prin deciziile emise în anul 2019. Din informațiile comunicate autorității, se constată că acestea au fost implementate în volum de 40%, alte 30,32% sunt în proces de monitorizare, 22,13% au fost contestate, iar 6,50% din ele au rămas neimplementate.

Capitolul II expune într-un mod comprehensiv informația pe care o deține Consiliul referitoare la situația privind fenomenul discriminării în diverse domenii, precum câmpul muncii, acces la bunuri și servicii disponibile publicului, lezarea demnității, acces la justiție, educație ș.a. De asemenea, prezintă date statistice ce țin de gestionarea plângerilor, dar și informații cu privire la interferența Consiliului cu instanțele de judecată.

Anual, numărul plângerilor adresate spre examinare Consiliului sunt într-o ascensiune continuă. Excepție nu face nici anul 2020 – unul în care cu toții am fost afectați de pandemia Covid-19. Astfel, în perioada de raportare, se constată o creștere cu 16 la sută, față de anul 2019, a adresărilor parvenite, ajungând la cifra de 297. Cu toate acestea, respectând totalitatea normelor impuse de autoritățile responsabile de gestionarea crizei pandemice, Consiliul a continuat să-și desfășoare activitatea, fără a fi afectat randamentul instituției.

În anul 2020, câmpul muncii revine în topul domeniilor în care s-au constatat cele mai multe fapte de discriminare, mai exact 30% din deciziile de constatare, fiind urmat de domeniul acces la bunuri și servicii disponibile publicului care, în anul precedent, a deținut întâietatea.

Comparativ cu anii precedenți, când în domeniul câmpul muncii, faptele de discriminare se bazau în principal pe criteriul de vârstă și statutul de beneficiar de pensie, în anul 2020, criteriul de opinie și cel de sex/gen/maternitate sunt predominante.

Principalele probleme aferente câmpului muncii, pe care le-a identificat Consiliul, sunt următoarele: discreditarea profesională, intimidarea psiho-emoțională și subminarea egalității de tratament a angajaților care au o poziție civică activă și o opinie bine definită; refuz neîntemeiat de angajare/transfer din motive stereotipice; subminarea egalității de tratament la aplicarea garanțiilor și drepturilor salariaților; subminarea egalității de tratament la concediere; plasarea anunțurilor de angajare cu indicarea condițiilor care favorizează anumite persoane; obstrucționarea dreptului preveniților de a fi încadrați în activități remunerate. O altă problemă sesizată de Consiliu, în contextul efectelor negative generate de criza pandemică, este refuzul de acomodare rezonabilă a graficului de muncă pentru angajații cu responsabilități familiale, ca urmare a sistării activităților în instituțiile de învățământ.

Din totalul deciziilor de constatare a discriminării, 24 la sută se raportează domeniului acces la bunuri și servicii disponibile publicului, având la bază criteriul de dizabilitate, limbă, statut social, gen, etc.

Inaccesibilitatea clădirilor de menire socială, precum și cea a informațiilor de interes public, continuă să fie o problemă raportată la Consiliu și în anul 2020. Atât finanțarea insuficientă a serviciilor sociale, cât și organizarea defectuoasă au contribuit la menținerea inegalităților de tratament față de beneficiari.

Alte probleme identificate de Consiliu, în domeniul acces la bunuri și servicii disponibile publicului, sunt: inaccesibilitatea serviciilor de asistență medicală; întreruperea nejustificată în prestarea serviciilor; existența prevederilor normative care generează inegalități în accesarea serviciilor de protecție și asistență socială.

Coraportul situațiilor de constatare a discriminării aferente domeniului educație, din totalul dosarelor de constatare, constituie 6,75%. Aspectele invocate în plângerile ce vizau domeniul respectiv au evidențiat următoarele probleme: stigmatizarea copiilor cu dizabilități și neimplicarea în activități extra curriculare; neîntreprinderea măsurilor corespunzătoare pentru crearea condițiilor necesare în vederea asigurării incluziunii educaționale a copiilor cu dizabilități; practici dezechilibrate în procesul de organizare și susținere a educației.

Consiliul a constatat că în toate domeniile referite mai sus (câmpul muncii, acces la bunuri și servicii disponibile publicului, educație), criteriul de dizabilitate sau starea sănătății se află printre primele trei în baza căruia s-au aplicat tratamente diferențiate. În domeniul educație, acest criteriu se află în top, fiind invocat în 60 la sută din deciziile de constatare.

Rata deciziilor de constatare a discriminării aferente domeniului lezarea demnității constituie circa 19%. Criteriul de sex rămâne a fi dominant în acțiunile de discriminare în acest domeniu. Printre problemele identificate, în anul 2020, sunt: producerea și distribuirea publicității sexiste, discursurile instigatoare, articole de presă stigmatizante și remarci rasiste în acte întocmite de avocat.

Din numărul total al deciziilor de constatare a discriminării, 12,6 la sută revine domeniului acces la justiție. Criteriul de limbă fiind cel mai frecvent invocat, astfel fiind menținută tendința de raportare a inaccesibilității sistemului de justiție pentru vorbitorii limbii de comunicare interetnică.

Referitor la interferența Consiliului cu instanțele de judecată, se constată că, din numărul total al dosarelor a căror procedură judiciară a fost finalizată, 56 la sută au fost cu câștig de cauză.

În perioada de referință, la capitolul informare și sensibilizare a populației privind fenomenul discriminării, instituția și-a orientat eforturile pe două direcții dictate de actualitate: fenomenul stigmatizării și discriminării populației în contextul situației epidemiologice, provocată de Covid-19 și combaterea discursului de ură, asociat cu perioada campaniei electorale pentru prezidențiale. Prin elaborarea materialelor informative, Consiliul a urmărit creșterea gradului de deschidere și de cooperare a populației cu autoritățile, sporirea nivelului de încredere a oamenilor față de măsurile de prevenire a infecției impuse de autorități, precum și combaterea discriminării și stigmatizării persoanelor afectate. Totodată, activitățile de informare realizate în contextul campaniei electorale au avut drept scop de a atrage atenția tuturor celor implicați în procesul electoral asupra faptului că utilizarea discursului de ură nu doar că este în măsură să lezeze demnitatea candidaților electorali, dar și să producă dezbinare în societate, ură și chiar violență în rândurile electoratului.

Pe parcursul anului 2020 grupurile care au beneficiat de instruiți și ședințe de informare privind nediscriminarea au fost reprezentate de avocați, procurori și judecători, asistenți judiciari și grefieri, jurnaliști, angajați din sectorul public și privat, cadre didactice și elevi cu vârsta cuprinsă între 13-14 ani.

CAPITOLUL I. PREVENIREA DISCRIMINĂRII

1.1 Consolidarea cadrului normativ

Urmând dezideratul unei societăți inclusive, în care toți oamenii își pot realiza drepturile și libertățile, indiferent de particularitățile individuale și exercitându-și atribuția de examinare a corespunderii legislației în vigoare și a proiectelor actelor normative la standardele privind nediscriminarea, Consiliul a înaintat recomandări în scopul consolidării cadrului normativ din Republica Moldova.

Dezavantajarea unor categorii de populație prin neacordarea suportului financiar unic persoanelor aflate la întreținerea deplină a statului.

Examinând prevederile HG nr. 504/2020 cu privire la acordarea suportului financiar unic de pensii și alocații sociale de stat, Consiliul a constatat că prevederile dezavantajează persoanele care se află la întreținerea statului și primesc alocații de stat. Altfel spus, persoanele care au atins vârsta de pensionare, dar nu întrunesc stagiul de cotizare necesar pentru stabilirea pensiei și persoanele cu dizabilități severe din copilărie, în situația în care ar ajunge la întreținerea Statului, nu ar fi eligibili de a beneficia de acest suport financiar. În același timp, Consiliul a constatat că persoanele care beneficiază de prestații sociale (pensii pentru limită de vârstă și pensii de dizabilitate) chiar dacă se află la întreținerea statului, vor fi eligibile pentru a beneficia de acest suport. Respectiv, neacordarea suportului financiar unic în valoare de 900 de lei tuturor persoanelor care se află în situație similară constituie o politică discriminatorie față de persoanele aflate la întreținerea statului și care nu beneficiază de nici o prestație socială.

Consiliul a recomandat MSMPS includerea în lista beneficiarilor suportului financiar unic și a persoanelor care nu întrunesc condițiile pentru a beneficia de pensie și nu beneficiază nici de alocație socială de stat pe motiv că se află la întreținerea deplină a statului.

Evidențierea stereotipurilor privind transmiterea infecției HIV în raport cu homosexualitatea

Examinând proiectul Programului național de prevenire și control al infecției HIV/SIDA, Consiliul a observat tendința autorităților de incitare la discriminare a persoanelor LGBT, acestora fiindu-li-se atribuită nejustificat, în baza unor stereotipuri, responsabilitatea pentru transmiterea infecției HIV/SIDA. Deși, conform datelor prezentate în proiect, în perioada 2010-2019, printre căile de transmisie a infecției HIV a predominat cea heterosexuală, reprezentând 550-650 cazuri pe an, în continuare este relevant faptul că numărul persoanelor infectate dintre care bărbați care fac sex cu bărbați a crescut de 4 ori, sau de la 6 în 2010 la 27 de cazuri în 2019. Consiliul reiterează că

stigmatizarea și discriminarea minorităților sexuale constituie o barieră pentru educația sexuală a populației.

Consiliul a recomandat operarea unor modificări de conținut în cadrul proiectului Programului național de prevenire și control al infecției HIV/SIDA și infecțiilor cu transmitere sexuală pentru anii 2021-2025.

Restrângerea cercului de beneficiari ai facilităților fiscale și vamale, ce au dreptul la scutiri la importul unui autoturism, din cauza diagnozelor expuse limitativ în actele normative de punere în aplicare a facilităților enumerate.

Legea nr. 60/2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități recunoaște la art. 49, alin. (3) dreptul persoanelor cu dizabilități de a importa, o dată la 5 ani, cu scutire de drepturi de import, un mijloc de transport destinat transportării lor. Codul vamal, Codul fiscal și Legea nr. 1380/1997 cu privire la tariful vamal vine să reglementeze temeiurile și condițiile de acordare a acestei scutiri. Cu toate acestea, unele categorii de persoane sunt private de acest drept. În decizia nr. 62/20², Consiliul a constatat că persoanele cu afecțiuni ale aparatului locomotor, altele decât cele prevăzute în lista afecțiunilor aparatului locomotor din Anexa nr. 3 la Regulamentul aprobat prin HG nr. 1413/2016 nu pot beneficia de dreptul de a importa un mijloc de transport în condițiile prevăzute de Regulament. Respectiv, această situație este nejustificată prin raportare la scopul urmărit, și anume cel de a asigura participarea deplină și efectivă în societate a persoanelor cu dizabilități locomotorii.

Consiliul a recomandat revizuirea și extinderea listei afecțiunilor aparatului locomotor prevăzute la Anexa nr. 3 la Regulament, pentru a asigura că toate persoanele cu dizabilități ale aparatului locomotor pot beneficia de dreptul de a importa, o dată la 5 ani, cu scutire de drepturi de import, un mijloc de transport destinat transportării lor.

Limbajul sexist în Clasificatorul ocupațiilor din Republica Moldova

Odată cu examinarea proiectului de HG cu privire la aprobarea Clasificatorului ocupațiilor din Republica Moldova care stabilește denumirile ocupațiilor (funcțiilor și profesiilor) practicate de populația activă a Republicii Moldova, Consiliul a constatat că deși proiectul are drept scop actualizarea și adaptarea Clasificatorului ocupațiilor conform standardelor internaționale, acesta prevede în continuare forma de „masculin-singular” și „masculin-plural” a ocupațiilor. Observăm că în unele domenii de activitate, predomină un anumit gen, iar indicarea unei activități doar la una dintre formele feminină/masculină creează un risc ridicat pentru formarea culturii sexismului. Mai

² http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_62_-2020.pdf

mult, prin decizia nr. 273 din 8 septembrie 2015³, Consiliul a constatat că expunerea majorității titlurilor ocupațiilor la genul masculin în Clasificatorul ocupațiilor din RM (CORM 006-14), fără a se oferi varianta expusă la feminin, reprezintă discriminare în câmpul muncii pe criteriul de sex.

Deși pe parcursul a mai mulți ani, Consiliul a participat la ședințele grupului de lucru pentru modificarea Clasificatorului, în care s-au agreat anumite modalități de expunere a profesiilor și ocupațiilor, la moment, ministerul de resort a prezentat varianta veche a formelor și anume cea sexistă.

Consiliul a recomandat, repetat, transpunerea denumirii profesiilor în conținutul Clasificatorului ocupațiilor din Republica Moldova, atât la masculin, cât și la feminin pentru a contribui la eradicarea stereotipurilor de gen în sfera muncii.

Condiții neclare în acordarea indemnizației urmașilor personalului medical, decedat ca urmare a activității în lupta cu COVID-19

Pentru obținerea indemnizației urmașilor personalului medical, decedat ca urmare a desfășurării activității în lupta cu COVID-19, statul impune obligația ca victima să fi decedat „în cadrul desfășurării nemijlocite a activității medicale în lupta cu COVID”, care are o interpretare ambiguă. Totodată, nu este specificat dacă această categorie se referă doar la instituțiile medico-sanitare publice sau și la instituțiile medicale din sectorul privat, antrenate în prevenirea și combaterea pandemiei, precum și la laboratoarele private care asigură diagnosticul infecției cu COVID-19. Consiliul a considerat că toate aspectele procedurale urmează a fi clarificate în Regulament, pentru a asigura că de indemnizație să poată beneficia urmașii tuturor persoanelor care au decedat urmare a infectării în rezultatul desfășurării, de facto, a unei activități medicale în lupta cu COVID-19, indiferent de faptul dacă persoana a activat în cadrul unei secții anti-COVID-19, sau nu, în cadrul unei instituții medicale publice sau private. Totodată, Consiliul a recomandat excluderea termenului de 3 ani, în care persoana poate obține indemnizația din data solicitării, fiind contrară hotărârii Curții Constituționale nr. 19 din 19 iulie 2016, prin care s-a stabilit că o astfel de prevedere limitează încasarea retroactivă a plății, întrucât constituie o ingerință nejustificată în exercitarea dreptului la proprietate.

Consiliul a recomandat clarificarea condițiilor de acordare a indemnizației urmașilor personalului medical decedat ca urmare a desfășurării activității în lupta cu COVID-19 și excluderea termenului de 3 ani, prin care se limitează perioada de plată retroactivă a indemnizației de la data solicitării.

³ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/decizie_273_2015_depersonalizat_6154520-1.pdf

Publicitatea sexistă

În urma consultării noului Regulament privind amplasarea și autorizarea mijloacelor de publicitate și afișaj în municipiul Chișinău, Consiliul a concluzionat că abordarea generală prin care se interzice folosirea imaginilor și mesajelor indecente nu este suficientă pentru prevenirea și combaterea publicității sexiste. De asemenea, instituția susține că trebuie reglementat mecanismul de acționare în cazul în care autoritatea care coordonează documentația de proiect identifică suspiciuni de plasare a publicității sexiste.

Consiliul a recomandat completarea Regulamentului cu norme prin care se va interzice expres publicitatea sexistă, precum și cu un mecanism de control în caz de depistare a unei publicități, potențial sexiste. În sinteza obiecțiilor, autorii proiectului au respins recomandările Consiliului fără a argumenta poziția.

Limitarea accesului la educația extrașcolară

Conform art. 27 alin. (3) din Legea nr. 60/2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități, statul, prin intermediul autorităților și instituțiilor responsabile, trebuie să garanteze persoanelor cu dizabilități condiții necesare pentru educație, instruire, pregătire profesională, formare vocațională și formare continuă. În legătură cu inițierea consultării proiectului Cadrului de referință al educației extrașcolare (nonformale), Consiliul a subliniat necesitatea abordării problemei asigurării accesului efectiv al copiilor cu cerințe educaționale speciale la educația extrașcolară, inclusiv problema instruirii corespunzătoare a personalului antrenat în sistemul educației extrașcolare. În decizia Consiliului nr. 38/2020⁴, Consiliul a constatat discriminarea unui copil cu cerințe educaționale speciale manifestată prin limitarea accesului la o activitate extrașcolară pe motiv de stare a sănătății. În această privință, Consiliul a subliniat faptul că neimplicarea copiilor în activitățile care ar putea să le dezvolte capacități și aptitudini de interacționare socială, altele decât cele de învățare, echivalează cu subminarea oportunităților și a șanselor egale în procesul educațional.

Consiliul a recomandat operarea unor modificări în conținutul proiectului Cadrului de referință al educației extrașcolare (nonformale) din Republica Moldova, pentru a asigura conformitatea acestuia cu standardele în vigoare privind nediscriminarea.

Omiterea din proiectul noului Cod funciar a reglementărilor privind atribuirea unui lot de teren pentru construcție persoanelor cu dizabilități

Analizând proiectul noului Cod funciar, Consiliul a examinat prevederile acestuia din perspectiva garanțiilor sociale, în special, cele destinate protecției unor categorii de persoane dezavantajate.

⁴ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_38_2020.pdf

Una din garanțiile sociale acordate persoanelor cu dizabilități se conține în art. 22 alin. (6) din Legea nr. 60/2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități, care prevede că în schimbul spațiului locativ, constând dintr-un apartament, persoana cu dizabilități poate solicita autorităților publice locale de la locul de trai, atribuirea unui lot de teren pentru construcția unei locuințe individuale. Lipsa bazei legale în conținutul noului Cod funciar care ar permite atribuirea unor loturi de teren destinate construcțiilor pentru persoanele cu dizabilități afectează considerabil drepturile persoanelor cu dizabilități. Totodată, aplicarea art. 22 alin. (6) din Legea nr. 60/2012, este imposibilă deoarece printre competențele autorităților publice locale se enumeră doar transmiterea în folosință a terenurilor, dar nu și atribuirea gratuită a acestora.

Consiliul a recomandat completarea proiectului Codului funciar cu prevederi ce ar permite atribuirea gratuită a unui lot de teren pentru construcții persoanelor cu dizabilități, precum și revizuirea atribuțiilor autorităților publice locale pentru a asigura realizarea acestei proceduri. Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului a menționat că atribuirea terenului pentru construcție persoanelor cu dizabilități este imposibilă pe motiv de lipsă a unor terenuri.

Sanționarea crimelor motivate de ură

În legătură cu inițierea procesului de consultare a proiectului de Lege nr. 301 privind reglementarea infracțiunilor motivate de ură și prejudecată, Consiliul a venit cu unele precizări în ceea ce privește noțiunea de „motive de prejudecată” stabilită în conținutul Codului penal, precum și definirea infracțiunii de incitare la ură și la acțiuni violente pe motiv de prejudecată. În acest caz, Consiliul a exprimat dezacordul în introducerea alin. (2) la art. 346 Cod penal, prin care să se justifice actele de incitare la ură și acțiuni violente pe motiv de prejudecată, deoarece existența acestei prevederi va diminua din importanța și aplicabilitatea alin. (1). La fel, Consiliul și-a exprimat dezacordul în ceea ce privește introducerea alin. (2) la art. 135² Cod penal, prin care se justifică propaganda genocidului ori a infracțiunilor împotriva umanității în cadrul cercetărilor științifice și exprimărilor artistice. Consiliul a amintit în acest sens, jurisprudența CtEDO, în special cauza M`Ba la M`Bala c. Franța, unde Curtea a precizat că o luare de poziție în mod evident antisemită și plină de ură, deghizată sub aparența unei producții artistice, este la fel de periculoasă ca și un atac frontal și abrupt și este contrară valorilor Convenției europene. În același timp, Consiliul a propus sancționarea în baza Codului contravențional a instigării la discriminare.

Consiliul a susținut necesitatea operării modificărilor în conținutul Codului penal și Codului contravențional, prin care se sancționează faptele motivate de ură și prejudecată, ținând cont de propunerile înaintate, fiind conformate standardelor internaționale în materia nediscriminării.

Tratament diferențiat aplicat persoanelor condamnate la detenție pe viață în cadrul procedurii de eliberare condiționată înainte de termen

Examinând procedura de eliberare condiționată înainte de termen, reglementată de Codul de executare al Republicii Moldova, Consiliul a constatat că documentul prevede că în cazul refuzului eliberării condiționate a condamnatului la detențiunea pe viață, adresarea repetată a demersului poate avea loc nu mai devreme decât peste 3 ani de la data adoptării hotărârii de refuz a instanței. În același timp, pentru ceilalți condamnați termenul este de doar 6 luni. Consiliul a observat că termenul de 3 ani a fost introdus abia în anul 2014 ca urmare a adoptării Legii nr. 82/2014 pentru modificarea și completarea unor acte legislative. Consiliul a menționat că introducerea unor prevederi mai restrictive, urmează a fi justificate de un scop legitim, or în cazul dat statul nu și-a argumentat necesitatea tratării diferențiate a persoanelor condamnate în dependență de categoria pedepsei, în asigurarea accesului la procedura de eliberare condiționată.

Consiliul a recomandat Ministerului Justiției inițierea modificării art. 267 alin. (2) din Codul de executare.

Necesitatea perfecționării prevederilor normative în materia migrației, azilului, integrării străinilor, apatridiei, intrării și șederii străinilor pe teritoriul RM

Consiliul a evaluat procesul de implementare a legislației în domeniul migrației, azilului, integrării străinilor, apatridiei, intrării și șederii străinilor pe teritoriul RM și a recomandat MAI operarea modificărilor corespunzătoare, în special:

- **Modificarea Codului muncii prin expunerea literei c¹) alin. (1) art. 55 prin înlocuirea sintagmei „cetățenii străini” cu sintagma „lucrătorii migranți”;**
- **Ajustarea art. 12 din alin. (4) din Legea nr. 274/2011, prin care persoanele incluse în programul de integrare nu pot refuza nemotivat locul de muncă propus, la prevederile art. 21 alin. (1) lit. l) ale Legii nr. 105/2018 cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj și a standardelor internaționale de nediscriminare.**
- **Modificarea alin. (4) art. 4 din Legea nr. 1585/1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală pentru a asigura accesul la servicii medicale gratuite, garantate de stat solicitanților de azil ce se încadrează în grupurile vulnerabile inclusiv persoanele cu dizabilități, femeile însărcinate, persoanele în vârstă, părinții singuri cu copii minori, victimele traficului de persoane, persoanele care suferă de afecțiuni grave, victimele torturii sau cu potențial redus de autoîntreținere în vederea armonizării legislației la standardele UE.**

Risc sporit de discriminare a persoanelor cu dizabilități, în contextul situației epidemiologice din țară, provocată de Covid-19.

Consiliul a constatat că, în contextul situației epidemiologice din țară, persoanele cu dizabilități sunt expuse unui risc sporit de a fi discriminate, deoarece întâmpină dificultăți majore în acces la informație, la servicii de sănătate, servicii sociale comunitare, servicii de protecție socială. În special, acest fapt este datorat efectelor măsurilor restrictive aplicate în perioada stării de urgență, ce au un impact mai pronunțat asupra situației persoanelor cu dizabilități.

Consiliul a recomandat: asigurarea transmiterii informațiilor oferite publicului în diferite formate pentru a asigura accesul tuturor persoanelor, în condiții de egalitate, la conținutul acestora; prelungirea ex officio a termenului de încadrare în grad de dizabilitate pentru o perioadă rezonabilă în care persoanele vizate să poată parcurge obiectiv reexpertizarea medicală și asigurarea achitării integrale a tuturor plăților sociale aferente dizabilității; colectarea sistematică a datelor multiplu dezagregate, pentru identificarea măsurilor de asigurare a drepturilor persoanelor cu dizabilități, în contextul situației epidemiologice.

Restricții de circulație pentru persoanele ce vor să intre în Republica Moldova, aplicate în contextul situației epidemiologice, provocată de Covid-19.

Consiliul s-a autosesizat în vederea examinării justificării impunerii restricțiilor de circulație pentru cetățenii Republicii Moldova, care vor să intre în Republica Moldova pe calea aeriană, condiționate fiind de plata poliței de asigurare medicală obligatorie, în comparație cu cetățenii care intrau pe teritoriul țării pe cale terestră, fără condiționarea de a plăti polița de asigurare medicală obligatorie. Consiliul notează că orice cetățean este obligat să dețină poliță de asigurare medicală. Această obligativitate reiese din prevederile art. 5 alin. (1) lit. d) din Legea cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală nr. 1585/1998. Cu toate acestea, condiționarea traversării frontierei a cetățenilor Republicii Moldova de faptul deținerii poliței de asigurare medicală restrânge dreptul acestora de a reveni în țară, garantat de art. 27 alin. (2) din Constituție. În acest sens, deși condiția instituită este una legitimă, în sensul că nu se contestă obligativitatea fiecărui cetățean de a participa la sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală, aceasta nu este rezonabilă și obiectivă pentru a restrânge dreptul cetățenilor de a reveni în țară.

Consiliul a recomandat excluderea condiționalității achitării primei de asigurare obligatorie de asistență medicală înainte de revenire în țară; asigurarea accesului tuturor cetățenilor Republicii Moldova și străinilor cu permis de ședere pe teritoriul țării să traverseze frontiera

în baza unei declarații pe propria răspundere privind obligația achitării primei de asigurare; asigurarea accesibilității lingvistice a modelului de declarație; suspendarea termenului limită cu reducere de achitare a poliței de asigurare medicală pentru perioada stării de urgență; asigurarea accesului neîngrădit în țară, fără a impune achitarea primei de asigurare obligatorie de asistență medicală, persoanelor pentru care Guvernul are calitatea de asigurat.

Stigmatizarea victimelor decedate de Covid-19 și a membrilor familiilor acestora, prin alocarea sectoarelor separate în cimitire

Consiliul s-a autosesizat asupra deciziei autorităților de alocare a sectoarelor separate, la marginea cimitirelor pentru înmormântarea persoanelor decedate în urma infectării cu COVID-19, cu sfidarea tradițiilor culturale și religioase ale victimelor și membrilor familiilor acestora. Consiliul a catalogat această practică drept una discriminatorie și stigmatizantă, ghidându-se de liniile directoare elaborate de Organizația Mondială a Sănătății care nu excludeau dreptul membrilor familiei de a petrece pe ultimul drum persoana decedată și nici nu prevedeau instituirea sectoarelor izolate în cimitir pentru victime. De asemenea, Consiliul a venit cu îndemnul către autorități de a evita mesajele discriminatorii și instigatoare la ură.

Consiliul a recomandat respectarea demnității umane, convingerilor religioase și a tradițiilor culturale ale familiilor persoanelor decedate; evitarea mesajelor discriminatorii și instigatoare la ură, utilizate intens în adresa cetățenilor care au călătorit dincolo de hotarele țării sau în adresa bolnavilor – victime ale COVID-19.

1.2 Situația privind percepția populației generale și opinia specialiștilor cu privire la pregătirea actorilor din sectorul justiției pentru a face față cazurilor de discriminare

În anul 2020 Consiliul Europei în parteneriat cu Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității a desfășurat Studiul național cu privire la percepția populației generale și opinia specialiștilor cu privire la pregătirea actorilor din sectorul justiției pentru a face față cazurilor de discriminare, care, în baza unui sondaj, și-a propus să determine percepția populației generale și să afle opinia specialiștilor din sectorul justiției cu privire la nivelul de pregătire a actorilor din acest sector pentru a face față cazurilor de discriminare. La sondaj au participat, pe de o parte populația generală, iar pe de altă parte, specialiști din sectorul justiției (judecători, avocați, procurori, ofițeri de poliție, para-juriști, mediatori comunitari și reprezentanți ai ONG-urilor).

Conform sondajului, populația interviuată este familiarizată cu termenul de „discriminare” – unul din patru respondenți asociind acest cuvânt cu limitarea în drepturi, nedreptate, umilire sau înjosire.

Ponderea persoanelor care au afirmat că nu toți cetățenii din Moldova sunt egali în fața legii a constituit 61%. Pe de altă parte, egalitatea cetățenilor în fața legii este percepută diferit de către specialiștii din domeniu.

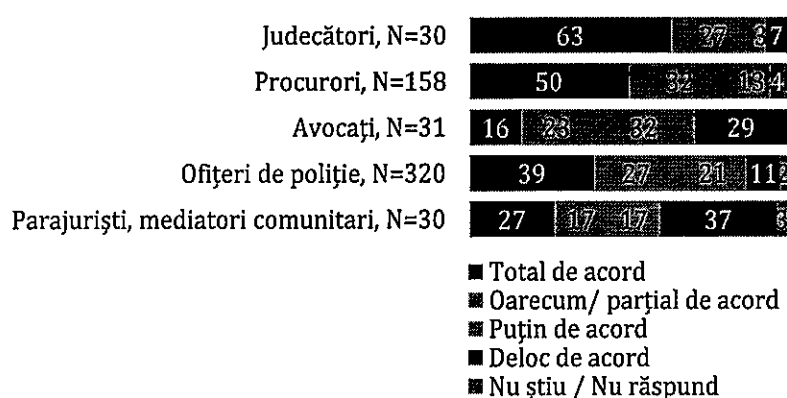

Diagrama nr. 1

Percepția specialiștilor asupra egalității tuturor cetățenilor din Moldova în fața legii

Majoritatea (88%) persoanelor interviuate susțin că discriminarea este des întâlnită în Moldova. În opinia populației generale, cele mai răspândite tipuri de discriminare sunt: discriminarea pe bază de situație financiară (83%), discriminarea persoanelor cu dizabilități fizice (67%) și discriminarea persoanelor cu dizabilități mintale și intelectuale (66%), discriminarea persoanelor în etate (61%). Circa fiecare al patrulea respondent (23%) s-a simțit discriminat pe parcursul ultimului an, 28% dintre aceștia susțin că discriminarea a avut loc în baza criteriului de vârstă, iar alte 26% - în baza situației financiare.

Cu referire la domeniul/sfera în care este cel mai răspândită discriminarea, se consideră că aceasta este cel mai frecvent întâlnită la angajarea în câmpul muncii și la interacțiunea cu instituțiile medicale. În același timp, aproximativ fiecare al treilea participant nu sesizează o problemă în situația în care ar fi supus discriminării.

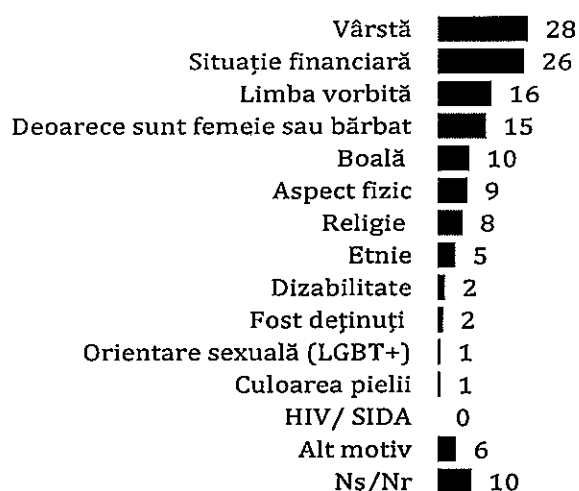

Diagrama nr. 2

Criteriile în baza cărora respondenții simt că au fost discriminați

Relevantă în acest sens este informația despre măsurile concrete luate pe care le-au enumerat respondenții care s-au simțit discriminați. 19% dintre aceștia susțin că nu au întreprins nimic în acest sens, iar 46% dintre ei au ales să ceară sfatul unei rude sau prieten.

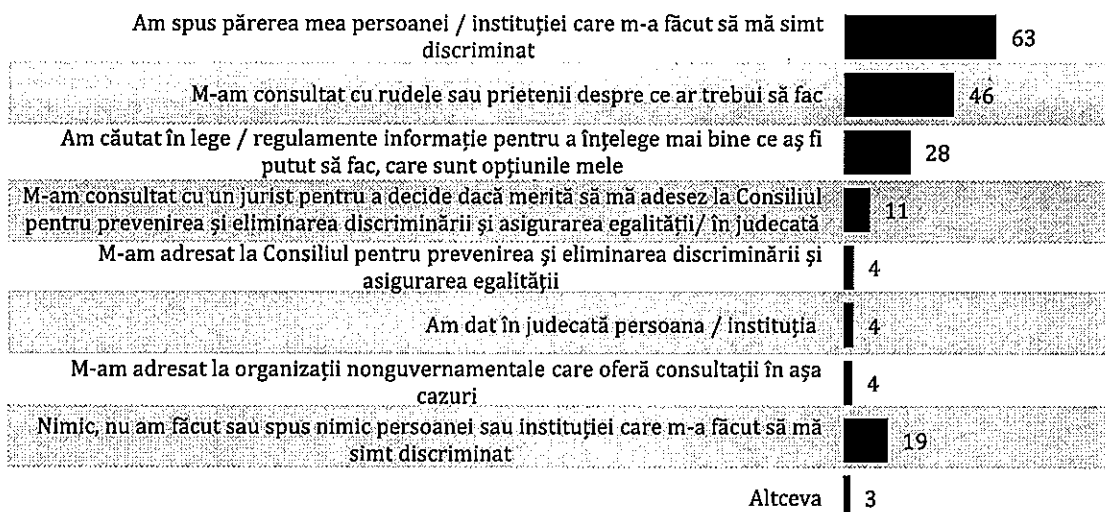

Diagrama nr. 3 Acțiunile întreprinse de respondenți după ce s-au simțit discriminați

Referitor la instanțele unde cred respondenții că se pot adresa persoanele discriminate, au fost oferite răspunsuri libere (fără sugerarea unor variante de răspuns) - 50% au indicat poliția, iar 27% – instanțele de judecată. Pentru obținerea asistenței juridice, respondenții consideră că persoanele discriminate pot apela la poliție (42% au indicat acest răspuns spontan, fără sugestie) și la serviciile de avocați (35%).

Totodată, în timp ce 56% din populația generală interviuată consideră că justiția din Republica Moldova nu este pregătită să facă față cazurilor de discriminare, părerile specialiștilor din domeniu la acest capitol diferă.

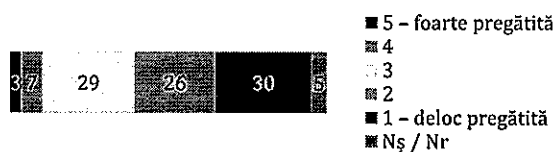

Diagrama nr. 4

Percepția populației generale asupra măsurii în care justiția din Moldova este pregătită să facă față cazurilor de discriminare

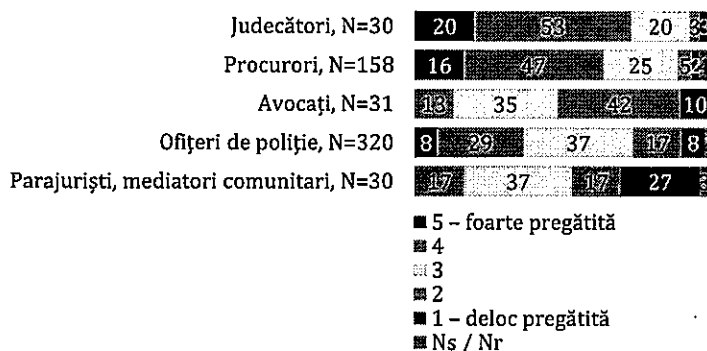

Diagrama nr. 5

Percepția specialiștilor asupra măsurii în care justiția din Moldova

este pregătită să facă față cazurilor de discriminare

În timp ce reprezentanții ONG-urilor susțin că justiția este parțial pregătită să facă față cazurilor de discriminare, avocații susțin că aceasta nu este pregătită insuficient „nu putem spune că sistemul este gata să abordeze, să facă față acestor standarde, întrucât însuși societatea nu este gata, dar justiția este un fel de oglindă a societății”.

De asemenea, sondajul a urmărit să afle opinia participanților care activează în domeniu și asupra interacțiunii fenomenului de discriminare cu actorii din sectorul justiției. Specialiștii au menționat că poliția este instituția din sectorul justiției în cadrul căreia este cea mai răspândită discriminarea.

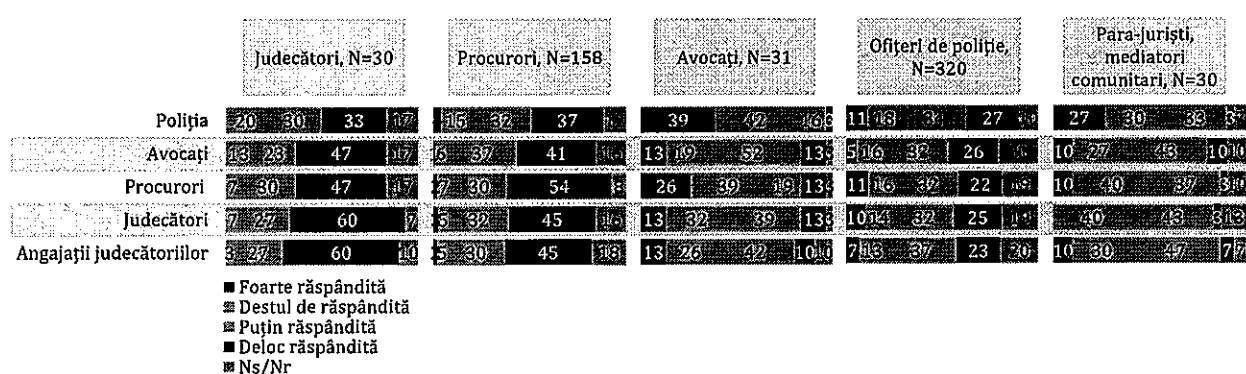

Diagrama nr. 6 Răspândirea discriminării la instituțiile/actorii din sectorul justiției

Totodată, 58% dintre avocați și 47% dintre para-juriști au menționat că au auzit despre cazuri în care poliția s-a abținut de la implicare sau s-a implicat cu întârziere în situații când victima făcea parte dintr-un grup minoritar dezavantajat.

În general, a fost enunțată opinia că există grupuri minoritare/dezavantajate față de care actorii din justiție se comportă diferit. Printre acestea: persoanele bănuite/învinuite, lucrătorii sexuali, consumatorii de droguri, persoanele cu dizabilități mintale și intelectuale, persoanele LGBT+.

În cadrul studiului a fost evaluată și notorietatea Consiliului în rândul populației generale. Astfel, o persoană din cinci a afirmat că a auzit de Consiliu, iar 17% dintre acestea consideră că instituția este pregătită să abordeze cazurile de discriminare. Datele colectate arată că și o parte majoritară din specialiștii intervievați cunosc despre Consiliu, urmărind activitatea acestuia ce ține de examinarea cazurilor de discriminare. Totodată, specialiștii în domeniu, care au apreciat pozitiv activitatea Consiliului, au susținut că instituției ar trebui să-i revină și atribuția de a sancționa direct autorii faptelor de discriminare, nu doar să emită decizii cu titlul de recomandare.

1.3 Situația privind accesul persoanelor vârstnice la servicii de sănătate și protecție socială

Consiliul, având drept scop evaluarea situației privind respectarea drepturilor persoanelor în etate la servicii sociale și de sănătate, a analizat accesul persoanelor în etate la servicii de sănătate și protecție socială din perspectiva standardelor în domeniul egalității și nediscriminării.

Principalele aspecte care au fost cercetate în cadrul analizei țin de accesibilitatea serviciilor sociale și de sănătate pentru persoanele în etate atât sub aspect cantitativ, cât și calitativ; carențele și barierele în accesibilitatea, disponibilitatea, acceptabilitatea și calitatea serviciilor sociale și de sănătate prestate persoanelor în etate.

Consiliul a supus analizei datele privind numărul persoanelor vârstnice, dezagregate pe diverse categorii, numărul instituțiilor medicale din țară, numărul angajaților în aceste instituții și numărul de persoane pe care acestea le deservește, precum și datele privind numărul persoanelor în etate care s-au adresat la oricare tip de instituție medicală. Cercetarea s-a extins asupra informațiilor existente privind serviciile sociale de care beneficiază persoanele în etate. Au fost colectate date privind numărul de beneficiari de diferite tipuri de prestații sociale cum ar fi ajutor material, ajutor social, compensații, alocații, pensii pentru limită de vârstă sau dizabilitate etc.

Problemele cu care se confruntă persoanele în etate la accesarea serviciilor de sănătate și servicii sociale

Analiza datelor colectate a permis evaluarea capacităților sistemului medical și al celui de asigurări sociale de a răspunde nevoilor actuale ale persoanelor vârstnice, precum și identificarea problemelor cu care se confruntă persoanele în etate în accesarea serviciilor de sănătate și servicii sociale.

Insuficiența resurselor umane necesare pentru acordarea asistenței medicale și sociale de calitate

Un număr semnificativ mai mic de medici și personal medical se atestă în localitățile rurale, fapt ce limitează accesul la servicii de sănătate și sociale pentru persoanele vârstnice din aceste zone. Mai mult, creșterea numărului medicilor de familie este raportată în municipii precum Chișinău, Bălți, Comrat, iar în celelalte raioane se atestă o scădere a numărului acestora. Acest fapt conduce la creșterea numărului de persoane în etate arondate unui medic de familie pentru deservire, și respectiv, la micșorarea timpului acordat fiecărui pacient.

	2014	2015	2016	2017	2018
Număr medici în localitatea urbană	11678	11793	11838	11854	11502
- la 10 mii locuitori urbani	77,5	78,0	78,0	77,9	75,3
Număr medici în localitatea rurală	1202	1213	1201	1167	1130
- la 10 mii locuitori rurali	5,9	5,9	5,9	5,8	5,6

Număr personal medical mediu în localitatea urbană	21259	19979	21017	20716	19788
- la 10 mii locuitori urbani	141,0	133,2	138,6	136,1	129,5
Număr personal medical mediu în localitatea rurală	4679	4623	4468	4409	4193
- la 10 mii locuitori rurali	22,8	22,5	22,0	21,8	20,8

Tabelul nr. 1 Numărul medicilor și a personalului medical în profil teritorial⁵

Situația este similară și în cazul asistenților sociali. Conform datelor din Raportul social anual din 2018 numărul acestora este în continuă scădere în fiecare an.

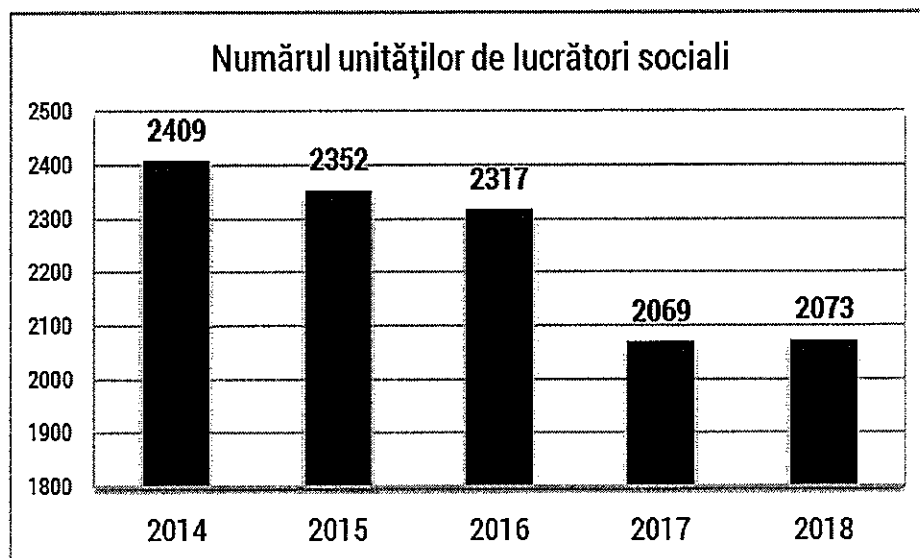

Diagrama nr. 7 Numărul unităților de lucrători sociali în perioada 2014-2018

Amplasarea centrelor de sănătate preponderent în localitățile de tip urban

Distanța până la instituția medicală constituie un impediment în accesarea serviciilor medicale pentru 4,9% din populația de la sate față de 0,4% din populația urbană. Acest fapt generează, în consecință, frecventarea mult mai rară a medicului de familie și a altor medici de specialitate, determinând în timp deteriorarea stării de sănătate a persoanelor în etate.

Necesitatea de a suporta costul integral al serviciilor și medicamentelor care nu sunt acoperite de polița de asigurare medicală și al plăților informale

Pachetul de servicii incluse în costul poliței de asigurare medicală deseori se dovedește a fi insuficient pentru a asigura toate examinările necesare. În consecință, restul serviciilor și investigațiilor medicale urmează să fie acoperite de bugetului propriu al beneficiarului. În această situație sunt defavorizate persoanele cu venituri reduse, printre care preponderent vârstnicii, deoarece aceștia necesită tratament mai frecvent. De asemenea, persoanele în etate sunt afectate

⁵ Raportul social anul 2018, https://msmps.gov.md/sites/default/files/raport_social_anual_2018_final.pdf

disproporționat și de plățile informale aferente serviciilor medicale. Sondajele realizate arată că 20% din persoanele care suportă plăți informale pentru servicii medicale sunt persoane în etate.⁶

Nivel de conștientizare redus al necesității de a supraveghea din timp starea de sănătate

Nu poate fi ignorată perpetuarea anumitor stereotipuri și persistența diferențelor educaționale care se atestă între persoanele aparținând mediului urban și rural. În această privință, studiul a relevat un nivel de conștientizare mai redusă a necesității de a supraveghea din timp starea de sănătate, asociată cu o autoapreciere mai mult pozitivă decât negativă a stării de sănătate, în rândul persoanelor în etate din mediul rural și în rândul bărbaților vârstnici.

Recomandări:

În vederea garantării exercitării efective a dreptului la sănătate al persoanelor vârstnice, statul trebuie:

- să implementeze acțiuni orientate spre întărirea generală a stării de sănătate prin promovarea modului sănătos de viață, practicării sportului și renunțarea la consumul de substanțe care dăunează sănătății;
- să întreprindă acțiuni concrete orientate spre prevenirea și profilaxia bolilor prin servicii medicale de calitate, accesibile și echitabile;
- să pună în aplicare măsuri conjugate pentru îmbunătățirea per ansamblu a calității vieții și nivelului de trai, prin asigurarea unui mediu ambiant sănătos, a condițiilor adecvate de apă și sanitație;
- să insiste asupra acțiunilor de sănătate publică și politicilor educaționale de prevenire a îmbolnăvirilor, campaniilor de informare și sensibilizare în privința bolilor transmișibile;
- să elaboreze, să aprobe și să implementeze măsuri de stimulare a implicării bărbaților în programe de profilaxie a diferitor categorii de boli;
- să implementeze acțiuni concrete de facilitare a accesului persoanelor în etate la medici specialiști de toate categoriile, în vederea identificării și stabilirii diagnosticului precoce în special al bolilor asociate înaintării în vârstă;
- să revizuiască modalitățile de repartizare în teritoriu a medicilor, inclusiv prin stimulări de ordin material a încadrării specialiștilor în serviciu în zonele rurale;
- să modifice pachetul de servicii medicale acoperit de polița de asigurare medicală pentru persoanele în etate, astfel încât să asigure accesibilitatea unui spectru de servicii medicale corespunzător necesităților acestei categorii;
- să planifice volumul asistenței medicale de servicii de înaltă performanță, acordate în cadrul sistemului de asigurări obligatorii de asistență medicală, conform necesităților populației din teritoriu.

⁶ Inegalitățile în Republica Moldova. Provocări și oportunități, pag 23.

În vederea garantării exercitării efective a dreptului la protecție socială al persoanelor vârstnice, statul trebuie:

- să revizuiască politicile de stimulare a menținerii în câmpul muncii a persoanelor în etate;
- să evalueze periodic gradul de corespundere a serviciilor sociale prestate de comunitățile locale necesităților persoanelor în etate din localități, atât cantitativ cât și calitativ;
- să revizuiască modalitățile de redistribuire financiară a sumelor alocate pentru susținerea socială a persoanelor vulnerabile, în special a celor în etate;
- să revadă condițiile de accesare, cât și condițiile de muncă, remunerare și formare profesională a lucrătorilor sociali;
- să asigure implementarea diferitor categorii de întreprinderi sociale, în care să fie implicate persoane inclusiv din grupul persoanelor în etate.

Totodată Consiliul a formulat și niște recomandări specifice în vederea înlăturării barierelor și carențelor identificate, în garantarea exercitării efective a dreptului la sănătate și a dreptului la protecție socială al persoanelor vârstnice. Guvernul urmează să opereze modificările de rigoare pentru a asigura:

- Reglementarea aspectelor practice de punere în aplicare a modalității de perfectare a cererii privind solicitarea ajutorului social la domiciliul sau, după caz, reședința potențialului beneficiar;
- Inițierea procedurii de modificare a prevederilor art. 4 alin. (4) și alin. (5) din Legea cu privire la medicamente nr. 1409/1997, astfel încât atât instrucțiunile de folosire a medicamentelor, cât și informația de pe ambalajele medicamentelor autorizate pentru uz în Republica Moldova să fie disponibile în limba română și în limba rusă;
- Instituirea unei formule de calcul a venitului lunar minim garantat per familie diferențiată, în dependență de gradul de dizabilitate și capacitatea de muncă a membrilor familiei solicitante, dar și revizuirea indicatorilor de apreciere a bunăstării familiei prevăzuți în anexa nr. 5 a Hotărârii Guvernului nr. 1167 din 16.10.2008.

Este de menționat că la sfârșitul anului 2020 primele două recomandări specifice au fost implementate prin aprobarea de către stat a modificărilor corespunzătoare în actele normative în vigoare.

Acestate se refereau la:

- Instituirea unor mecanisme care să asigure plata neîntreruptă a pensiei pentru persoanele care și-au stabilit pensia pentru limită de vârstă și ulterior au optat pentru o altă categorie de pensie mai avantajoasă, recomandare înaintată de către Consiliu prin Decizia nr. 514 din 2016⁷.

⁷ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Draft_Decizie_constatare_514_2016-votat-depers.pdf

- Revizuirea cuantumului compensației trimestriale pentru serviciile de transport acordată persoanelor cu dizabilități, recomandare înaintată prin Decizia nr. 91 din 2019.

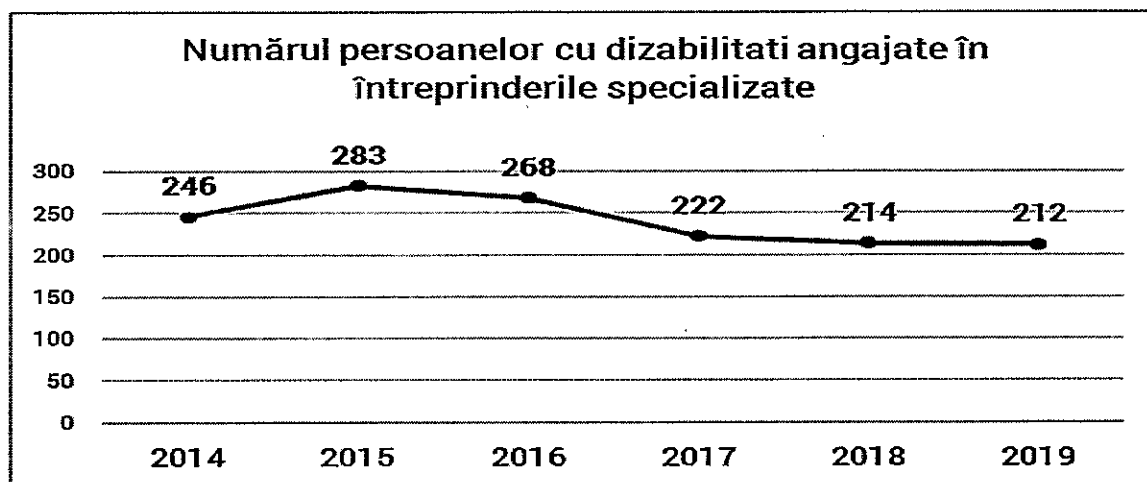
1.4 Situația privind încadrarea persoanelor cu dizabilități în câmpul muncii prin intermediul întreprinderilor specializate

Legea privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități nr. 60/2012 prevede la art. 36 anagajarea persoanelor cu dizabilități prin intermediul întreprinderilor specializate, statul subvenționând parțial procurarea utilajului și a materiei prime, crearea locurilor de muncă, de asemenea compensând parțial contribuțiile de asigurări sociale de stat achitate de către acestea, precum și scutindu-le de impozite și taxe în conformitate cu legislația în vigoare.

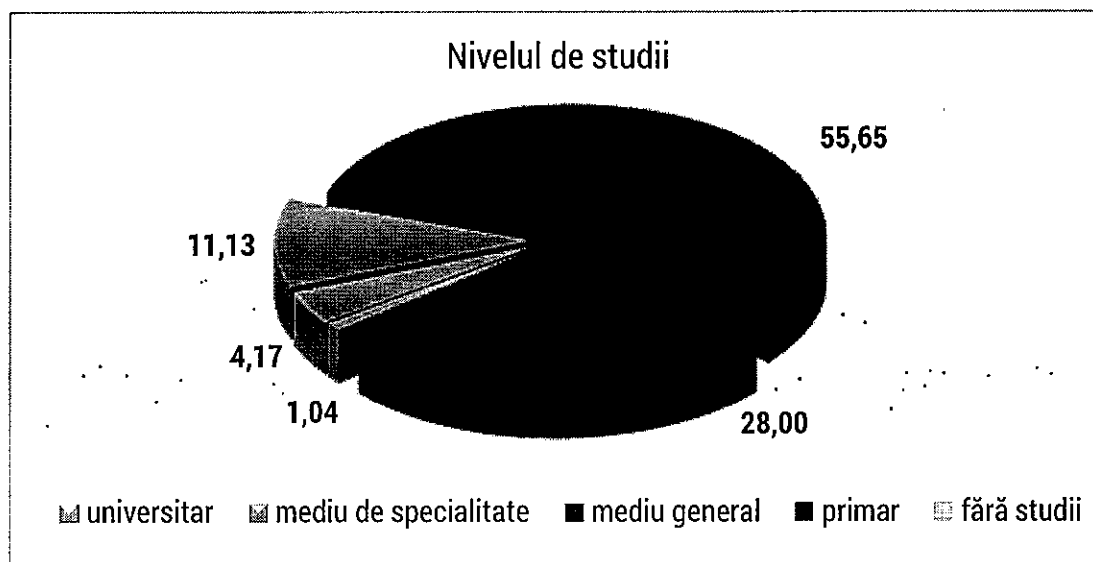
Consiliul a examinat situația angajării persoanelor cu dizabilități în întreprinderi specializate, ele fiind întreprinderi și organizații create de Societatea Invalizilor din Republica Moldova, Asociația Nevăzătorilor din Moldova și Asociația Surzilor din Republica Moldova, precum și întreprinderile sociale de inserție al căror capital social este deținut în proporție de 100% de societățile și asociațiile obștești ale persoanelor cu dizabilități, create pentru realizarea scopurilor statutare proprii, în cadrul cărora 50% și mai mult din numărul total al lucrătorilor angajați sunt persoane cu dizabilități.

În cadrul analizei efectuate Consiliul a constatat că numărul întreprinderilor specializate s-a redus de la 20 în 2014 la 8 în 2019. Unele din ele și-au încetat activitatea odată cu modificarea Hotărârii Guvernului nr.819/2017 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de acordare a unor categorii de facilități privind TVA conform prevederilor art.4 alin. (18) din Legea nr.1417-XIII din 17 decembrie 1997 pentru punerea în aplicare a titlului III al Codului fiscal, prin introducerea cerinței de lipsă a încălcărilor repetate ale legislației vamale și fiscale, inclusiv lipsă a infracțiunilor economice legate de activitatea întreprinderii sau organizației pe perioada ultimilor trei ani anteriori depunerii cererii scutirii de TVA.

Examinând numărul persoanelor cu dizabilități angajate în cadrul întreprinderilor specializate, Consiliul observă că acesta este în descreștere, fiind de 246 de persoane în 2014 și ajungând la 212 în 2019.

Analiza nivelului de studii al persoanelor cu dizabilități angajate în cadrul întreprinderilor specializate denotă o pondere redusă a persoanelor cu studii superioare. Problema accesului la studii superioare a persoanelor cu dizabilități auditive a constituit obiectul cauzei nr. 147/19⁸, Consiliul menționând că neasigurarea continuă a instruirii la disciplina limba străină constituie o barieră în exercitarea efectivă a dreptului la educație. De asemenea se atestă o problemă gravă privind accesul la educație a persoanelor cu dizabilități de vedere, 28 % având doar ciclul primar.

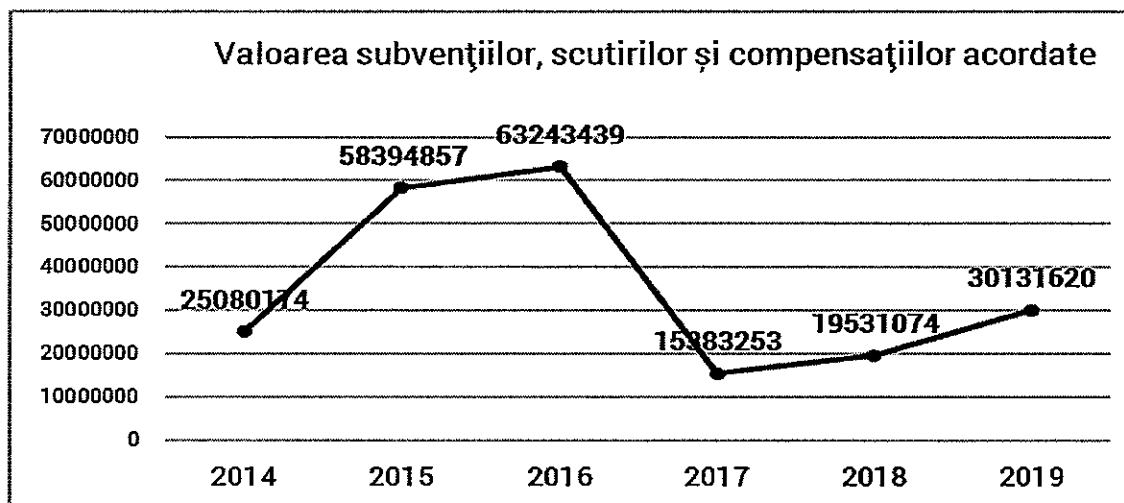

Examinând prevederile legislației în vigoare, Consiliul a constatat că întreprinderile specializate au dreptul să beneficieze de subvenții pentru procurarea de utilaj și materie primă, pentru crearea locurilor de muncă, de compensarea parțială a contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii, de scutirea de impozitul de venit, de scutirea de TVA, de scutirea de impozitul pe bunurile imobiliare și taxa pentru apă. Analiza art. 53¹, art. 283 alin. (1) și art. 306 lit. d) din Codul fiscal indică faptul că pentru a beneficia de scutirea la impozitele menționate mai sus, este suficient doar ca întreprinderile să fie create pentru realizarea scopurilor statutare ale societăților nevăzătorilor,

⁸ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_147_2019.pdf

surzilor și invalizilor, fără a fi pusă condiția ca persoanele cu dizabilități să constituie cel puțin 50% din numărul total de salariați. Această lacuna legislativă a dat posibilitate să beneficieze de scutirea la impozitul pe venit întreprinderi care nu aveau angajate persoane cu dizabilități.

Analiza valorii subvențiilor, scutirilor și compensațiilor acordate denotă faptul că valoarea acestora a variat de la an la an, atingând valoarea maximă de circa 63 mln în 2016.

Raportând valoarea sprijinului acordat de către stat întreprinderilor specializate la numărul persoanelor cu dizabilități angajate în cadrul acestora, Consiliul observă că banii publici cheltuiți per persoană depășește de la 3 până la 7 ori mărimea medie a retribuiției salariale anuale a unei persoane cu dizabilități achitată în cadrul întreprinderilor date. Aceste valori arată ineficiența mecanismului de integrare a persoanelor cu dizabilități prin intermediul întreprinderilor specializate.

	2014	2015	2016, le	2017	2018	2019
Valoarea subvențiilor, scutirilor acordate, lei	25.080.174	58.394.857	63.243.439	15.383.253	19.531.074	30.131.620
Numărul persoanelor cu dizabilități angajate	246	283	268	222	214	212
Valoarea subvenției per persoană, lei	101.952	206.342	235.983	69.294	91.267	142.130
Mărimea medie a retribuiției salariale anuale, lei	25.713	30.728	30.201	33.392	34.407	41.315

La momentul elaborării prezentului Raport Consiliul a identificat pe site-ul www.particip.gov.md proiectul Hotărârii Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind mecanismul de subvenționare a locurilor de muncă promovat de către Ministerul Finanțelor. Examinând prevederile acestuia, Consiliul a constatat că el nu corespunde Regulamentului(CE) nr. 800/2008 al Comisiei din 6 august 2008 de declarare a anumitor categorii de ajutoare compatibile cu piața

comună în aplicarea articolelor 87 și 88 din tratat (Regulament general de exceptare pe categorii de ajutoare), cu toate că statul și-a asumat prin Acordul de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană (art. 340) obligația de a armoniza legislația națională la aquis-ul comunitar în domeniul ajutorului de stat. Totodată, Consiliul observă că la elaborarea proiectului de Regulament nu s-a ținut cont nici de prevederile Legii cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj nr. 105/2018.

Recomandări:

- Evaluarea eficienței mecanismului de integrare în câmpul muncii a persoanelor cu dizabilități prin intermediul întreprinderilor specializate.
- Identificarea unui mecanism de subvenționare a creării și menținerii locurilor de muncă pentru persoanele cu dizabilități orientat pe persoană, fiind aplicabil tuturor întreprinderilor indiferent de fondatorul acestora.

1.5 Prevenirea discriminării prin intermediul mecanismelor convenționale

Calitatea de instituție națională de protecție a drepturilor omului îi permite Consiliului să depună rapoarte alternative la mecanismele convenționale. Aceste rapoarte reprezintă opinia instituției față de obligațiile statului în vederea respectării drepturilor omului.

Un astfel de raport a fost depus în anul 2020 la Comitetul ONU pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei⁹. Documentul reflectă cele mai stringente probleme cu care se confruntă femeile din Republica Moldova, din perspectiva mandatului Consiliului:

- lacune ale cadrului normativ de asigurare a egalității și competența limitată a Consiliului de a sancționa faptele de discriminare constatate;
- perpetuarea stereotipurilor prin diseminarea mesajelor publice sexiste și inexistența mecanismelor de prevenire și sancționare efectivă a publicității sexiste;
- participarea redusă a femeilor în procesul decizional – problemă ce nu a fost eliminată odată cu aprobarea cotei de participare. Ea rezidă și din prevederi legislative care favorizează încetarea mandatului de demnitate publică pentru femeile ce se află în concediu de maternitate;
- prevederi normative care limitează accesul femeilor la unele categorii de funcții și profesii, prin complexitatea lor;

⁹ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Equality_Council_Moldova_CEDAW_Submission_75_Session_Report.pdf

- disparitățile salariale între femei și bărbați, problemă care, deși este des discutată, pentru prevenirea și combaterea ei încă nu au fost introduse mecanisme efective;
- concedierea nejustificată a pensionarilor aplicată prin art. 86 alin. (1) lit.y¹) Codul muncii, are un impact cu mult mai grav asupra femeilor;
- hărțuirea sexuală la locul de muncă și în sistemul educațional - o problemă greu de identificat și foarte rar sancționată. Sancțiunea în aceste cazuri ar urma să aibă un efect descurajant și de prevenire a unor manifestări de acest gen pe viitor;
- lipsa accesului la poliță medicală asigurată de stat pentru femeile care îngrijesc până la vârsta de 2 ani un copil, iar anterior nu au activat în câmpul muncii. Această problemă a fost constatată încă în anul 2017. Deși au fost făcute toate demersurile necesare autorităților de resort, situația a rămas neschimbată;
- neincluderea perioadei de timp cuprinsă între anii 1999 - 2016 în stagiul de cotizare a persoanelor care au îngrijit o persoană cu dizabilități severe și nu a activat în câmpul muncii. Această problemă duce la discriminarea femeilor care au optat pentru îngrijirea acasă a copilului lor cu dizabilități severe, în lipsa serviciului de asistență personală;
- neaplicarea garanțiilor sociale și medicale femeilor ce exercită anumite profesii liberale, fapt care le descurajează în a accede la astfel de funcții și constituie bariere în asigurarea independenței financiare a femeilor.

Recomandări:

Ca urmare a problemelor enumerate supra, Consiliul a formulat un șir de recomandări, pe care Comitetul ONU urmează să le redirecționeze statului pentru a fi implementate:

- modificarea cadrului normativ de reglementare a activității Consiliului în vederea instituirii unui mecanism de egalitate eficient și efectiv;
- adoptarea acțiunilor de sancționare a incitării la discriminare, în special a discursului sexist;
- adoptarea măsurilor de prevenire și combatere a publicității sexiste;
- eliminarea barierelor legislative în promovarea femeilor în procesul decizional;
- eliminarea barierelor legale bazate pe stereotipuri de sex/gen la angajare;
- reducerea discrepanțelor salariale dintre femei și bărbați, în special în sectorul privat;
- introducerea în Codul muncii a noțiunii de „plată egală pentru muncă egală sau muncă de valoare egală”;
- modificarea legislației pentru a nu admite discriminarea pensionarilor;
- modificarea legislației pentru a institui sancționarea graduală a hărțuirii și hărțuirii sexuale în toate sferele vieții;
- asigurarea accesului la sistemul de asigurări medicale a persoanelor care îngrijesc de un copil până la 2 ani;

- modificarea legislației pentru a permite ca perioada îngrijirii unei persoane cu dizabilități severe între 1999-2016 să fie recunoscută drept perioadă contributivă, care urmează să fie luată în calcul la stabilirea stagiului de cotizare;
- creșterea numărului beneficiarilor al Serviciului asistență personală;
- asigurarea dreptului la protecție socială a avocaților, în special femei;
- asigurarea egală și nediscriminatorie a dreptului femeilor avocate la asigurare medicală.

1.6 Nivelul de implementare a recomandărilor înaintate în anul 2019

Pe parcursul anului 2020, Consiliul a monitorizat cu prioritate gradul de implementare a recomandărilor formulate prin deciziile emise în anul 2019.

Sub aspect metodologic, Consiliul a dezagregat recomandările după următoarele criterii: domeniul aferent, caracterul acestora (general/individual) și tipul (eliminare/prevenire/sanționare/satisfacție).

Astfel, la categoria recomandărilor cu caracter general, Consiliul atribuie acele recomandări care vizează îmbunătățirea situației din perspectiva egalității a unui grup de persoane, respectiv, cele individuale țin de remedierea situației particulare a victimelor discriminării.

În dependență de tipul acestora, Consiliul clasifică recomandările în următoarele categorii:

- recomandări de eliminare a faptei de discriminare - cele care includ obligația subiecților de a face; recomandări de prevenire a faptelor de discriminare pe viitor - cele care includ obligația subiecților de a nu face;
- recomandări de tip sancționare - care includ demersuri de intentare a proceduri disciplinare în privința persoanelor care au admis fapte discriminatorii în activitatea lor și cele de demarare a procedurilor contravenționale;
- recomandări de satisfacție - cele prin care Consiliul a îndemnat subiecții care au admis fapte de discriminare să-și prezinte scuzele pentru acțiunile lor.

Reflectând statistic situația, notăm că, în anul 2019, Consiliul a emis 76 decizii de constatare, formulând 122 de recomandări. Cele mai multe dintre acestea s-au referit la accesul persoanelor la bunuri și servicii disponibile publicului.

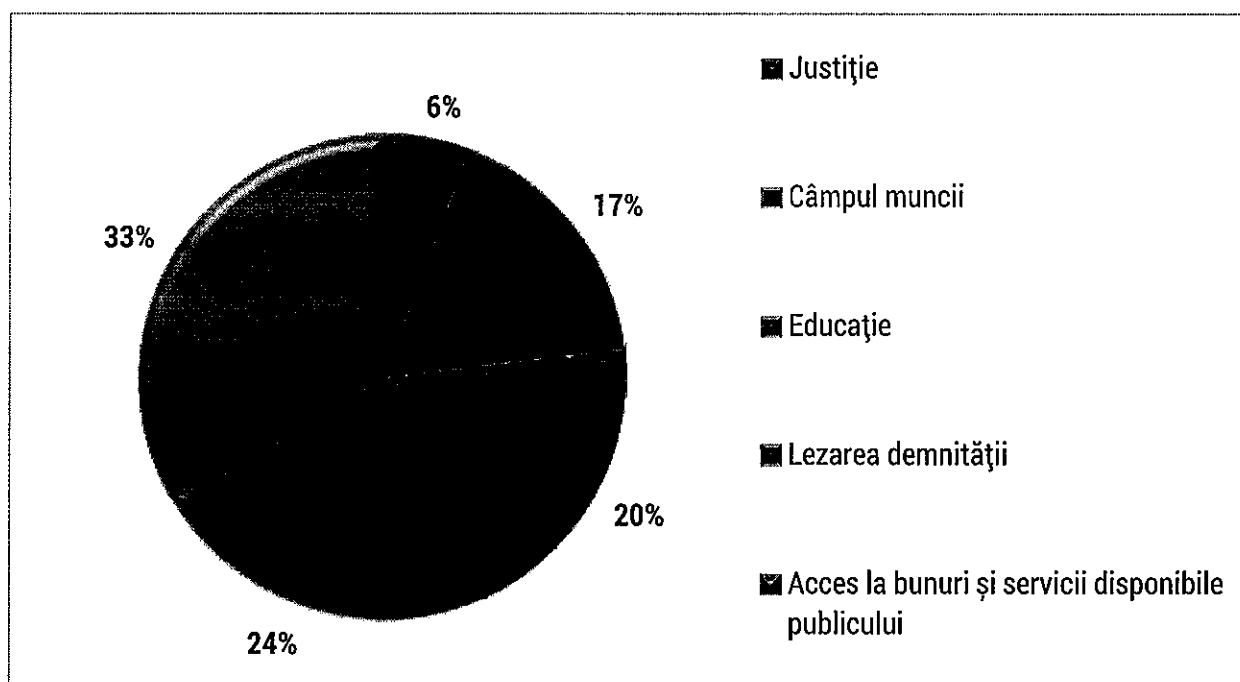

Diagrama nr. 10 Repartizarea recomandărilor înaintate în 2019 în dependență de domeniu

În dependență de caracterul acestora, 66,3% din recomandări au avut caracter general și 32,7% au avut caracter individual.

Potrivit tipului recomandărilor, 32% dintre acestea au constituit recomandări de prevenire;

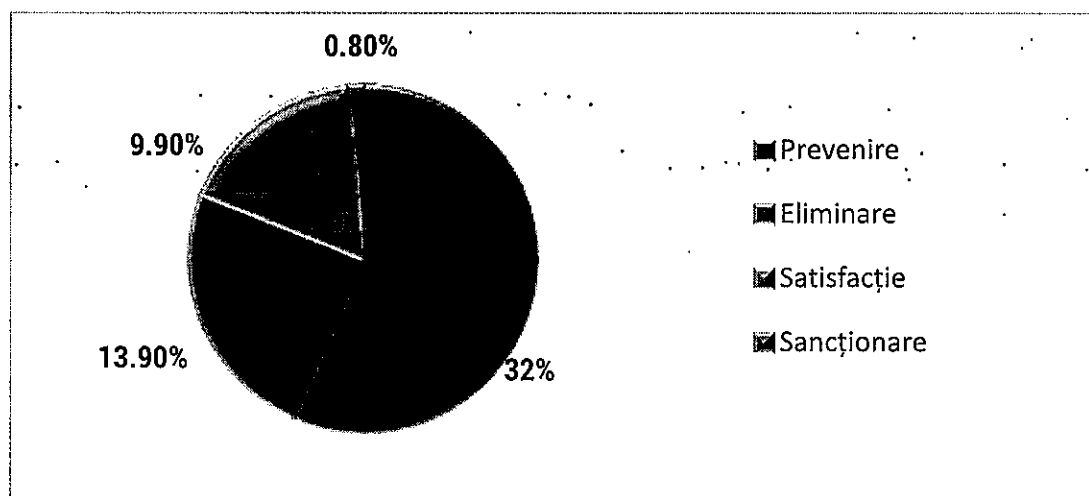

Diagrama nr. 11 Repartizarea recomandărilor formulate în 2019, în dependență de tipul acestora

Din analiza informațiilor comunicate în contextul implementării recomandărilor formulate prin deciziile emise în 2019, Consiliul constată că acestea au fost implementate în volum de 40%.

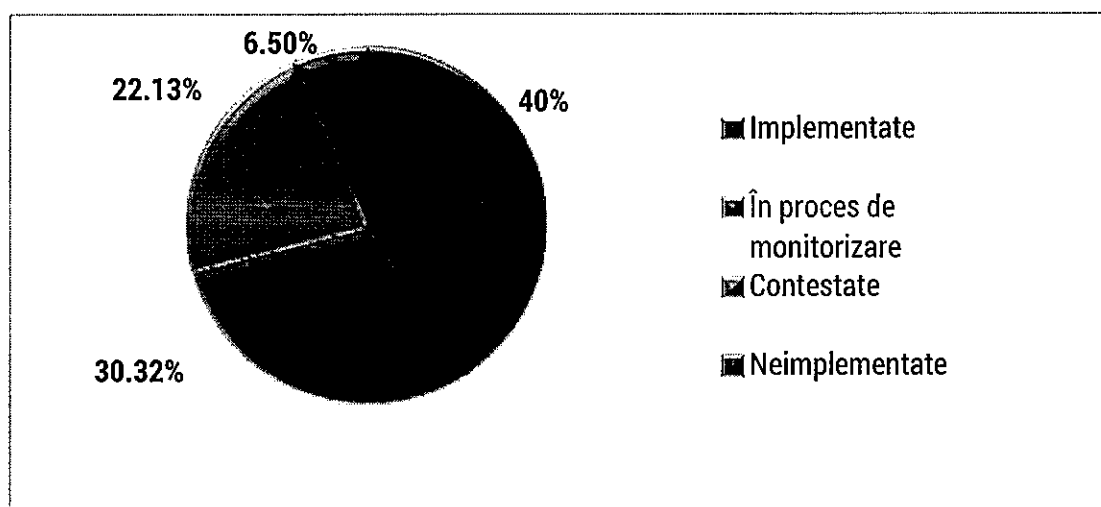

Diagrama nr. 12 Gradul de implementare a recomandărilor

Din totalul recomandărilor din 2019 care au fost implementate, 55,3% au un impact colectiv. În acest sens, putem menționa următoarele realizări:

- victimele reabilitate ale represiunilor politice, cu domiciliul în Republica Moldova pot beneficia de prestațiile ce li se cuvine, indiferent de faptul dacă sunt sau nu beneficiari de pensii sau alocații sociale de stat în sistemul național (art. 1 din Legea nr. 121/2001 modificat prin Legea nr. 187/2019)¹⁰;
- persoanele cu dizabilități cu domiciliul în Republica Moldova pot beneficia de poliță de asigurare medicală gratuită din partea statului, chiar dacă aceștia nu sunt beneficiari de pensii în sistemul național;
- cuantumul compensației trimestriale pentru serviciile de transport acordată persoanelor cu dizabilități, progresiv va fi egalat, indiferent de locul de trai a beneficiarului (redacție nouă a cap. IV din HG nr. 1413/2016 operată prin HG nr. 862/2020)¹¹;
- setul de documente ce urmează a fi prezentat de solicitantul facilităților fiscale și vamale la importul mijloacelor de transport cu destinație specială a fost simplificat (modificarea pct. 17 din HG nr. 474/2012 prin HG nr. 662/2019)¹²;
- din certificatul de încadrare în grad de dizabilitate a fost exclusă rubrica în care se indica codul deficiențe funcționale și s-a comunicat despre disponibilitatea de a schimba gratis certificatele în care au fost deja indicate (formularul certificatului modificat prin HG nr. 469/2020);¹³

¹⁰ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_30_2019.pdf

¹¹ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_99_2019.pdf

¹² http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_120_2019.pdf

¹³ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_61_2019.pdf

- s-a dat asigurări că maladia /diagnosticul nu se va mai indica în certificatul medical eliberat elevului care pleacă la tabără de odihnă¹⁴;
- s-a dispus încetarea activităților religioase cu implicarea organizată a copiilor în instituția preșcolară nr. 150 str. Matei Basarab nr. 4 (ordinul DGETS a mun. Chișinău nr. 1520 din 04.12.2019)¹⁵;

Totodată, din recomandările formulate prin deciziile anterioare remarcăm abrogarea Hotărârii Guvernului nr. 624/1993 privind aprobarea Nomenclatorului industriilor, profesiilor și lucrărilor cu condiții de muncă grele și nocive, proscrie femeilor și Normelor de solicitare maximă, admise pentru femei la ridicarea și transportarea manuală a greutăților. Acest act interzicea femeilor ocuparea unor anumite funcții (HG nr.722 din 30.09.20)¹⁶. Acum femeile sunt libere să decidă de sine stătător domeniul în care să activeze, fără a fi limitate printr-un act normativ.

Printre rezultatele obținute în vederea implementării recomandărilor de ordin individual, formulate pe deciziile emise în 2019, putem menționa următoarele:

- ștergerea din spațiul public a materialelor publicitare sexiste¹⁷;
- organizarea sesiunilor de informare, sensibilizare și conștientizare a efectelor discriminării în două instituții de învățământ din republică¹⁸;
- prezentarea scuzelor pentru comportamentul intimidant și pentru discursul sexist¹⁹;
- întreprinderea măsurilor de acomodare rezonabilă a situației petiționarilor la accesarea serviciului de evacuare a deșeurilor menajere²⁰.

Din totalul recomandărilor neimplementate, trei țin de competența Ministerul Educației, Culturii și Cercetării. Ministerul nu a întreprins măsurile necesare pentru a asigura ca disciplina de limbă străină, în instituțiile de învățământ special pentru elevii cu deficiențe auditive, să fie predată până la finalizarea ciclului gimnazial. În Planul-cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal, anul de studii 2020-2021²¹, predarea limbii străine, în instituțiile de învățământ special, pentru elevii cu dizabilități auditive rămâne a fi asigurată doar în clasele II-V.

De asemenea, în procesul de monitorizare a recomandărilor formulate, Ministerul a comunicat că nu intenționează să revizuiască, din perspectiva reflectării măsurilor pozitive pentru elevii cu

¹⁴ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_179_-2019.pdf

¹⁵ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_177_-2019.pdf

¹⁶ https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/decizie_273_2015_depersionalizat_6154520-1.pdf

¹⁷ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_06_2019.pdf; http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_16_2019.pdf; http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_05_2019.pdf

¹⁸ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_23_2019-1.pdf; http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_88_2019.pdf

¹⁹ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_201_-2019.pdf; http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_181_-2019.pdf; http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_216_2018.pdf

²⁰ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_neconstatare_192_2018.pdf

²¹ https://mecc.gov.md/sites/default/files/_plan-cadru_2020-21_ro_ru_final_21.05.2020_site_mecc_-_cu_ordin.pdf

deficiențe auditive, Instrucțiunea privind procedurile specifice de examinare a elevilor cu CES și Regulamentul cu privire la examenul național de bacalaureat aprobat prin ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 47/2018, deoarece nu i-au fost prezentate argumente. Consiliul regretă această abordare și reamintește ministerului că totalitatea argumentelor care atrag necesitatea revizuirii acestor acte se regăsesc în decizia din 18 octombrie 2019 emisă pe cauza nr. 147/19²².

O altă restanță a Ministerului Educației, Culturii și Cercetării la capitolul asigurării respectării principiului nediscriminării în procesul educațional, prin prevenirea situațiilor cu potențial discriminator, a constituit refuzul acestuia de informa organele locale de specialitate în domeniul învățământului și instituțiile de învățământ la toate nivelurile pentru asigurarea caracterului laic al educației, inclusiv (i) neadmiterea edificării și amplasării lăcașelor de cult în incinta sau pe teritoriul instituțiilor de învățământ, (ii) neadmiterea desfășurării ceremoniilor cu caracter religios în incinta sau pe teritoriul instituțiilor de învățământ. În acest sens, Ministerul a comunicat că a solicitat atât instituțiilor din subordine, cât și organelor locale de specialitate în domeniul învățământului informații cu privire la lăcașurile sfinte amplasate pe teritoriul aflat în gestiunea instituțiilor de învățământ. Respectiv, din considerentul că au stabilit că prezența unor astfel de lăcașuri este valabilă doar pentru mun. Chișinău, nu au considerat oportun atenționarea tuturor despre situația constatată. Consiliul notează că această recomandare a urmărit scopul de prevenire a situațiilor discriminatorii și ar trebui evitate și nu de informare doar a celor instituții unde sunt astfel de construcții. Prin urmare Consiliul reiterează recomandarea formulată și invită ministerul să dea curs acesteia.

Restanțe la capitolul inițierii propunerilor de perfecționare a cadrului normativ/legislativ în vederea implementării recomandărilor formulate de către Consiliu are și Ministerul Sănătății Muncii și Protecției Sociale. Revizuirea indicatorilor de apreciere a bunăstării familiei prevăzuți în anexa nr. 5 a Hotărârii Guvernului nr. 1167 din 16.10.2008 și a prevederilor art. 7 alin. (2) lit. d) din Legea cu privire la ajutorul social nr. 133/2008, pentru a asigura că prestațiile sociale sunt acordate în dependență de vulnerabilitatea și necesitățile reale ale persoanelor, în special cele cu dizabilități severe. Consiliul, deși urmare a procesului de monitorizare, a luat act că se întreprind anumite acțiuni în vederea punerii în aplicare a acestui obiectiv - oferirea suportului reieșind din necesitățile persoanelor aflate în dificultate, precum propunerea de a fi majorat pragul eligibilității la calcularea scorului punctajului indicatorilor de bunăstare (proxy) de la 88, 46 la 91,28, măsurile respective nu sunt suficiente pentru a considera că situația discriminatorie pe deplin a fost eliminată. Consiliul recomandă Ministerului să continue eforturile pentru a garanta că persoanele cu dizabilități severe care au capacitate de muncă redusă nu vor fi refuzate în obținerea astfel de prestații sociale (ajutor social și ajutor pentru perioada rece a anului) la necesitate.

De asemenea, neimplementată a rămas și recomandarea privind modificarea cadrului normativ pentru a asigura ca atât instrucțiunile de folosire a medicamentelor, cât și informația de pe

²² http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_147_2019.pdf

ambalajele medicamentelor autorizate pentru uz în Republica Moldova (în special cele care sunt comercializate în farmacii) să fie disponibile atât în limba română, cât și în limba rusă. Poziția Guvernului față de oportunitatea avansării propunerilor de modificare a cadrului normativ aferent este legată de presupusul risc de creștere a prețurilor de fabricație, care ar putea genera creșterea prețului la medicamente, reducerea livrărilor pe piața moldovenească și /sau chiar retragerea anumitor companii.

Consiliul regretă inacțiunea Guvernului în vederea punerii în aplicare a recomandării privind demararea modificărilor corespunzătoare privind reglementarea obligativității proprietarilor localurilor publice și/sau managerilor, administratorilor mijloacelor de transport public, de afișare a unui simbol pentru a indica că în spațiul respectiv este permis accesul câinilor ghizi.

Nu mai puțin important, Consiliul reamintește despre necesitatea reluării discuțiilor privind modificarea Legii privind declararea averii și a intereselor personale nr. 133/2016, în vederea instituirii unei alternative declarării, exclusiv, în formă electronică a averii și intereselor personale pentru subiecții care au renunțat la IDNP în baza convingerilor religioase. În caz contrar, persoanele care au renunțat la IDNP din cauza convingerilor religioase, riscă să fie sancționate și concediate.

Date generale despre cursul implementării recomandărilor înaintate în anul 2020

Cât privește situația privind gradul de implementare a recomandărilor formulate prin deciziile emise în anul 2020 notăm că, Consiliul a emis 74 decizii de constatare, formulând 152 de recomandări. Ca și în anul 2019, cele mai multe recomandări s-au referit la accesul la bunuri și servicii disponibile publicului.

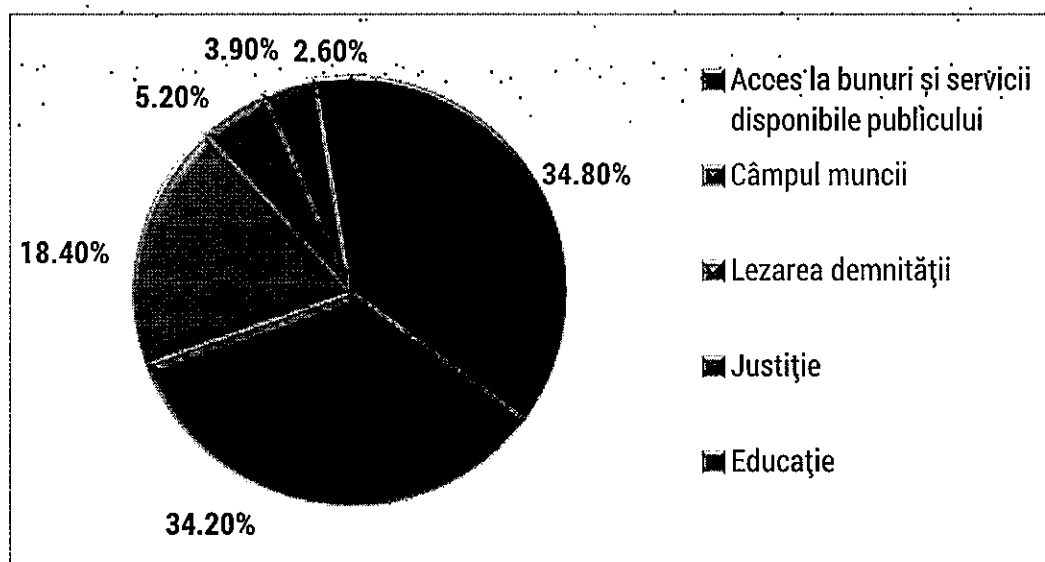

Diagrama nr. 13 Reapartizarea recomandărilor înaintate în 2020 în dependență de domeniu

În dependență de caracterul acestora, 63,8% de recomandări au avut caracter general și 36,18% au avut caracter individual.

Potrivit tipului recomandărilor, 44,07% au constituit recomandări de prevenire.

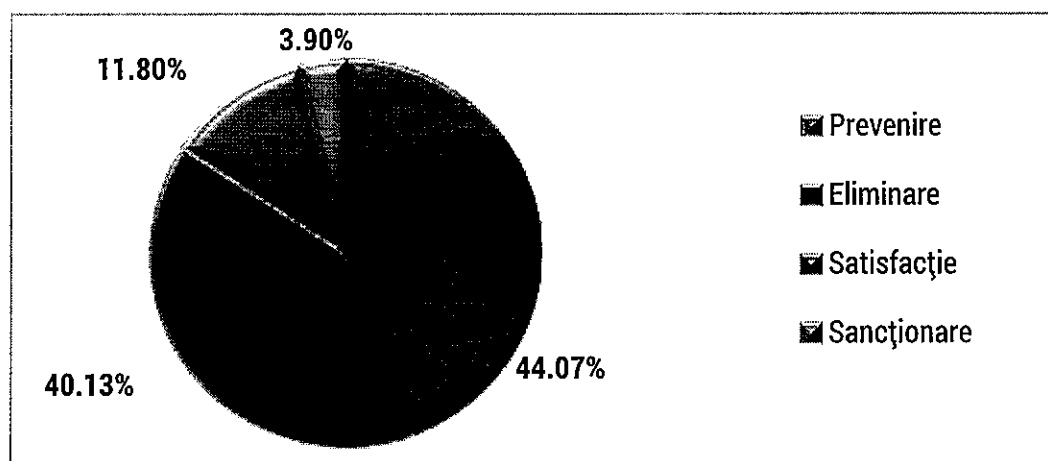

Diagrama nr. 14 Repartizarea recomandărilor formulate în 2020, în dependență de tipul acestora

Din analiza informațiilor sporadice comunicate pe parcursul anului privind implementarea recomandărilor formulate prin deciziile emise în 2020 se conturează că 17,7 % au fost implementate.

Din totalul recomandărilor formulate și implementate în anul 2020, care au un impact colectiv, putem menționa următoarele realizări:

Ministerul Sănătății, Muncii și protecției Sociale a distribuit o circulară adresată structurilor teritoriale de asistență socială prin care s-a atenționat asupra respectării prevederilor normative privind încheierea contractelor individuale de muncă cu asistenții personali care îngrijesc persoane cu dizabilități severe fără termen, pentru a elimina practicile discriminatorii față de aceștia.

De asemenea, ministerul a comunicat că, în vederea asigurării interpretării simultane a informațiilor de interes public comunicate de către persoanele responsabile în special cu privire la pandemia COVID-19, a intervenit către Asociația Surzilor din Moldova pentru a fi delegat un interpret pentru prestarea serviciilor în cadrul conferințelor de presă, briefingurilor etc. În acest context, ministerul a informat că pentru acoperirea financiară a astfel de servicii pe parcursul anului 2021, în Legea bugetului de stat pentru anul 2021 au fost aprobate mijloace financiare în sumă de 493,3 mii lei.

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării a informat despre măsurile întreprinse pe parcursul anului în vederea realizării incluziunii educaționale a copiilor cu deficiențe de auz dezinstituționalizați din instituțiile speciale de învățământ, printre care: instituirea unei grile de monitorizare a incluziunii

copiilor care se completează de specialiștii responsabili de asistență psihopedagogică și desfășurarea sesiunilor de suport metodologic la completarea acestora; accesarea de către serviciile de asistență psihopedagogică la necesitate a serviciilor de comunicare prin utilizarea limbajului mimico-gestual.

Î. S. „Poșta Moldovei” a dat asigurări că, în planul investițional pe anul 2021, se vor regăsi măsuri în vederea asigurării accesibilității tuturor clădirilor Agențiilor și Centrelor poștale din subordine, pentru a asigura accesul și folosirea lor de către persoanele cu mobilitate redusă.

Primăria comunei Zâmbreni a informat că, pentru a asigura accesul persoanelor cu mobilitate redusă în instituțiile de menire sociale din gestiune, au fost amenajate rampe de acces la intrare în primărie, iar cea la intrare în bibliotecă urmează să fie ajustată pe parcurs. De asemenea, a comunicat că, la repartizarea mijloacelor financiare alocate din Fondul Rutier pentru anul 2021, se vor selecta sectoarele de drum pentru a fi reparate, ținând cont de necesitățile persoanelor cu dizabilități.

- Din categoria recomandărilor formulate și implementate în anul 2020, care au vizat situația particulară a victimelor discriminării, putem relata următoarele:
- Administratorul Întreprinderii municipale Direcția Reparații și Construcții Drumuri Bălți a informat că au soluționat pe cale amiabilă dificultățile apărute la stabilirea graficului de muncă al unei angajate cu responsabilități familiale;
- Administrația Instituției Publice Gimnaziul Mihai Eminescu, orașul Telenești a informat despre organizarea unui șir de acțiuni de informare, sensibilizare și capacitate a cadrelor didactice în domeniul educației incluzive;
- Administrația Gimnaziului Coropcenii, r-nul Telenești a informat despre măsurile întreprinse pe parcursul anului 2020, în vederea asigurării incluziunii educaționale a unui elev cu dizabilități auditive transferat dintr-o instituție specială de învățământ;
- Un primar și-a prezentat scuzele consilierii pentru ofensele aduse în cadrul unei ședințe;
- Gama Computer SRL a informat că materialul publicitar apreciat de către Consiliu drept unul sexist a fost șters și a dat asigurări că în viitor va fi mai prudent la elaborarea materialelor de reclamă.

1.7 Recomandări privind îmbunătățirea situației în domeniul prevenirii și combaterii discriminării și asigurării egalității

Parlamentul Republicii Moldova:

- Să ratifice Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice;
- Să ratifice Protocolul nr. 12 la Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale;
- Să ratifice Protocolul Opțional la Pactul Internațional ONU cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale;
- Să ratifice Protocolul Opțional la Convenția ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități;
- Să ratifice Protocolul Opțional nr. 3 la Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului;
- Să adopte pachetul de modificare a legislației pentru prevenirea și combaterea eficientă a infracțiunilor motivate de prejudecată și a discursului de ură;
- Să adopte completări la art. 86 alin. (1) lit. y¹) Codul muncii, astfel încât să se explicitizeze că angajatorul poate să recurgă la aplicarea acestor prevederi în cazul în care măsura va putea fi justificată obiectiv și rezonabil potrivit scopului urmărit;
- Să adopte proiectul de Lege privind modificarea Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr. 1544/1993, în partea ce ține de cuantumul pensiei pentru pierderea întreținătorului și a pensiei de urmaș;
- Să adopte un act legislativ de interpretare a prevederilor art.167 alin.(1) lit. a) Cod de procedură civilă, prin care să fie specificat expres că limba rusă nu este o limbă străină în Republica Moldova;
- Să adopte completări la art. 25 alin. (6) din Legea privind protecția consumatorilor nr. 105/2003, astfel încât să se reglementeze ca informațiile, inclusiv cele verbale, referitoare la produsele, serviciile oferite consumatorilor, documentele de însoțire, precum și contractele încheiate, să fie prezentate în limba de stat, iar, la solicitare, traduse cel puțin în limba rusă;
- Să fie incluse în proiectul Codului funciar prevederi care ar permite atribuirea gratuită persoanelor cu dizabilități a unui lot de teren pentru construcția unei locuințe individuale, în vederea punerii în aplicare a art. 22 alin. (6) din Legea nr. 60/2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități;
- Să adopte prevederi care obligă băncile să deschidă conturi bancare cu mențiunea „Fond electoral” pentru candidații electorali.

Guvernul Republicii Moldova:

- Să demareze procesul de completare a art. 86 alin. (1) lit. y¹) Codul muncii, astfel încât să se explicitizeze că angajatorul poate să recurgă la aplicarea acestor prevederi în cazul în care măsura va putea fi justificată obiectiv și rezonabil potrivit scopului urmărit;
- Să finalizeze proiectul de Lege privind modificarea Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr. 1544/1993, în partea ce ține de cuantumul pensiei pentru pierderea întreținătorului și a pensiei de urmaș;
- Să inițieze procedura de modificare a Regulamentului cu privire la modul de stabilire și plată a compensației pentru serviciile de transport aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1413/2016, în scopul acordării tuturor persoanelor cu dizabilități ale aparatului locomotor dreptul de a importa, o dată la 5 ani, cu scutire de drepturi de import, un mijloc de transport destinat transportării lor;
- Să suplinească lista categoriilor de persoane neangajate asigurate medical de către stat cu persoanele care îngrijesc un copil până la vârsta de 2 ani;
- Să propună completarea art. 20 din Legea privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități nr. 60/2012, prin reglementarea obligativității proprietarilor localurilor publice și/sau managerilor, administratorilor mijloacelor de transport public, de afișare a unui simbol pentru a indica că, în spațiul respectiv, este permis accesul câinilor-ghizi;
- Să acorde suport financiar unic și persoanelor care nu întrunesc condițiile pentru a beneficia de pensie și se află la întreținerea deplină a statului;
- Să colecteze sistematic date dezagregate, pentru identificarea măsurilor de asigurare a drepturilor persoanelor cu dizabilități, în contextul situației epidemiologice.

Ministerul Finanțelor, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale:

- Să evalueze eficiența mecanismului de integrare în câmpul muncii a persoanelor cu dizabilități prin intermediul întreprinderilor specializate;
- Să identifice un mecanism de subvenționare a creării și menținerii locurilor de muncă pentru persoanele cu dizabilități orientat pe persoană, fiind aplicabil tuturor întreprinderilor indiferent de fondatorul acestora.

Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale:

- Să identifice necesitățile populației în servicii medicale, pentru planificarea eficientă a volumului asistenței medicale și serviciilor medicale;

- Să intervină pe lângă toate instituțiile medico-sanitare din țară cu recomandări metodice corespunzătoare în vederea neadmiterii din partea personalului medical a stereotipurilor și situațiilor discriminatorii în activitate;
- Să identifice modalitatea corespunzătoare prin care persoanele să nu fie refuzate în mod arbitrar în posibilitatea de a se înregistra cu statut de șomer;
- Să inițieze procedura de modificare a art. 33 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii, astfel încât beneficiarii de pensie de dizabilitate să fie eligibili pentru a putea solicita reexaminarea ei dacă continuă să activeze după realizarea dreptului la pensie;
- Să inițieze procesul de revizuire a prevederii ce reglementează calculul indemnizației de maternitate, astfel încât, dacă baza de calcul a indemnizației pentru maternitate pentru copilul născut în perioada când mama se află în concediu de îngrijire a copilului precedent este mai mică decât cea din care s-a calculat indemnizația anterioară, aceasta să fie calculată în baza temeiului din care s-a calculat precedentă, indiferent de venitul realizat de mamă în această perioadă;
- Să întreprindă măsuri continue progresive pentru a asigura că persoanele cu dizabilități severe vor putea beneficia de ajutor social și/sau ajutor pentru perioada rece a anului în dependență de necesitățile acestora;
- Să transpună denumirea profesiilor atât la masculin, cât și la feminin în contextul aprobării Clasificatorului Ocupațiilor din Republica Moldova, pentru a contribui la eradicarea stereotipurilor de gen în sfera muncii;
- Să inițieze modificări la alin. (4) art. 4 din Legea nr. 1585/1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală pentru a asigura accesul la servicii medicale gratuite, garantate de stat solicitanților de azil ce se încadrează în grupurile vulnerabile inclusiv persoanele cu dizabilități, femeile însărcinate, persoanele în vârstă, părinții singuri cu copii minori, victimele traficului de persoane, persoanele care suferă de afecțiuni grave, victimele torturii sau cu potențial redus de autoîntreținere în vederea armonizării legislației la standardele UE.

Agenția Națională pentru Sănătate Publică:

- Să inițieze propuneri de modificare și completare a cadrului normativ privind stabilirea nivelului maxim admisibil al sunetului în timpul zilei, nu doar pentru unitățile comerciale.

Compania Națională de Asigurări în Medicină:

- Să planifice volumul asistenței medicale de servicii de înaltă performanță, conform necesităților populației din teritoriu, anterior contractării asistenței medicale în cadrul asigurării obligatorii de asistență medicală.

Ministerul Justiției:

- Să inițieze modificări la Codul de procedură penală în vederea instituirii unei abordări identice a formei de despăgubire pentru condiții de detenție contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, indiferent de statutul procesual al persoanei;
- Să elaboreze o strategie de organizare a sectoarelor specializate pentru deținerea condamnaților la detențiune pe viață în cel puțin 4 penitenciare repartizate zonal (nord, centru, sud), inclusiv unul în zona transnistriană;
- Să demareze acțiunile necesare pentru modificarea art. 306 alin. (4) Cod de executare, astfel încât și preveniților (persoane în privința cărora hotărârea instanței de judecată încă nu a rămas definitivă) să li se acorde întrevederi de lungă durată cu durată similară de care beneficiază condamnații;
- Să inițieze modificări la Statutul executării pedepsei de către condamnați prin prisma abordării sociale a dizabilității;
- Să definitiveze și să promoveze pachetul de modificare a legislației aferente funcționalității Consiliului, în special Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121/2012, Regulamentului cu privire la activitatea Consiliului aprobat prin Legea nr. 298/2012, Codul contravențional.

Administrația Națională a Penitenciarelor:

- Să evalueze gradul de accesibilitate fizică și informațională a instituțiilor penitenciare, inclusiv să stabilească numărul deținuților/deținutele care au nevoie de echipamente de suport (aparate auditive, fotolii rulante, cadre de mers) și de asistenți personali;
- Să elaboreze și să aprobe un plan/planuri de acțiuni îndreptate spre accesibilizarea instituțiilor penitenciare, cu includerea acțiunilor referitoare la procurarea echipamentelor de suport pentru deținuții/deținutele cu dizabilități și dezvoltarea serviciilor adecvate de sprijin pentru a asigura realizarea drepturilor deținuților cu dizabilități în condiții de egalitate cu ceilalți;
- Să prevadă linii bugetare distincte pentru procurarea echipamentelor de suport pentru deținuții/deținutele cu dizabilități și pentru serviciul de asistență socială și personală, abilitare și reabilitare;
- Să identifice spații necesare și adecvate pentru crearea atelierelor de lucru în cadrul Penitenciarului - 13, astfel încât să fie asigurat dreptul la muncă tuturor deținuților care își manifestă dorința de a munci;
- Să asigure transferul condamnaților la detențiune pe viață din P17- Rezina în penitenciarele care vor fi cel mai aproape de localitatea de domiciliu sau altă localitate

indicată de condamnat, asigurând integrarea deținuților condamnați la viață în populația închisorii generale;

- Să elaboreze și să implementeze, fără întârziere, un plan de acțiuni pentru eradicarea fenomenului sub-culturii criminale în instituțiile penitenciare;
- Să întreprindă acțiuni imediate pentru a stopa practicile de segregare a deținuților pe caste, inclusiv prin activități de conștientizare privind răspunderea juridică pentru asemenea comportamente, măsuri de sancționare atât a deținuților care le comit, cât și a personalului din instituția penitenciară care tolerează aceste încălcări ale drepturilor fundamentale ale omului;
- Să aplice în privința preveniților (persoane în privința cărora hotărârea instanței de judecată încă nu a rămas definitivă) durata de întreveneri reglementată pentru condamnați.

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării:

- Să asigure angajarea cadrelor didactice care cunosc limbajul mimico-gestual în toate instituțiile de învățământ general în care au fost înmatriculați elevii din școlile speciale pentru copii hipoacuzici și să întreprindă acțiuni în vederea promovării limbajului mimico-gestual în procesul educațional;
- Să revizuiască Regulamentele cu privire la examenul de absolvire a gimnaziului și cel cu privire la examenul național de bacalaureat, cât și Instrucțiunea privind procedurile specifice de examinare a elevilor cu CES, în vederea asigurării tuturor absolvenților condiții corespunzătoare stării de sănătate și necesităților particulare în cadrul evaluării;
- Să întreprindă măsurile corespunzătoare pentru a asigura ca disciplina limba străină, în instituțiile de învățământ special pentru elevii cu deficiențe auditive, să fie predată până la finalizarea ciclului gimnazial.

Ministerul Afacerilor Interne:

- Să întreprindă acțiuni de instruire a personalului pe segmentul nediscriminării, în special a asigurării egalității de gen în procesul de investigare a infracțiunilor;
- Să examineze din punct de vedere disciplinar acțiunile stereotipice ale angajaților care în procesul de investigare a infracțiunilor se lasă influențați de prejudecăți;
- Să identifice soluții de ordin administrativ pentru a garanta persoanelor aparținând minorităților naționale exercitarea efectivă a dreptului de a primi răspuns în limba în care au formulat adresarea (de exemplu contractarea serviciilor de traducere, angajarea personalului din rândul minorităților naționale ș. a).

Consiliul Superior al Magistraturii:

- Să completeze Regulamentului privind modul de distribuire aleatorie a dosarelor pentru examinare în instanțele judecătorești, în vederea extinderii categoriilor care ar putea beneficia de reducerea sarcinii de muncă, în special, cei cu dizabilități, cei care îmbină munca cu concediul de îngrijire a copilului și cei reveniți din concediul de maternitate;
- Să ajusteze Regulamentul cu privire la criteriile, indicatorii și procedura de evaluare a performanțelor judecătorilor, în vederea adaptării indicatorilor de apreciere a eficienței judecătorilor care își desfășoară activitatea în situații diferite, în special, pentru cei cu dizabilități, cei care îmbină munca cu concediul de îngrijire a copilului și cei reveniți din concediul de maternitate.

Președinții instanțelor de judecată:

- Să identifice soluții de ordin administrativ (angajare interpreți) pentru ca toate persoanele care nu posedă limba de stat să aibă acces la justiție în condiții de egalitate cu ceilalți care o posedă;
- Să identifice măsuri corespunzătoare pentru punerea în aplicare a accesibilității fizice a sediilor instanței de judecată.

Institutul Național al Justiției:

- Să întreprindă acțiuni pentru instruirea continuă a procurorilor, judecătorilor pe segmentul nediscriminării, în special a asigurării egalității de gen în procesul de investigare a infracțiunilor sau de judecare a cauzelor.

Autoritățile publice locale:

- Să aprobe Regulamentul privind amplasarea și autorizarea mijloacelor de publicitate și afișaj în municipiul Chișinău cu includerea prevederilor care interzic publicitatea sexistă, precum și instituirea unui mecanism de evaluare a materialelor publicitare din perspectiva neadmiterii elementelor sexiste;
- Să autoevalueze gradul de accesibilitate fizică a tuturor instituțiilor de menire socială din gestiune/subordine și gradul de accesibilitate informațională a serviciilor prestate de instituțiile respective;
- Să identifice măsuri de acomodare rezonabilă care ar putea fi puse în aplicare în situații particulare, până la asigurarea accesibilității și comunicarea acestora publicului, în mod corespunzător, prin amplasarea informației într-un loc accesibil și la vedere;
- Să examineze posibilitatea diversificării metodelor de prestare a serviciilor publice la solicitarea persoanelor cu mobilitate redusă, spre exemplu: să prevadă prestarea serviciilor la domiciliul persoanei; să instituie proceduri interne care să reglementeze

procesul de deservire a persoanelor cu mobilitate redusă (de exemplu în cazul exercitării dreptului la petiționare ar fi coborârea și preluarea cererii; oferirea informațiilor publice prin mijloace de comunicare electronică, telefon, anunțuri publicate pe panouri accesibile);

- Să asigure dezvoltarea progresivă a tuturor serviciilor sociale, alocând resurse financiare suficiente pentru asigurarea continuității serviciului pentru beneficiarii încadrați în diverse servicii sociale;
- Să implementeze serviciul de plasament sau alt serviciu alternativ pentru beneficiarii ai căror asistenți personali se află în concediu anual de odihnă;
- Să identifice soluțiile pentru a asigura tuturor persoanelor cu care interacționează exercitarea dreptului de a primi răspuns în limba adresării.

Comitetul Executiv al Găgăuziei:

- Să reglementeze posibilitatea acordării beneficiului prevăzut la acordarea medaliei „Șanni Ana” părintelui care educă cinci și mai mulți copii, indiferent dacă aceștia sunt biologici sau înfiați și să excludă intervalul de vârstă pentru ultimul copil drept condiție la obținerea beneficiului;
- Să depună toată diligența și responsabilitatea în pozițiile lor publice și să se abțină de la declarații sexiste și instigatoare la discriminare.

Instituțiile medico-sanitare publice:

- Să se asigure că programările la medicii specialiști se vor efectua în funcție de disponibilitatea medicului specialist, într-o listă comună, indiferent de statutul de asigurat sau neasigurat;
- Să încheie contracte bilaterale de prestare a serviciilor medicale cu alte instituții medico-sanitare, în cazul în care aceasta nu dispune de capacitățile necesare pentru efectuarea anumitor servicii de asistență medicală specializată de ambulator;
- Să întreprindă măsurile de rigoare pentru angajarea medicilor specialiști în conformitate cu prevederile normativelor de personal aprobate prin Ordinul ministrului sănătății nr. 100 din 10.03.2008;
- Să întreprindă măsuri efective și adecvate pentru a nu admite sistarea prestării serviciilor medicale persoanelor asigurate, inclusiv prin solicitarea Companiei Naționale de Asigurări în Medicină de a majora volumul asistenței medicale contractate;
- Să instruiască personalul medical în materia nediscriminării, în special neadmiterii stereotipurilor discriminatorii în activitate.

Instituțiile de învățământ:

- Să întreprindă măsuri continue de capacitate a cadrelor didactice în domeniul educației incluzive;
- Să planifice măsuri de asigurare a accesibilității atât fizice, organizaționale, cât și informaționale a procesului educațional pentru toți elevii.

Instituțiile bancare:

- Să elaboreze o instrucțiune în vederea reglementării procedurii și condițiilor necesare de prestare a serviciilor bancare persoanelor fizice adaptate conform necesităților speciale ale acestora (vorbitori de diferite limbi, dizabilități auditive, vizuale, locomotorii, psiho-sociale, intelectuale, inclusiv persoane analfabete).

Politicienii:

- Să depună toată diligența și responsabilitatea în pozițiile lor publice și să se abțină de la declarații sexiste și instigatoare la discriminare.

Mass-media:

- Să nu admită sintagme care fac referire la limba de comunicare și originea etnică a persoanelor.

Angajatorii:

- Să adopte un comportament profesionist de îndrumare și susținere a tinerilor specialiști, împărtășind experiența acestora;
- Să elaboreze și să aprobe un regulament intern prin care să se prevadă un mecanism de prevenire a hărțuirii la locul de muncă și a victimizării (represaliilor);
- Să nu admită desfacerea contractului individual de muncă în temeiul art. 86 alin. (1) lit. y¹⁾ Codul muncii în mod arbitrar, ci doar în situațiile când există o justificare obiectivă și rezonabilă, potrivită scopului urmărit;
- Să asigure acomodarea rezonabilă a condițiilor de muncă la necesitățile persoanelor angajate;
- Să asigure distribuirea sarcinilor de muncă în corespundere cu atribuțiile funcției și să nu admită acțiuni care dezavantajează angajații în baza unuia din criteriile protejate de lege;
- Să revizuiască procedurile interne de management a resurselor umane pentru a nu admite discriminarea în relațiile de muncă, inclusiv excluderea din ancheta de angajare a rubricilor în care se solicită declararea stării de sănătate și a antecedentelor penale, în cazul în care nu este expres prevăzut de lege;

- Să includă în anunțurile de angajare doar cerințele esențiale și determinante specificului funcției.

Comaniile publicitare:

- Să nu admită publicarea, distribuirea imaginilor foto/ video sexiste, atât de pe rețele de socializare, cât și în orice alt loc în care au fost lansate/amplasate;
- Să elaboreze și să aprobe un regulament privind neadmiterea discriminării și sexismului în activitatea companiei;
- Să organizeze instruiți pentru personalul companiei privind problemele de discriminare și sexism în publicitate și marketing.

CAPITOLUL II. PROTECȚIA ÎMPOTRIVA DISCRIMINĂRII

2.1 Gestionarea plângerilor

Relatarea situației privind protecția împotriva discriminării reieșind din activitatea Consiliului de gestionare a plângerilor.

În anul 2020, Consiliul a recepționat 297 plângeri în care se invoca o situație de discriminare. Astfel, se atestă o menținere a tendinței continue, înregistrate în ultimii ani, de creștere a cazurilor de discriminare raportate la Consiliu. Și aceasta, în pofida faptului că activitatea în instituție, timp de două luni, practic, a fost redusă, din cauza măsurilor impuse de criza pandemică.

Plângerile adresate Consiliului parvin, în cea mai mare parte, de la persoane fizice și într-un număr mic de la persoane juridice 22, iar de la anumite grupuri de persoane au fost recepționate 15 plângeri. În anul 2020, au fost adresate Consiliului 3 plângeri de la autorități publice care au acționat în interesul unor grupuri de persoane.

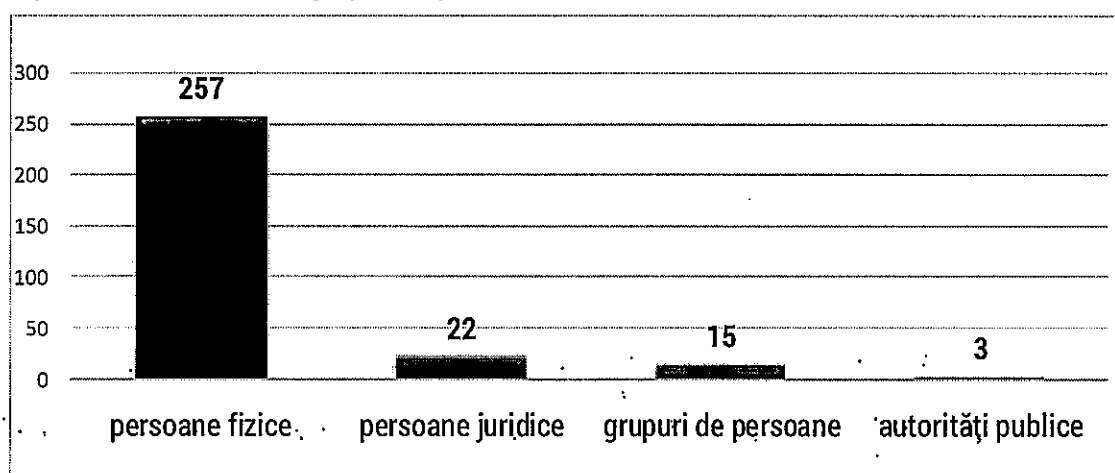

Diagrama nr. 15 Repartizarea plângerilor în funcție de statutul petiționarilor

Astfel, statistica relevă că, din totalul persoanelor fizice care s-au adresat Consiliului, raportând o situație de discriminare, 153 au fost bărbați, iar 104 femei.

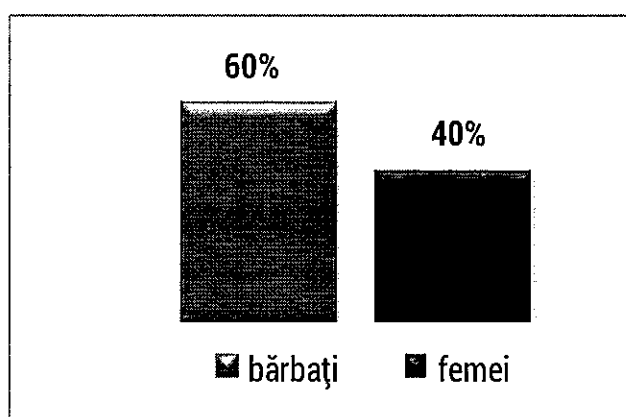
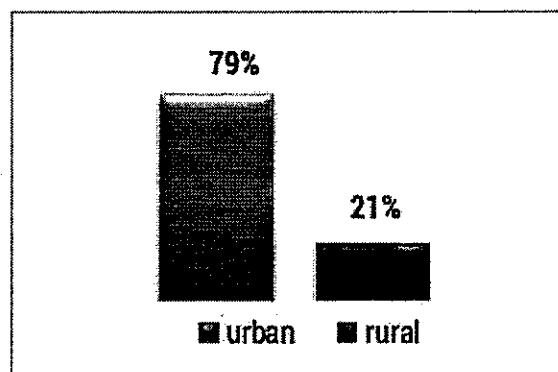

Diagrama nr. 16 Repartizarea plângerilor în funcție de sexul petiționarului

Din perspectiva provenienței plângerilor, analiza acestor date, denotă că 234 au parvenit de la persoane din mediul urban și doar 63 din mediul rural.

Diagrama nr. 17 Repartizarea plângerilor în funcție de domiciliul petiționarului

Cu referire de limba de formulare a plângerilor adresate Consiliului, se atestă că 209 din acestea au fost formulate în limba de stat, 87 în limba rusă și una a fost scrisă cu alfabet chirilic.

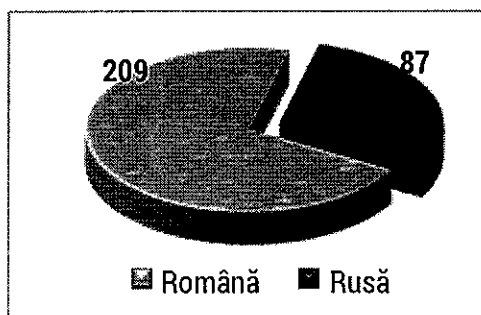

Diagrama nr. 18 Repartizarea plângerilor în funcție de limba în care au fost formulate

În dependență de modalitatea de sesizare, se atestă că plângerile au fost transmise Consiliului prin intermediul: poștei; platformei online; email și personal. Practic, față de anul 2019, a scăzut de două ori numărul persoanelor care personal au depus plângeri la sediu, în schimb s-a dublat numărul persoanelor care s-au adresat accesând platformele online sau apelând la serviciile poștale.

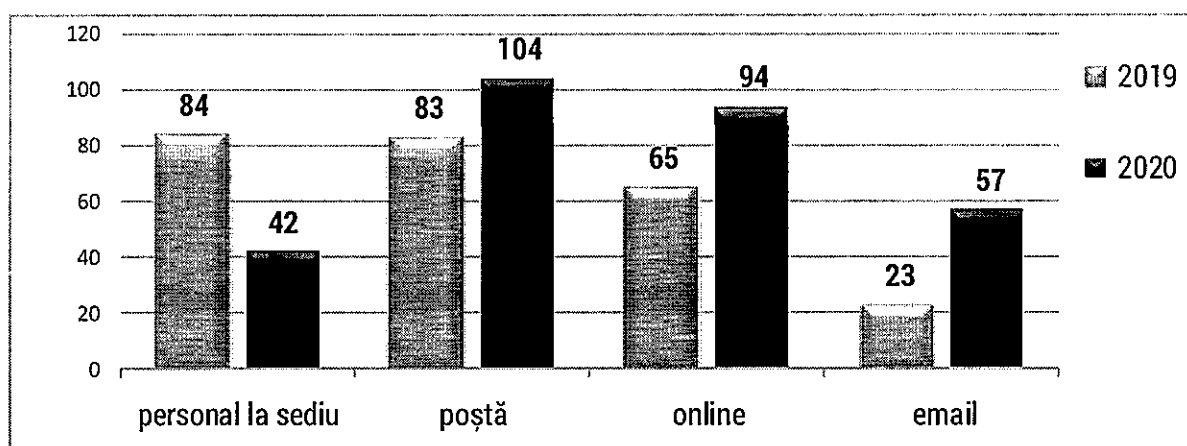

Diagrama nr. 19 Repartizarea plângerilor în funcție de modalitatea de depunere

Cele mai multe plângeri adresate la Consiliu sunt acționate în interes propriu, urmate de cele depuse în interesul unui grup, fiind catalogate drept plângeri care au un obiect de impact colectiv, care sunt într-o ușoară creștere față de anul trecut. De asemenea, atestăm o creștere la plângerile depuse în interesul unei alte persoane, 3 dintre acestea fiind depuse în interesul minorului. De asemenea, 22 dintre plângerile înregistrate au fost redirecționate de la alte autorități, iar 10 au fost depuse prin reprezentant.

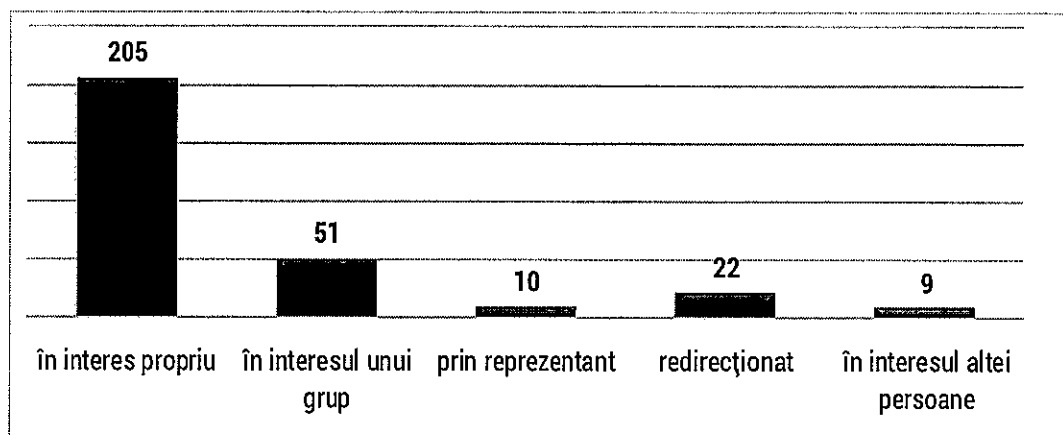
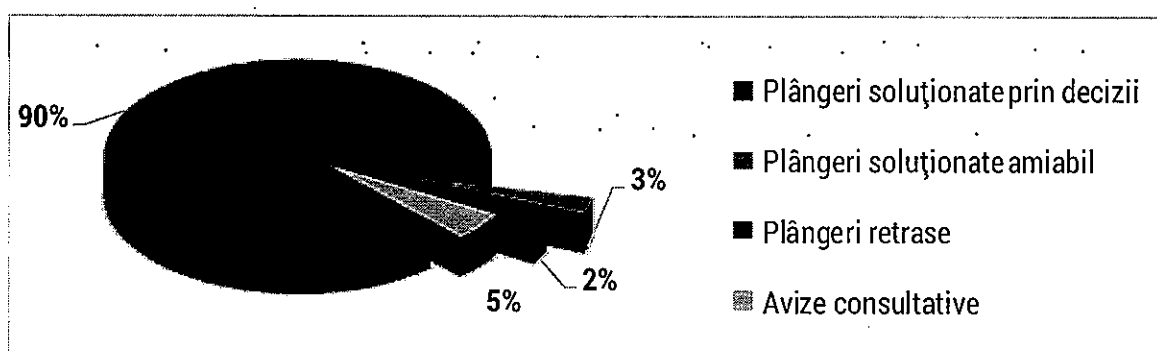

Diagrama nr. 20 Repartizarea plângerilor în funcție de modalitatea de acțiune

Numărul dosarelor soluționate de Consiliu, pe parcursul anului 2020, s-a ridicat la 299 (43 dosare din cele înregistrate în 2019 și 256 din cele înregistrate în 2020). Din numărul total de dosare finalizate, 270 au fost soluționate prin emiterea deciziilor, 15 dosare au fost încetate fără a fi emisă o decizie, dat fiind faptul că plângerile în baza cărora a demarat examinarea (7) au fost retrase de către petiționari, iar 8 dosare au fost soluționate pe cale amiabilă. Pe marginea a 14 adresări au

fost emise avize consultative.

Diagrama nr. 21 Date privind soluționarea cazurilor de discriminare raportate la Consiliu

Din numărul total de dosare demarate pe parcursul anului 2020, la data de 31 decembrie 2020, 41 dosare au rămas în examinare pentru anul 2021.

În funcție de complexitatea cazurilor, termenul de examinare a plângerilor aflate pe rol la Consiliu a variat, preponderent, între 30 și 90 de zile. Comparativ cu anul precedent, în 2020, se atestă o ușoară creștere a numărului cauzelor examinate în termen de până la 30 de zile, dar și a celor care

se încadrează în termenul de 60 de zile. Din cauza insuficienței de personal, dar și a numărului crescând de adresări, în anul 2020, pentru examinarea a 19 la sută din dosare s-a depășit termenul de 90 zile.

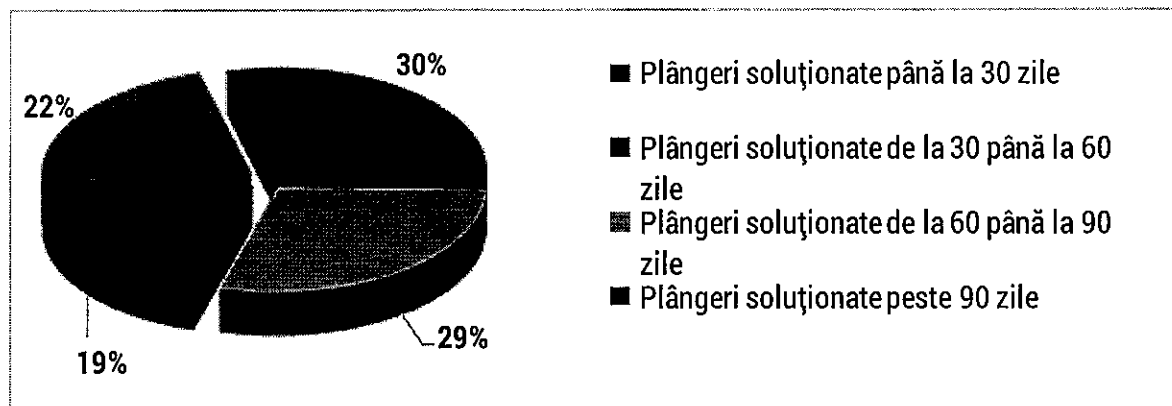

Diagrama nr. 22 Date privind termenul de examinare a plângerilor examinate de Consiliu

În perioada de raportare, dintre cele 270 dosare soluționate prin decizii, faptul discriminării a fost stabilit în 74 de decizii, ceea ce constituie 27 la sută. Pentru 43 de cauze s-au emis decizii de neconstatare a discriminării, iar 147 plângeri nu au trecut testul admisibilității, respectiv, pentru aceste cauze au fost emise decizii de inadmisibilitate. Totodată, pentru 6 plângeri s-au emis decizii de încetare. Prin urmare, la fel ca și în anul precedent, se menține numărul ridicat de decizii de inadmisibilitate, ceea ce denotă că, deși petiționarilor le este cunoscută activitatea Consiliului, aceștia nu cunosc elementele constitutive ale faptelor de discriminare.

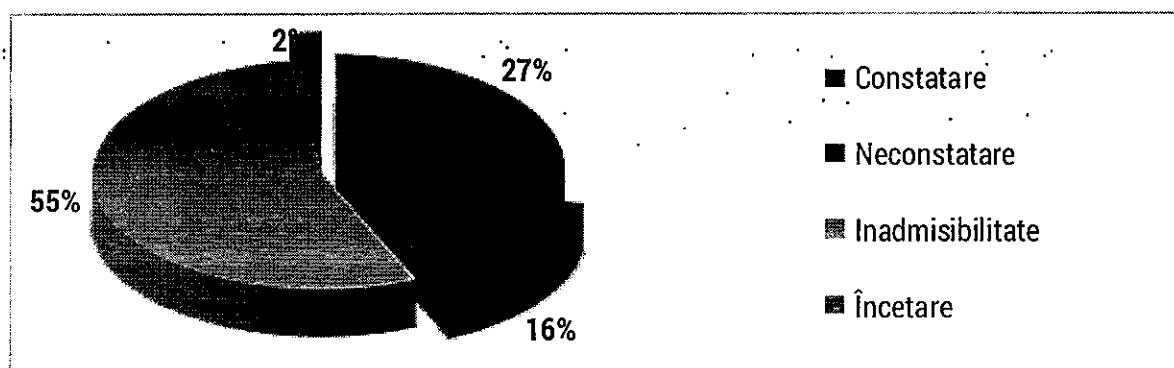

Diagrama nr. 23 Date privind tipul deciziilor emise

Dezagregând deciziile de constatare în dependență de domeniile în care s-au raportat situații de discriminare, rezultatele arată că dintre cele 74 decizii emise, 22 decizii se raportează la câmpului muncii; 18 – la accesul la bunuri și servicii disponibile publicului; 13 – lezarea demnității; 12 – justiție; 5 – educație; 4 decizii la alte domenii.

Comparativ cu anul precedent se înregistrează o creștere cu 27 la sută a cazurilor de discriminare în domeniul câmpului muncii.

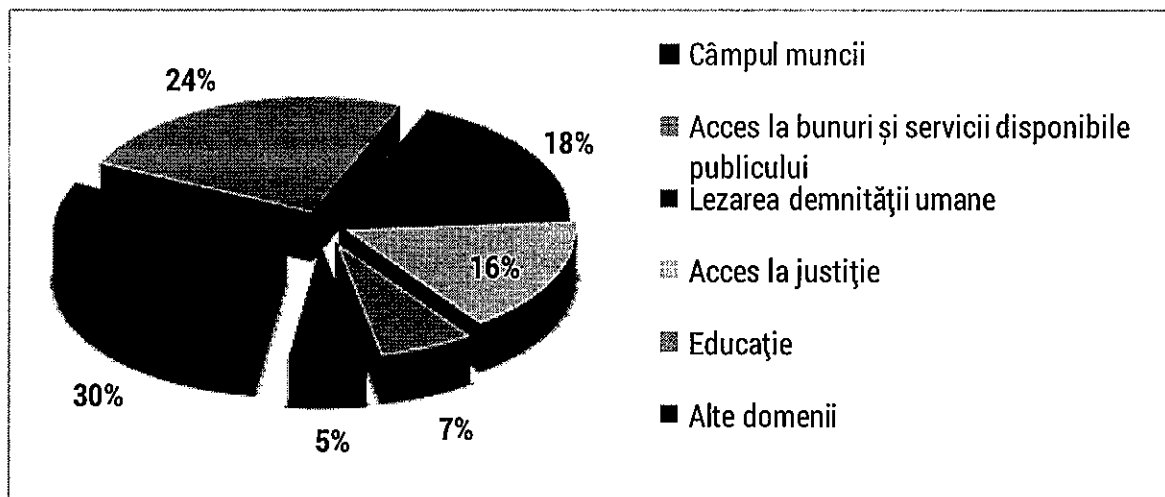

Diagrama nr. 24 Repartizarea deciziilor în dependență de domeniul constat

Criteriile cel mai frecvent invocate în plângerile parvenite în baza cărora a fost constatată fapta de discriminare sunt: sex/gen, dizabilitate/stare a sănătății, limbă, și opinie.

Domenii Criterii protejate	Câmpul muncii	Acces la servicii și bunuri disponibile publicului	Lezarea demnității umane	Justiție	Educație	Alte domenii	TOTAL%
sex/gen/statut matrimonial	7,23	2,41	8,43	1,20	1,20		20,24
dizabilitate/stare a sănătății	4,82	1,84			3,61	1,20	20,24
limbă	1,20	8,43	2,41	8,43			20,24
opinie	8,43					1,20	9,53
origine etnică			3,61				3,57
statut social		1,20	1,20	1,20			3,57
vârsta	2,41						2,41

Statut de beneficiar de pensie	2,41						2,41
orientare sexuală		1,20	1,20				2,41
HIV+	1,20						1,20
statut profesional		1,20					1,20
activitate sindicală	1,20						1,20
alt criteriu similar	2,38				1,20	7,14	10,71
Total %	30,95	26,19	16,67	10,71	5,95	9,52	100,00

Tabelul nr.3 Criteriile protejate din perspectiva deciziilor Consiliului (% din deciziile de constatare)

2.2 Interferența cu instanțele de judecată

În 2020 au fost contestate în instanță soluțiile emise pe 39 dosare, dintre care: 24 de constatare; 10 de neconstatare; 3 de inadmisibilitate; una de încetare și un Aviz Consultativ. Dintre acestea, 12 soluții au fost contestate de către autoritățile publice. Totodată, pe parcursul anului 2020, au continuat acțiunile de reprezentare în instanță pe cele 61 dosare contestate în anii precedenți. Per ansamblu, s-a asigurat reprezentarea pentru 100 dosare. În 2020, procedurile judiciare s-au finalizat pe 16 dosare. Dintre acestea, pe 9 dosare au fost menținute deciziile, iar 7 au fost anulate. Astfel, 56% din dosare reprezintă câștig de cauză.

Pe parcursul anului 2020, membrii Consiliului au întocmit 3 procese-verbale contravenționale, 1 proces-verbal în baza art. 71² Cod contravențional pe faptul împiedicării activității Consiliului și 2 procese-verbale privind constatarea faptei de discriminare. Unul dintre acestea, în baza art. 54² alin. (2) lit. a) Cod contravențional pentru plasarea anunțurilor de angajare cu indicarea condițiilor și criteriilor care exclud sau favorizează anumite persoane, respectiv al doilea, în baza art. 71¹ Cod contravențional pentru discriminare în acces la servicii de asistență medicală. Toate procesele-verbale au fost remise, conform competenței, instanței de judecată, iar la data de 31 decembrie 2020, se mai aflau la etapa de examinare.

În calitate de autoritate publică competentă în materia nediscriminării, Consiliul, pe parcursul anului 2020, a depus în instanțele de judecată 20 concluzii. În 7 cazuri, Consiliul a fost atras în proces pentru a depune concluzii în privința susținerii reparării prejudiciului material și moral cauzat în urma actului de discriminare. În alte 13 litigii, Consiliul a prezentat concluziile sale în privința constatării faptelor de discriminare. Din informația acumulată la moment, în două cazuri, instanțele au acordat prejudicii.

2.3 Discriminarea în câmpul muncii

Prezentarea situației privind discriminarea în câmpul muncii prin prisma prevederilor art.7 din Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității.

Din totalul de 299 de dosare soluționate pe parcursul anului 2020, pe 87 cauze (29%) dintre acestea s-au invocat acțiuni aferente domeniului câmpul muncii. Pentru 25% din respectivele cauze au fost constatate acțiuni discriminatorii.

Cât privește coraportul situațiilor de constatare aferente domeniului respectiv, din totalul dosarelor de constatare (74), acestea constituie 22, ceea ce reprezintă 30%.

Discriminarea în câmpul muncii revine în topul domeniilor unde au loc tratamente diferențiate în baza diferitor criterii protejate, prevalând, în anul 2020, criteriul de opinie.

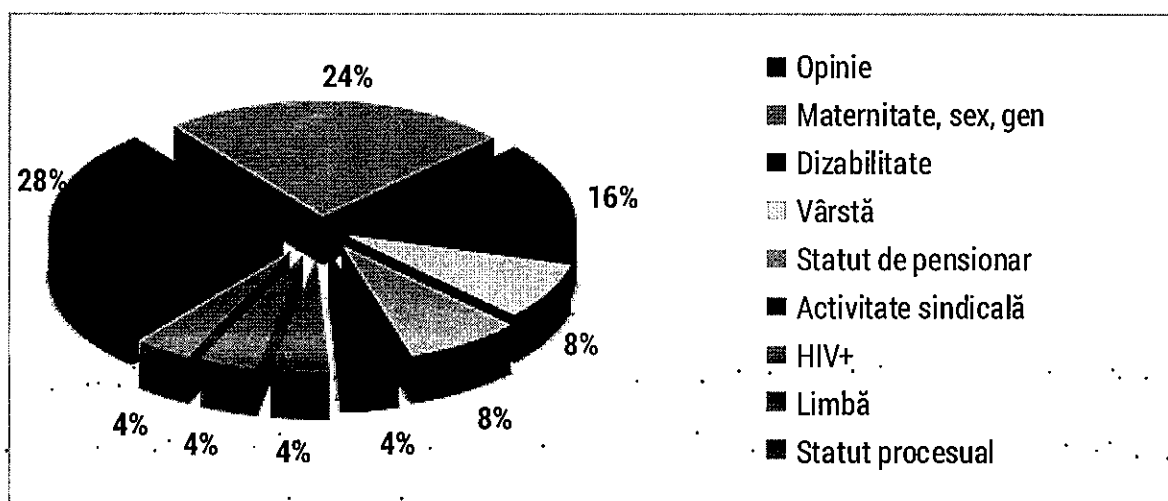

Diagrama nr. 25 Criteriile protejate din perspectiva deciziilor de constatare în câmpul muncii

Aspectele invocate în plângerile examinate de către Consiliu scot în evidență următoarele probleme:

- discreditarea profesională, intimidarea psiho-emoțională și subminarea egalității de tratament a angajaților care au o poziție civică activă și o opinie bine definită;
- refuzul de acomodare rezonabilă a graficului de muncă a angajaților cu responsabilități familiale în contextul efectelor generate de criza pandemică;
- refuz neîntemeiat de angajare/transfer din motive stereotipice;
- subminarea egalității de tratament la aplicarea garanțiilor și drepturilor salariaților;
- subminarea egalității de tratament la concediere;
- plasarea anunțurilor de angajare cu indicarea condițiilor care favorizează anumite persoane;
- obstrucționarea dreptului preveniților de a fi încadrați în activități remunerate.

Discreditarea profesională, intimidarea psiho-emoțională și subminarea egalității de tratament a angajaților care au o poziție civică activă și o opinie bine definită

În cauza nr. 248/19²³, Consiliul a fost sesizat în legătură cu faptul că directorul Spitalului Clinic Bălți și șefa secției Unitatea Primiri Urgență îi creează unui tânăr specialist un mediu intimidant la locul de muncă, din cauza că s-a expus în public cu privire la problemele cu care aceștia se confruntă.

Consiliul a stabilit că petiționarul era verificat în exces și că, sistematic, era blamat de către conducătorii săi în prezența colegilor cu remarci ofensatoare și amenințătoare, precum că nu îi vor permite să se dezvolte profesional. De asemenea, Consiliul a reținut că petiționarul fusese sancționat pentru fapte care nu îi puteau fi imputate. Consiliul a constatat că intimidarea petiționarului a început la două zile după ce un ziar local a publicat interviul acordat de petiționar în care a relatat despre anumite probleme sistemice din instituție, articol în care conducerea spitalului era vizată dintr-o postură negativă.

Consiliul a recomandat reclamațiilor să-și stopeze comportamentul ofensator față de petiționar și să adopte un comportament profesionist de îndrumare și susținere a tânărului specialist, împărtășind experiența acestora și să-și prezinte scuzele publice pentru comportamentul neetic.

Discriminarea în câmpul muncii pe criteriul de maternitate încă rămâne a fi o problemă actuală. Consiliul a examinat situația unei femei care susține că, după depunerea cererii de reîncadrare în câmpul muncii din concediul de îngrijire a copilului, angajatorul a întreprins un șir de acțiuni care au dus la stabilirea unui mediu intimidant la locul său de muncă.

Consiliul, în cauza nr. 233/19²⁴, a stabilit că după ce petiționara și-a anunțat intenția de a reveni din concediul de îngrijire a copilului, angajatorul a întreprins o serie de acțiuni ilegale în privința acesteia. Consiliul a constatat că, la o lună de activitate, funcția ocupată de petiționară a fost redusă, considerând-o „inutilă și nerațională”, deși prevederile Codului muncii interzic concedierea femeilor care au copii în vârstă de până la 4 ani. Consiliul a ajuns la concluzia că rapiditatea cu care a fost aplicată concedierea și ignorarea garanțiilor legale acordate femeilor a fost determinată de stereotipurile potrivit cărora maternitatea afectează evoluția profesională.

Consiliul a recomandat companiei reclamate să elaboreze și să aprobe un regulament intern privind neadmiterea discriminării la locul de muncă, să aducă la cunoștința angajaților constatările Consiliului și să nu admită victimizarea petiționarei.

²³ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_248_2019.pdf

²⁴ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_233_-2019.pdf

În cauza 184/20²⁵ petiționarul a susținut că este discreditat profesional și i se creează o atmosferă ostilă la locul de muncă cu scopul de a-l determina să demisioneze.

Consiliul a stabilit că activitatea petiționarului era formală, acestuia nefiindu-i delegate sarcini de muncă corespunzătoare poziției pe care o ocupa. De asemenea, Consiliul a constatat în atitudinea reclamatului și alte acțiuni de intimidare, precum dispunerea de a transfera petiționarul într-un alt birou, schimbarea lacătului de la ușă și neinformarea acestuia, neacceptarea cererilor de concediu, solicitând-i prezentarea anumitor confirmări. Consiliul a ajuns la concluzia că acest comportament a fost determinat de poziția activă a petiționarului care insistă pe dezvoltarea apolitică a întreprinderii. Consiliul a constatat că un astfel de comportament îmbracă forma hărțuirii în câmpul muncii pe criteriul de opinie.

Consiliul a recomandat reclamatului să înceteze acțiunile de intimidare la locul de muncă, să-și ceară scuze față de petiționar și să depună toată diligența de a nu admite acțiuni de victimizare în privința petiționarului.

În cauza nr. 181/20²⁶, o profesoară de clasele primare a susținut că este hărțuită de către directoarea instituției, din cauza că a criticat calitatea unei lecții deschise petrecute de către o colegă.

Consiliul a stabilit că directoarea instituției a aplicat presiuni asupra petiționarei pentru a-și cere scuze de la colega a cărei lecție deschisă a criticat-o. De asemenea, Consiliul a constatat că, pentru a o intimida, directoarea instituției a publicat un ordin care includea informații privind persoanele care s-au abținut de la actul de donație a unei zile din salariu în favoarea fondului de luptă cu pandemia Covid-19, printre care era și numele petiționarei. Consiliul a calificat aceste acțiuni ca fiind ofensatoare și pasibile de a crea un mediu ostil la locul de muncă care ar afecta echilibrul psiho-emoțional. Consiliul a rămas convins că aceste acțiuni au fost îndreptate împotriva petiționarei în rezultatul criticii lansate la adresa colegei care era într-o relație de prietenie cu directoarea instituției.

Consiliul a recomandat directoarei să-și prezinte scuzele față de petiționară și să depună toată diligența de a nu admite acțiuni de victimizare în privința acesteia.

Acțiuni de hărțuire în câmpul muncii, determinate de poziția civică activă a unui grup de actori, au fost constatate în contextul examinării cauzei nr. 35/20²⁷.

²⁵ https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_184_-2020_printat.pdf

²⁶ https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_181_2020_printat-1.pdf

²⁷ https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_35_2020.pdf

Consiliul a stabilit că directorul Teatrului Dramatic Rus de Stat „Anton Cehov” într-o manieră sistematică, intimidează un grup de actori. Consiliul a constatat că directorul, deseori, folosea în privința acestora retorici ofensatoare și amenințătoare, îndemna pe alți actori să îi tachineze, i-a exclus din lista turneelor, le-au fost retrase rolurile în piesele care jucau, le-a fost schimbată cabina de grimare. Consiliul a ajuns la concluzia că directorul a recurs la aceste represalii după ce petiționarii, nemulțumiți de condițiile de muncă și activitatea desfășurată de director, au adresat instituțiilor de profil mai multe demersuri, solicitând verificarea activității desfășurate de către administrația teatrului.

Consiliul a recomandat reclamatului: (i) să restabilească petiționarii în spectacolele din care au fost excluși; (ii) să contribuie la restabilirea petiționarului în cabina de grimare pe care a folosit-o anterior; (iii) să-și prezinte scuze, în scris, de la petiționarii hărțuiți; (iv) să nu admită acțiuni de victimizare împotriva petiționarilor.

Divergența de opinie dintre un consilier local și primar, a constituit temei de hărțuire, amenințare și persecuție din partea primarului. În cauza nr. 02/20²⁸, Consiliul a examinat situația unei consilieri locale, care, în cadrul unei ședințe a Consiliului local, și-a exprimat opinia referitoare la aprobarea unor taxe locale pentru comercianți, iar drept consecință s-a ales cu persecutarea și amenințarea din partea primarului localității.

Examinând circumstanțele cauzei, Consiliul a constatat că acțiunile reclamatului constituie intimidare și lezare a demnității alesului local în exercitarea atribuțiilor legale, iar faptele reprezintă hărțuire pe criteriul de opinie.

Consiliul a recomandat reclamatului să-și ceară scuze pentru comportamentul intimidant aplicat față de petiționară (în scris) și să se abțină pentru viitor de la fapte similare.

Insistența în menținerea și promovarea conceptului de echitate a atras după sine tratarea diferențiată în exercitarea dreptului la odihnă, precum și la atribuirea orelor didactice.

În cauza 55/20²⁹, Consiliul a constatat că directorul instituției de învățământ, neîntemeiat, i-a refuzat petiționarei acordarea concediului anual plătit, deși altei angajate aflată în situație comparabilă cererea i-a fost satisfăcută. De asemenea, Consiliul a stabilit că, orele didactice au fost retribuite preferențial doar pentru anumiți colegi, nefiind, astfel, respectat principiul de egalitate, Consiliul a rămas convins că această abordare diferențiată a fost determinată de râvna cu care petiționara obiecta împotriva oricărei nedreptăți pe care o sesiza că se petrece în instituție.

²⁸ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_02_-2020.pdf

²⁹ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_55_2020.pdf

Consiliul a recomandat reclamatului să intervină în procesul de repartizare a orelor didactice, astfel încât și petiționara să poată beneficia de ore, pe principii de egalitate cu ceilalți colegi.

Amenințarea sistematică cu eliberarea din serviciu, umilirea, înjosirea și adresarea cuvintelor necenzurate la adresa angajatului, hărțuirea pe baza criteriului de opinie și stare de sănătate, a constituit obiectul cauzei nr. 106/20³⁰.

Consiliul a stabilit că reclamatul sistematic se adresa petiționarului cu expresii injurioase, necenzurate, ceea ce i-a lezat demnitatea. De asemenea, reclamatul i-a redus orele de muncă nocturnă ceea ce i-a afectat salariul. Consiliul a constatat că acest comportament a fost determinat de faptul că petiționarul și-a expus punctul de vedere referitor la neregulile admise de către reclamat. Totodată, Consiliul a observat că expresiile ofensatoare folosite se refereau la starea de sănătate a petiționarului, astfel a reținut și acest criteriu drept motiv care a determinat comportamentul umilitor la care a fost supus petiționarul.

Consiliul a recomandat reclamatului să își prezinte scuzele pentru comportamentul intimidant aplicat față de petiționar, (ii) să înceteze aplicarea comportamentului umilitor și ostil, (iii) să nu admită acțiuni de victimizare față de petiționar.

În vederea sancționării faptelor discriminatorii, Consiliul, în conformitate cu pct. 32 lit. c) din Legea nr. 298/2012, a intervenit către administrația IMSP Institutului de Medicină Urgentă cu solicitarea de a examina posibilitatea intentării procedurii disciplinare în privința șefului Serviciului Republican „AVIASAN” IMSP IMU pe faptul comiterii acțiunilor discriminatorii în activitate.

Refuzul de acomodare rezonabilă a graficului de muncă a angajaților cu responsabilități familiale în contextul efectelor generate de criza pandemică

Criza pandemică din anul 2020 a afectat multilateral mai multe aspecte ale vieții cotidiene. Cu siguranță în câmpul muncii, criza a fost resimțită considerabil, pe de o parte angajați care au fost disponibilizați, pe de altă parte, angajați, care având responsabilități familiale, au ajuns să îmbine cu mare dificultate viața de familie și cea profesională.

O soluție impusă de autorități, privind împiedicarea răspândirii virusului Covid-19, a fost sistarea activității instituțiilor de învățământ, ceea ce a determinat o suprasolicitare a părinților, în special a celor angajați în câmpul muncii.

³⁰ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_106_2020-1.pdf

Consiliul a examinat situația unor mame care, fiind angajate și având la îngrijire copii de vârstă preșcolară, au fost nevoite să solicite angajatorului un program ce le-ar permite să-și îndeplinească conștiincios atât responsabilitățile familiale, cât și cele profesionale.

În cauza nr. 79/20³¹, Consiliul a examinat situația unei mame, care odată cu stabilirea stării de urgență și suspendarea activității grădiniței, neavând cu cine lăsa copilul, a solicitat angajatorului permisiunea de a se prezenta la serviciu, începând cu ora 11:00, cu păstrarea celor 8 ore de muncă. Consiliul a stabilit că cererea acesteia, inițial, a fost acceptată doar pentru perioada stării de urgență. După ridicarea stării de urgență, angajatorul a emis un ordin prin care a dispus revenirea la regim de lucru normal, fără a se ține cont de faptul că instituțiile de învățământ nu-și reluate activitatea. Încercările petiționarei de a renegocia graficul de muncă au eșuat, aceasta fiind chiar sancționată cu avertisment pentru întârzierile sistematice. În aceste circumstanțe, Consiliul a constatat refuz în acomodarea rezonabilă a graficului de lucru, necesitate determinată de concilierea vieții profesionale și a responsabilităților părintești.

O situație similară privind neacordarea concediului, motivat de necesitatea de a realiza responsabilitățile părintești, a fost examinată de Consiliu pe marginea cauzei nr. 129/20³².

Petiționara, mamă a unui copil de 4 ani, a solicitat angajatorului acordarea concediului pe cont propriu, însă reclamatul a refuzat acceptarea cererii, invocând necesitatea de producere. Consiliul a constatat că reclamatul nu a ținut cont de situația specifică a petiționarei și nu a întreprins nici o acțiune în vederea acomodării rezonabile a graficului de muncă pentru a-i permite exercitarea atribuțiilor de serviciu într-un mod acomodat.

Totodată, Consiliul a constatat că, în relațiile de muncă, încă se mai aplică remarci cu tentă sexistă atât între colegi, cât și între conducător-subaltern. În aceeași cauză 129/20, Consiliul a stabilit că acestea se refereau la vestimentația angajatei cu aluzie că stilul acesteia ar fi provocator. Consiliul a subliniat că astfel de discuții cu tentă sexistă nu trebuie să se regăsească în relațiile profesionale, or ele nu contribuie la asigurarea unui climat psiho-emoțional confortabil în raporturile de muncă, ci, dimpotrivă, conduc la crearea unei atmosfere neplăcute, a unui mediu ostil și intimidant pe criteriul de sex.

Consiliul a recomandat reclamațiilor să intervină asupra graficului de muncă, astfel încât petiționarele să-și poată realiza obligațiile lor părintești și să depună toată diligența de a nu admite victimizarea acestora.

Refuz neîntemeiat de angajare/transfer din motive stereotipice

³¹ https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_par--ial_constatare_79_2020.pdf

³² https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_129_2020_semnare.pdf

Pe parcursul anului 2020, urmare a situațiilor examinate, Consiliul a constatat că, în raporturile de muncă, unii angajatori își bazează acțiunile nu pe criterii obiective și prevederi normative, ori calități profesionale, ci mai degrabă pe unele stereotipuri și prejudecăți legate de vârsta angajaților, de maternitate, de sex sau chiar de ideea că unele profesii sunt masculinizate, astfel că nu pot accede femeii.

Un exemplu elocvent este situația constatată în cauza nr. 185³³. O judecătoare a invocat că CSM a aplicat un tratament diferit în privința dânzei, în cadrul ședinței de examinare a cererii de transfer într-o altă instanță de același nivel. Consiliul a stabilit că, spre deosebire de un candidat de sex masculin care utilizase concediul de îngrijire a copilului, doar ei i-au fost adresate întrebări referitoare la perioada și la timpul efectiv lucrat. Consiliul a subliniat că îndeplinirea obligațiilor familiale nu trebuie să aibă repercusiuni asupra activității profesionale. Consiliul a notat că CSM, la examinarea cererii de transfer a petiționarei, urma să aibă în vedere doar acele circumstanțe care se referă la cerințele esențiale și determinante ale funcției de judecător. Consiliul a stabilit că faptele descrise reprezintă discriminare pe criteriul de maternitate în realizarea dreptului la muncă.

Consiliul a recomandat Consiliului Superior al Magistraturii, la examinarea cererilor de angajare a candidaților la funcția de judecător și a judecătorilor cu privire la transfer într-o altă instanță de judecată și audierea candidaților, să adreseze doar întrebări de concretizare care sunt direct legate de natura specifică a activității ori a condițiilor în care este realizată activitatea de muncă.

Într-o altă cauză nr. 28/20³⁴, Consiliul a constatat acțiuni instigatoare alimentate de capacitățile legate de vârsta persoanei, care a condus la schimbarea locului de muncă.

Consiliul a stabilit că un gardian angajat de către Î.S. „Servicii Pază” a MAI, repartizat inițial la Casa Națională de Asigurări Sociale, la insistența șefului securității interne din cadrul CNAS, la doar 2 zile de lucru, a fost transferat la alt obiect. Consiliul a constatat că insistența acestuia a fost determinată de faptul că el nu dorește ca paza acestei instituții să fie asigurată de petiționar, fiindcă este prea bătrân și nu va face față, solicitând înlocuirea lui cu un alt gardian mai tânăr.

Consiliul a recomandat reclamatului să aducă scuze petiționarului pentru acțiunile discriminatorii admise în privința acestuia și să depună toată diligența de a nu admite situații similare pe viitor.

În conformitate cu pct. 32 lit. c) din Regulamentul cu privire la activitatea Consiliului aprobat prin Legea nr. 298/2012, Consiliul a intervenit pe lângă Casa Națională de Asigurări Sociale cu solicitarea de intentare a procedurii disciplinare în privința reclamatului care a admis, în activitatea sa, comportament discriminator.

³³ https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_185_2020_semnare.pdf

³⁴ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_28_-2020_.pdf

O angajată din cadrul Inspectoratului de Poliție a invocat că, urmare a reducerii funcției sale, nu i s-a propus funcția similară care era vacantă, din cauză că funcția vizată nu putea fi ocupată de o femeie. Consiliul a calificat situația constatată pe cauza nr. 108/20³⁵ drept o discriminare directă pe criteriul de sex în câmpul muncii.

Consiliul a stabilit că funcția optată de petiționară, în cadrul Serviciului escortă și detenție, i-a fost propusă, ulterior unui coleg bărbat, a cărui funcție, de asemenea, fusese redusă. Astfel, bărbatului i s-a oferit posibilitatea de a avansa în carieră, iar femeia a fost concediată.

Consiliul a recomandat reclamatului să identifice modalități de a asigura repunerea în drepturi a petiționarei prin identificarea și propunerea unei funcții similare cu cea deținută anterior de către petiționară și să depună toate diligența pentru evitarea faptelor similare pe viitor.

Subminarea egalității de tratament la aplicarea garanțiilor și drepturilor salariaților

O persoană încadrată în gradul II de dizabilitate a invocat neaplicarea în privința acesteia a facilității privind reducerea sarcinii de muncă, fără afectarea drepturilor salariale.

În procesul examinării cauzei nr. 56/20³⁶, Consiliul a constatat că, într-un final, cererea petiționarului care activează ca judecător a fost acceptată de către Consiliul Superior al Magistraturii. Astfel, CSM a recurs la măsurile de acomodare rezonabilă inerente situației și i-a redus durata timpului de muncă a petiționarului la 30 de ore pe săptămână. Totodată, CSM i-a redus și volumul de muncă cu 25%. De asemenea, a întreprins măsuri de repunere în drepturi a petiționarului, calculându-i și achitându-i salariul pentru munca suplimentară efectuată de 10 (zece) ore pe săptămână în perioada 21 aprilie 2017-21 aprilie 2020.

Cu toate acestea, Consiliul a observat că procesul de obținere a acestei facilități, reglementate de lege, care urma a fi aplicată automat odată cu prezentarea certificatului de dizabilitate, a fost tergiversat intenționat, solicitându-i prezentarea unui certificat de dizabilitate de tip nou, deși valabilitatea celui deținut nu era anulată. Consiliul a calificat aceste circumstanțe drept un comportament intimidant față de persoana cu dizabilități.

Totodată, în contextul soluționării acestei cauze, Consiliul a examinat și două acte normative incidente circumstanței, și anume: Regulamentul privind modul de distribuire aleatorie a dosarelor și Regulamentul cu privire la criteriile, indicatorii și procedura de evaluare a performanțelor judecătorilor. Consiliul a stabilit că aceste regulamente trebuie ajustate cu prevederi specifice care ar permite acomodarea rezonabilă a tuturor categoriilor de judecători: persoanele cu dizabilități,

³⁵ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_108_2020.pdf

³⁶ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_56_2020.pdf

persoanele care combină concediul de îngrijire a copilului cu activitatea, persoanele care au revenit din concediul de maternitate.

Consiliul a recomandat Consiliului Superior al Magistraturii: (i) să revadă punctajul ultimei evaluări a petiționarului, ținând cont de munca suplimentară prestată și (ii) să prezinte scuze petiționarului.

La 25 septembrie 2020, Consiliul a emis decizia pe cauza nr. 110/2020³⁷, prin care a constatat discriminare indirectă pe criteriile de dizabilitate (asociere), sex și grad de rudenie în realizarea dreptului la muncă.

Consiliul a stabilit că asistenții personali - rude cu beneficiarul serviciului nu pot, efectiv, beneficia de dreptul la concediul anual de odihnă. Consiliul a constatat că, deși, cadrul normativ prevede că beneficiarului trebuie să-i fie acordat un înlocuitor pe perioada concediului anual al asistentului personal, acest lucru este asigurat doar dacă angajatul este persoană terță și nu este rudă cu beneficiarul. De asemenea, Consiliul a stabilit că această practică neconformă afectează în mod prioritar femeile, or conform datelor comunicate în contextul examinării cauzei nr. 21/2018³⁸, din totalul de asistenți personali angajați, 79,5% erau femei.

Consiliul a recomandat Direcției Generale Asistență Socială și Sănătate a Consiliului municipal Chișinău: (i) să implementeze serviciul de plasament pentru beneficiarii ai căror asistenți personali se află în concediu anual de odihnă; (ii) să identifice soluțiile posibile pentru a asigura tuturor persoanelor cu care interacționează exercitarea dreptului de a primi răspuns în limba adresării.

Subminarea egalității de tratament la concediere

Problema identificată de Consiliu încă în anii precedenți și care a rămas actuală și în anul 2020, este cea referitoare la aplicabilitatea arbitrară a prevederilor art. 86 alin. (1) lit. y¹) din Codul muncii în temeiul căruia angajatorii desfac contractele de muncă cu persoanele care dețin statutul de pensionar, fără ca această măsură să fie una justificată și rezonabilă scopului urmărit.

În cauza nr. 15/20³⁹, Consiliul a examinat situația unei persoane care a invocat discriminarea în câmpul muncii, manifestată prin concedierea sa din funcția de jurist al Centrului de găzduire și orientare a persoanelor fără adăpost, din simplul motiv că avea statut de pensionar.

³⁷ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_110_2020_semnare.pdf

³⁸ https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_21_2018_depersionalizat--1-1.pdf

³⁹ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_15_-2020.pdf

Consiliul, ca și în anii precedenți, a stabilit că se recurge la aplicarea acestui articol din rațiuni de simplitate a procedurilor, fără ca să existe circumstanțe obiective, precum că abilitățile și calitățile profesionale ale persoanei ar fi scăzut. Consiliul a reamintit că orice decizie de a desface contractul de muncă în baza acestui temei trebuie să fie justificată obiectiv și rezonabil și să fie precedată de o analiză a capacității de muncă a angajatului. În situația examinată o asemenea analiză nu a fost realizată. Prin urmare, Consiliul a stabilit că faptele invocate reprezintă discriminare pe criteriul de statut de pensionar.

Consiliul a recomandat reclamatului să nu admită desfacerea contractului individual de muncă în temeiul art. 86 alin. (1) lit. y¹) Codul muncii în mod arbitrar, ci doar în situațiile când există o justificare obiectivă și rezonabilă, potrivită scopului urmărit.

Aplicarea arbitrară a art. 86 alin. (1) lit. y¹) din Codul muncii a fost constatată și pe cauza nr. 197/20⁴⁰. În această speță, s-a recurs la acest temei, pentru a ocoli procedurile legale care urmau a fi aplicate în cazul reducerii statelor de personal. Consiliul, și pe acest caz, a reamintit scopul legitim urmărit prin introducerea acestui temei, și anume gestionarea optimă a forței de muncă în condițiile economiei de piață și sporirea oportunităților de angajare pentru persoanele tinere, care nu-și pot găsi un loc de muncă potrivit calificării. În situația examinată, Consiliul nu a putut reține un astfel de scop. Prin urmare, a stabilit că faptele invocate reprezintă discriminare pe criteriul de statut de pensionar.

Consiliul a recomandat reclamatului să identifice măsurile corespunzătoare în vederea repunerii în drepturi a petiționarei, iar în vederea prevenirii faptelor similare pe viitor, la nivel local/instituțional, să nu admită desfacerea contractului individual de muncă în temeiul art. 86 alin. (1) lit. y¹) Codul muncii în mod arbitrar, ci doar în situațiile când există o justificare obiectivă și rezonabilă, potrivită scopului urmărit.

O altă situație de subminare a egalității de tratament la concediere a fost constatată pe cauza nr. 156/20. Petiționara a invocat că a fost concediată din cauza că este o persoană încadrată în grad de dizabilitate.

Consiliul a fost informat despre un incident în care petiționara a refuzat să ridice la etajul 3 al întreprinderii cutii cu o greutate de circa 10 kg, invocând starea de sănătate, respectiv atitudinea față de ea a fost schimbată, fiindu-i dat de înțeles că nu au nevoie de persoane cu dizabilități. Consiliul a stabilit că urmare a acestui incident, petiționara a fost concediată în baza art. 86 alin.

⁴⁰ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_197_-2020_printat.pdf

(1) lit. y¹) Codul muncii. Consiliul a constatat că deși, și în acest caz, arbitrar s-a recurs la acest temei, motivul determinant l-a constituit dizabilitatea petiționarei. Or, astfel precum a susținut petiționara, dacă nu ar fi refuzat îndeplinirea sarcinii impropriei unui dispecer (a ridica greutatea trebuie să fie pus în sarcina hamalilor), angajatorul nu era să recurgă la aplicarea acestui articol.

Consiliul a recomandat reclamatei să reangajeze petiționara în funcția deținută anterior (sau o funcție similară acceptată de petiționară), asigurând acomodarea rezonabilă a condițiilor de muncă.

Același articol 86 alin. (1) lit. y¹) din Codul muncii a fost aplicat arbitrar și în cauza nr. 198/20⁴¹. Consiliul a stabilit că petiționara, având o personalitate cu un spirit dezvoltat de activism civic, sistematic a sesizat instituțiile de profil despre orice neconformitate depistată în activitatea muzeului. Consiliul a luat act că, în urma mai multor verificări, activitatea muzeului a fost sistată, ceea ce a atras trecerea în șomaj în tehnic. Consiliul a constatat că această procedură (trecerea în șomaj) a fost aplicată față de toți angajații, în afară de petiționară, care a fost concediată în baza art. 86 alin. (1) lit. y¹) din Codul muncii, deși mai erau colegi care, la fel dețineau statut de pensionar. Consiliul a ajuns la concluzia că, în pofida faptului că și în acest caz articolul sus indicat a fost aplicat arbitrar, motivul prioritar pentru care a s-a recurs la această procedură (concedierea) l-a constituit activitatea civică a petiționarei - similară cu cea sindicală.

Consiliul a recomandat reclamatului să nu admită desfacerea contractului individual de muncă în temeiul art. 86 alin. (1) lit. y¹) Codul muncii în mod arbitrar, ci doar în situațiile când există o justificare obiectivă și rezonabilă; potrivită scopului urmărit.

În cauza nr. 16/20⁴², Consiliul a examinat situația unei persoane care a invocat că a fost concediată imediat din momentul ce angajatorului i-a devenit cunoscută informația despre stăutul său HIV+.

Consiliul a stabilit că, într-adevăr, din moment ce angajatorul a aflat că petiționarul este HIV+, i-a solicitat să demisioneze. Consiliul a constatat că refuzul petiționarului de a se concedia a atras sancționarea disciplinară. Consiliul a reținut că rapiditatea cu care s-a acționat și divergențele din actele procedurale emise de către reclamată, vădit indicau că aspectele disciplinare au fost doar un paravan pentru deghizarea motivului real de concediere. Consiliul a constatat discriminare pe criteriul de HIV+.

O altă circumstanță conturată pe parcursul examinării, a constituit cerința prezentării cazierului judiciar pentru angajarea în funcție de hamal. Consiliul a notat că cerința prezentării cazierului judiciar la angajare trebuie analizată în fiecare caz separat, justificarea condiției respective trebuie

⁴¹ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_198_-2020_printat.pdf

⁴² http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_16_-2020.pdf

să fie făcută în mod obiectiv și rezonabil în legătură cu specificul muncii, or în situația unui hamal, această cerință este neobiectivă. Consiliul a constatat că, în contextul examinat, cerința este discriminatorie pe criteriul de statut social (ex-deținut).

Consiliul a recomandat reclamatei să întreprindă toate măsurile necesare în vederea repunerii în drepturi a victimei discriminării.

Plasarea anunțurilor de angajare cu indicarea condițiilor care favorizează anumite persoane

Consiliul observă o scădere a numărului cazurilor de raportare a anunțurilor de angajare în câmpul muncii ce conțin cerințe discriminatorii. Cu toate acestea, problema încă mai persistă.

În cauza 234/20⁴³, Consiliul a constatat că, cerința referitoare la prezentarea CV-lui în limba rusă, constituie o condiție discriminatorie pe criteriul de limbă.

Consiliul a stabilit că această condiție (prezentarea CV-lui în limba rusă) favorizează persoanele vorbitoare de limba rusă și dezavantajează, chiar prezintă un risc înalt de a fi excluse din start, persoanele a căror competențe de limbă rusă sunt de nivelul obținut din școală și din viața cotidiană. Consiliul a menționat că cunoașterea limbii ruse și a limbii române la un nivel avansat, în situația în care specificul activității o cere, poate constitui o cerință esențială și determinantă. În situația examinată, pentru îndeplinirea atribuțiilor unui jurist în într-o întreprindere care activează pe piața externă a țării cu parteneri din România și Statele CSI cunoașterea ambelor limbi este esențială. Cu toate acestea, Consiliul a notat că plasarea condiției referitoare la prezentarea CV-lui în limba rusă, pentru a verifica competențele unei singure limbi (a limbii ruse, nu și a celei române), nu este adecvată scopului urmărit.

Consiliul a recomandat reclamatului să instruiască în domeniul nediscriminării personalul responsabil de recrutare. În calitate de suport metodologic, Consiliul a îndemnat să se utilizeze recomandările de ordin general formulate în: Ghidul practic pentru angajatori în vederea prevenirii manifestărilor discriminatorii în cadrul interviurilor de angajare; Ghidul practic pentru angajatorii din sectorul privat la întocmirea anunțurilor de recrutare; Ghidul pentru angajatori în vederea prevenirii discriminării în relațiile de muncă.

Obstrucționarea dreptului preveniților de a fi încadrați în activități remunerate

Încă în anul 2018⁴⁴, Consiliul a stabilit că situația preveniților și cea a condamnaților este similară, or ambele grupuri vizate sunt private de libertate și ar trebui să se bucure de aceeași gamă de drepturi.

⁴³ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_234_2020_expediat.pdf

⁴⁴ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_129_2018.pdf

În anul 2020, problema discriminării pe criteriul de statul procesual a constituit obiectul cauzei nr. 70/20⁴⁵. În această speță, Consiliul a constatat că la antrenarea în muncă a persoanelor deținute se face distincția dintre statutul de prevenit (în privința căreia sentința nu a rămas definitivă) și condamnat. Consiliul a stabilit că, în conformitate cu prevederilor legale incidente, aceștia pot fi antrenați în munci remunerate în ateliere special amenajate în acest scop. Cu toate acestea, administrația penitenciarului nu a întreprins măsuri corespunzătoare pentru a oferi și preveniților aceleași șanse de a fi antrenați în munci remunerate.

Consiliul a recomandat Administrației Naționale a Penitenciarelor și Penitenciarului nr. 13 să depună toată diligența pentru a identifica spații necesare și adecvate pentru crearea atelierelor de lucru în cadrul izolatorului, astfel încât să fie asigurat dreptul la muncă tuturor deținuților care își manifestă dorința de a munci.

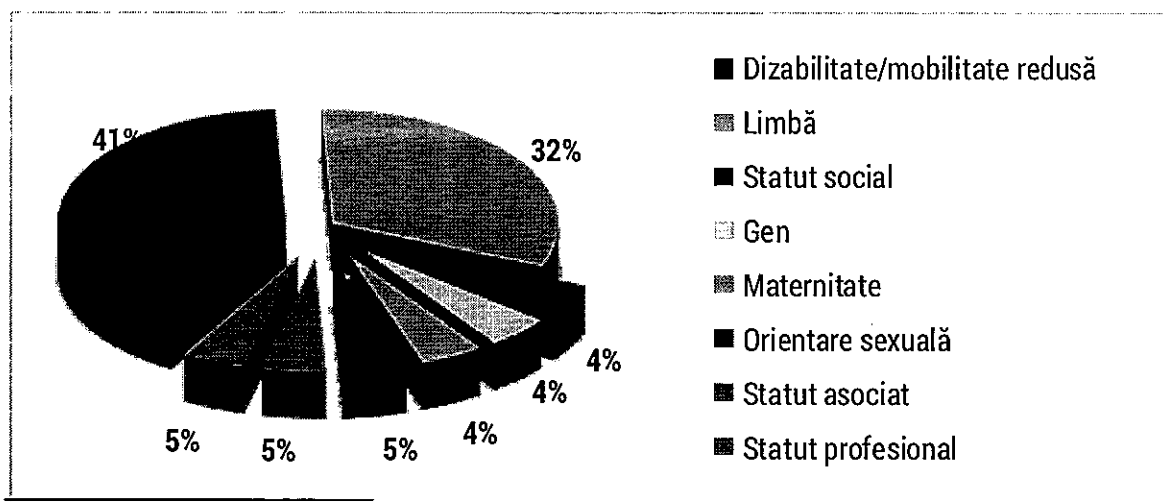
2.4 Discriminarea în acces la bunuri și servicii disponibile publicului

Prezentarea situației privind discriminarea în acces la serviciile și bunurile disponibile publicului prin prisma prevederilor art. 8 din Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității.

Din totalul de 299 de dosare soluționate pe parcursul anului 2020, pe 85 (28,4%) dintre acestea s-au invocat acțiuni aferente accesului la bunuri și servicii disponibile publicului. Pentru 25,8% din respectivele cauze au fost constatate acțiuni discriminatorii.

Cât privește coraportul situațiilor de constatare aferente domeniului respectiv, din totalul dosarelor de constatare (74), acesta constituie 18 dosare, ceea ce reprezintă (24%) .

Acces la bunuri și servicii disponibile publicului rămâne a fi un domeniu de top în care frecvent au loc tratamente diferențiate în baza diferitor criterii protejate, prevalând, în anul 2020, criteriul de dizabilitate.

⁴⁵ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_par--ial_constatare_70_2020.pdf

Diagrama nr. 26 Criteriile protejate din perspectiva deciziilor de constatare în acces la bunuri și servicii publice

Tendințele îngrijorătoare care vizează accesul la bunuri și servicii disponibile publicului constatate de Consiliu în anul 2020 sunt:

- inaccesibilitatea fizică a clădirilor de menire socială;
- inaccesibilitatea informațiilor de interes public;
- inaccesibilitatea serviciilor de asistență medicală;
- întreruperea nejustificată în prestarea serviciilor;
- existența prevederilor normative care generează inegalități în accesarea serviciilor de protecție și asistență socială.

Inaccesibilitatea fizică a clădirilor de menire socială

Inaccesibilitatea clădirilor de menire socială rămâne a fi o problemă sesizată cu regularitate la Consiliu. În deciziile emise pe cauza nr. 242/19⁴⁶ și cauza nr. 01/20⁴⁷, Consiliul a constatat că, din cauza lipsei accesibilității instituțiilor de menire socială, persoanele cu necesități speciale și/sau cele aflate în situații specifice nu pot accesa serviciile oferite de aceste entități.

În cauza 242/19, Consiliul a stabilit că părintele, care era însoțit de un copil în cărucior, nu a putut accesa serviciile Direcției municipale pentru protecția drepturilor copilului a Consiliului municipal Chișinău din cauza lipsei rampei de acces, care i-ar fi permis să intre cu căruciorul.

Consiliul a recomandat autorității vizate să examineze posibilitatea diversificării metodelor de prestare a serviciilor publice la solicitarea persoanelor cu mobilitate redusă, spre exemplu: să prevadă prestarea serviciilor la domiciliul persoanei; să instituie proceduri interne care să reglementeze procesul de deservire a persoanelor cu mobilitate redusă (de exemplu în cazul exercitării dreptului la petiționare ar fi coborârea și preluarea cererii); să asigure oferirea informațiilor publice prin mijloace de comunicare electronică, telefon, anunțuri publicate pe panouri accesibile.

În cauza 01/20, Consiliul a apreciat nivelul de accesibilitate a mai multor obiecte de menire socială dintr-o localitate din raionul Ialoveni (Primăria, Centrul de Sănătate, Biblioteca, Oficiul Poștal).

⁴⁶ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_242_2019.pdf

⁴⁷ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_01_2020.pdf

Consiliul a stabilit că instituțiile de menire socială din localitate nu sunt accesibilizate, ceea ce pentru persoanele cu mobilitate redusă constituie o barieră la accesarea serviciilor oferite. Consiliul a notat că aceste bariere nu doar limitează capacitatea acestor persoane de a utiliza serviciile disponibile publicului, dar tergiversează, de asemenea, incluziunea socială a acestora. Totodată, Consiliul a luat act de asigurările responsabililor că vor întreprinde măsuri corespunzătoare de asigurare a accesului, prezentând anumite intervale de timp în care își asumă acest angajament. Consiliul, și în acest caz, a subliniat că, până la asigurarea accesibilității sau pentru situațiile în care amenajarea adecvată a clădirilor pentru a asigura accesul corespunzător al persoanelor cu mobilitate redusă, din motive tehnice sau de siguranță, nu poate fi întreprinsă, responsabilii ar trebui să vină cu măsuri de acomodare rezonabilă, precum proceduri specifice de gestionare a situațiilor în care serviciul urmează a fi prestat unei persoane, care, din cauza inaccesibilității sediului instituției, nu le poate accesa.

Consiliul a recomandat reclamațiilor să: (i) auto-evalueze gradul de accesibilitate fizică și informațională; (ii) să aprobe planuri de acțiuni îndreptate spre accesibilizare; (iii) să identifice măsuri de acomodare rezonabilă care ar putea fi puse în aplicare în situații particulare, până la asigurarea accesibilității și comunicarea acestora publicului, în mod corespunzător, prin amplasarea informației într-un loc accesibil și la vedere.

Inaccesibilitatea informațiilor de interes public

De mai mulți ani, Consiliul atenționează constant asupra necesității de a fi întreprinse măsuri corespunzătoare pentru acomodarea rezonabilă a necesităților lingvistice în interacțiunea cu autoritățile publice.

În 32% din deciziile de constatare a discriminării în acces la bunuri și servicii disponibile publicului stă la bază criteriul de limbă. Nerespectarea dreptului de a primi răspuns în limba adresării este frecvent invocată în plângerile adresate Consiliului.

În toate cauzele examinate în 2020 pe acest segment de referință: nr. 226/2019⁴⁸, nr. 232/2019⁴⁹, nr. 13/2020⁵⁰ ș.a.⁵¹, Consiliul a stabilit că dreptul prevăzut persoanelor aparținând minorităților naționale, de a primi răspuns în limba adresării nu se respectă. Consiliul a notat că acest fapt duce la imposibilitatea minorităților de a cunoaște esența informațiilor solicitate/procedurilor în care

⁴⁸ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_226_2019-2.pdf

⁴⁹ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_13_2020.pdf

⁵⁰ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_13_2020.pdf

⁵¹ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_101_2020.pdf
http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_134_2020.pdf
http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_187_-2020.pdf

sunt implicate sau de care sunt interesate. Consiliul califică această practică drept discriminare pe criteriul de limbă.

Consiliul a recomandat autorităților vizate să identifice soluții de ordin administrativ pentru a garanta persoanelor aparținând minorităților naționale exercitarea efectivă a dreptului de a primi răspuns în limba în care au formulat adresarea.

În cauza nr. 234/2019⁵², Consiliul a constatat discriminare pe criteriul de limbă și stare a sănătății în acces la servicii bancare.

Consiliul a stabilit că banca i-a prezentat petiționarului spre semnare un set de documente întocmite într-o limbă pe care acesta nu o înțelegea și cu o dimensiune a fontului mică care nu era lizibilă. Consiliul a punctat că traducerea modelelor de documente și prezentarea clienților, la necesitate, nu constituie o sarcină disproporționată pentru o instituție bancară care prestează servicii pe întreg teritoriul țării, inclusiv în teritoriile populate de către alte minorități lingvistice. De asemenea, Consiliul a explicat că accesibilizarea informației presupune furnizarea acesteia în așa formă ca persoana să o poată ușor citi și înțelege.

Consiliul a recomandat reclamatului să: (i) asigure traducerea în limba rusă a documentelor solicitate de petiționar; (ii) să expedieze documentele sus indicate petiționarului într-un format accesibil necesităților lui specifice de vedere (recomandat cu o dimensiune a fontului Arial sau Calibri de 12 puncte sau mai mare); (iii) să traducă în limba rusă toate informațiile, modelele de chestionare, cereri, contracte tip și alte documente folosite de către angajații B.C. Moldova Agroindbank S.A. în prestarea serviciilor bancare persoanelor fizice (elaborarea documentelor bilingve unde este oportun, de exemplu chestionarele).

Inaccesibilitatea serviciilor de asistență medicală

În cauza nr. 204⁵³ Consiliul a stabilit că modalitatea de organizare a accesului populației la servicii medicale specializate de ambulatoriu și cele de înaltă performanță este în dezavantajul persoanelor asigurate. Dezavantajul se referă la durata mare de așteptare pentru a putea beneficia de servicii medicale. Această situație, aparent neutră, afectează în mod disproporționat persoanele cu dizabilități și persoanele în vârstă, care din cauza problemelor de inaccesibilitate și a pensiilor mici, nu își pot permite să beneficieze de astfel de investigații în alte localități, inclusiv să achite pentru respectivele servicii.

⁵² http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_234_-2019.pdf

⁵³ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_204_2019.pdf

Consiliul a constatat că această situație ar fi generată de următoarele cauze: neplanificarea eficientă a volumului asistenței medicale și serviciilor medicale; contractarea sumelor insuficiente pentru serviciile de înaltă performanță; lipsa specialiștilor; neîncheierea contractelor bilaterale de prestare a serviciilor medicale, în cazul în care prestatorul nu dispune de capacitățile necesare pentru efectuarea anumitor servicii de asistență medicală specializată de ambulatoriu, cu alte instituții medico-sanitare; organizarea programărilor în dependență de statutul de asigurat sau neasigurat.

Consiliul a reamintit standardele dreptului la sănătate care trebuie luate în considerare, și anume: disponibilitatea, ceea ce presupune crearea unui sistem funcțional de sănătate publică și de îngrijire a sănătății, astfel încât serviciile medicale să fie disponibile în cantități suficiente; accesibilitatea, în sensul ca serviciile medicale să fie accesibile fizic fără discriminare, economic și informațional; acceptabilitatea, atrăgându-se atenția la aspectele culturale; și calitatea, ceea ce include asigurarea cu personal medical calificat și spitale dotate cu echipamente corespunzătoare, inclusiv termenul de acordare.

Consiliul a constatat că faptele examinate reprezintă discriminare indirectă în acces la servicii medicale specializate de ambulatoriu și cele de înaltă performanță pe criteriul de statut de asigurat, dizabilitate și vârstă .

Consiliul a formulat următoarele recomandări:

- 1. Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, împreună cu CNAM, să identifice necesitățile populației în servicii medicale, pentru planificarea eficientă a volumului asistenței medicale și serviciilor medicale.**
- 2. CNAM să planifice volumul asistenței medicale de servicii de înaltă performanță, conform necesităților populației din teritoriu, anterior contractării asistenței medicale în cadrul asigurării obligatorii de asistență medicală.**
- 3. CNAM să includă IMSP SR Nisporeni în următorul plan de evaluare a prestatorilor de servicii medicale și farmaceutice, încadrați în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală și să verifice inclusiv implementarea recomandărilor formulate de Consiliu.**
- 4. IMSP SR Nisporeni să întreprindă măsuri efective și adecvate pentru a nu admite sistarea prestării serviciilor medicale persoanelor asigurate, inclusiv prin solicitarea Companiei Naționale de Asigurări în Medicină de a majora volumul asistenței medicale contractate.**
- 5. IMSP SR Nisporeni să întreprindă măsurile de rigoare pentru angajarea medicilor specialiști în conformitate cu prevederile normativelor de personal aprobate prin Ordinul ministrului sănătății nr. 100 din 10.03.2008.**

6. IMSP SR Nisporeni să încheie contracte bilaterale de prestare a serviciilor medicale cu alte instituții medico-sanitare, în cazul în care aceasta nu dispune de capacitățile necesare pentru efectuarea anumitor servicii de asistență medicală specializată de ambulatoriu.

7. IMSP SR Nisporeni să asigure că programările la medicii specialiști se vor efectua în funcție de disponibilitatea medicului specialist, într-o listă comună, indiferent de statutul de asigurat sau neasigurat, iar în acest sens va modifica ordinul nr. 115 A din 11 august 2017.

Discriminarea în acces la servicii de asistență medicală pe criteriul de statut social (persoană deținută) a constituit obiectul cauzei 33/20⁵⁴. Consiliului a constatat că petiționarul nu a putut beneficia de asistență medicală specializată din cauza că vice-directorul Centrului Sănătății Familiei „GALAXIA”, a anulat programarea, argumentând că instituția medicală este una privată și este în drept să decidă cine poate beneficia de servicii și cine nu.

Consiliul a notat că fiecare persoană este în drept să beneficieze de asistență medicală de care are nevoie, iar instituțiile medicale, indiferent de tipul de proprietate, forma juridică de organizare și subordonare administrativă, urmează să presteze servicii medicale fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, statut social sau orice alt criteriu similar.

Pentru faptele constatate, în conformitate cu prevederile art. 12 lit. (k) coroborate cu prevederile art. 8 lit. (b) din Legea cu privire la asigurarea egalității nr.121/2012, Consiliul a întocmit în privința reclamatului un proces-verbal de constatare a contravenției prevăzută la art. 71¹ Cod Contravențional.

Consiliul a recomandat Agenției Naționale pentru Acreditare în domeniul Sănătății și Asistenței Sociale ca în procesul de evaluare și acreditare a Centrului Sănătății Familiei „GALAXIA” să ia act și să țină cont de încălcările constatate.

În cauza nr. 169/20⁵⁵, Consiliul a dat apreciere refuzului Spitalului raional de a admite și interna o pacientă care fusese adusă dintr-o instituție cu profil psihiatric, iar în consecință acest fapt a determinat decesul persoanei.

Consiliul a constatat că refuzul spitalului a fost unul neîntemeiat, acțiunile responsabililor fiind influențate de prejudecata precum că pacienții care se tratează în instituțiile cu profil psihiatric ar fi putea avea un comportament imprevizibil sau agresiv. Consiliul a calificat acest refuz ca discriminare directă pe criteriul de stare a sănătății, sub aspect de presupusă problemă de

⁵⁴ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_33_2020_depersionalizat---1.pdf

⁵⁵ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_169_2020-1.pdf

sănătate mintală. Consiliul a mai stabilit în acțiunile vice-directoarei spitalului un îndemn la discriminarea rudelor persoanelor cu probleme de sănătate mintală. Această constatare a fost dedusă din afirmație vice-directoarei care afirma că „dacă bolnava este de la psihiatrie, înseamnă că și rudele trebuie să se controleze tot la psihiatru.”

Consiliul a recomandat Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale să intervină pe lângă toate instituțiile medico-sanitare din țară cu recomandări metodice corespunzătoare situației discriminatorii constatate și distribuirii mesajului privind netolerarea și neadmiterea stereotipurilor în activitate.

Consiliul a recomandat IMSP Spitalul raional Orhei (i) să elaboreze un mecanism explicit de coordonare în prealabil a transferurilor, în care să fie descrise acțiunile care necesită a fi întreprinse pentru transferul pacienților în situații de urgență (ii) să instruiască administrația și cadrele medicale în materia nediscriminării, în special neadmiterii stereotipurilor discriminatorii în activitate.

Întreruperea nejustificată a prestării serviciilor

Discriminare directă în acces la servicii de publicitate prin asociere pe criteriul de orientare sexuală și identitate de gen a constituit obiectul cauzei nr. 138/20⁵⁶. Cauza vizează modalitatea de realizare a contractului de plasare a publicității comandată de o organizație nonguvernamentală care apără drepturile persoanelor LGBTQI.

Consiliul a stabilit că, la scurt timp după amplasarea bannerelor în locurile stabilite prin contract, petiționara a fost informată că acestea au fost dezinstalate. Consiliul a constatat că această acțiune a fost determinată de comentariile acide la adresa companiei, fiind învinuită că ar susține și promova comunitatea LGBTQI. Astfel, Consiliul a stabilit că organizația vizată a fost victima discriminării în acces la serviciile de publicitate prin asociere cu orientarea sexuală și identitatea de gen a beneficiarilor.

Consiliul a recomandat reclamatului să elaboreze și să aprobe un regulament intern privind neadmiterea discriminării în prestarea serviciilor disponibile publicului.

În cauza nr. 50/2020⁵⁷, Consiliul a constatat discriminare indirectă pe criteriu de sex și prin asociere pe criteriu de dizabilitate în realizarea dreptului la muncă a asistenților personali.

Consiliul a stabilit că practica de a încheia cu asistenții personali contracte individuale de muncă pe termen determinat de un an, plasează atât pe beneficiarii (persoanele cu dizabilități severe fără

⁵⁶ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_138_2020.pdf

⁵⁷ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_50_-2020.pdf

termen), cât și pe asistenții personali într-o incertitudine. Consiliul a observat că această practică se aplică și în situația persoanelor a căror necesități de îngrijire nu poate fi limitată calendaristic (pe un an sau doi). Luând în considerație datele statistice dezagregate pe sex a persoanelor angajate în calitate de asistenți personali, Consiliul a notat că o atare situație dezavantajează preponderent femeile.

Consiliul a recomandat Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale să elaboreze o circulară adresată tuturor structurilor teritoriale de asistență socială privind încheierea contractelor individuale de muncă cu asistenții personali care îngrijesc persoane cu dizabilități severe fără termen pentru a elimina practicile discriminatorii față de aceștia.

Consiliul a recomandat reclamatului să revadă componența bugetară pe segmentul protecției sociale și să aloce resurse financiare suficiente pentru asigurarea continuității serviciului pentru beneficiari (persoane cu grad de dizabilitate fără termen).

O situație discriminatorie a fost constatată în procesul de înregistrare în calitate de șomer pe cauza nr. 105/20⁵⁸.

Consiliul a stabilit că petiționarul, deși nu activează și este în căutarea unui loc de muncă, nu a fost înregistrat în calitate de șomer la organul teritorial de ocupare a forței de muncă. Consiliul a luat act că petiționarul deținea calitatea de asociat în cadrul unei societăți cu răspundere limitată. Astfel, temeiul refuzului s-a bazat pe faptul că se asimilează activității desfășurate în cadrul unui loc de muncă și calitatea de asociat/fondator al unei societăți comerciale. Consiliul a notat că simpla deținere a statutului de asociat în cadrul unei societăți cu răspundere limitată nu trebuie echivalată cu deținerea unui loc de muncă care ar justifica respingerea unei cereri de înregistrare cu statut de șomer. Consiliul a punctat că situația în această privință urmează a fi examinată în fiecare caz particular, stabilind care este starea economică a societății la momentul depunerii cererii de înregistrare a statutului de șomer și disponibilitatea persoanei de a începe imediat activitatea la un loc de muncă identificat.

Consiliul a recomandat Agenției Naționale de Ocupare a Forței de Muncă să reexamineze cererea petiționarului de înregistrare cu statut de șomer, dacă va fi depusă repetat, aplicând o abordare individualizată în lumina constatărilor din decizia emisă.

Existența prevederilor normative care generează inegalități în accesarea serviciilor de protecție și asistență socială

⁵⁸ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_105_-2020-1.pdf

În cauza nr. 54/2020⁵⁹, Consiliul a fost sesizat de A.O. Centrul pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități care a solicitat examinarea, din perspectiva corespunderii cu standardele privind nediscriminarea, prevederile art. 33 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii, în partea ce ține de imposibilitatea exercitării dreptului la reexaminare a pensiei de dizabilitate.

Consiliul a stabilit că beneficiarii de pensie pentru dizabilitate nu pot beneficia de dreptul la reexaminarea acestui tip de pensie în situația în care continuă să activeze, pe când beneficiarii pensiei pentru limită de vârstă au această oportunitate. Consiliul a notat că beneficiarii de pensie de dizabilitate se află în situație similară cu beneficiarii de pensie pentru limită de vârstă, deoarece ambii beneficiari, indiferent ce fel de pensie primesc, dacă continuă să lucreze plătesc din salariu contribuții la bugetul asigurărilor sociale de stat. Respectiv, ambii ar trebui să poată beneficia de dreptul de a-și reexamina dreptul la pensia stabilită. Astfel, Consiliul a stabilit că prevederea art. 33 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii, care dă dreptul la reexaminare doar a pensiilor pentru limită de vârstă, instituie o situație discriminatorie în privința persoanelor care beneficiază de pensie pentru dizabilitate.

Consiliul a recomandat modificarea art. 33 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii, astfel încât beneficiarii de pensie de dizabilitate să fie eligibili pentru a putea solicita reexaminarea ei dacă continuă să activeze după realizarea dreptului la pensie.

În cadrul soluționării cauzei nr. 62/2020⁶⁰, Consiliul a examinat anexa nr. 3- a Hotărârii Guvernului nr. 1413/2016 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de stabilire și plată a compensației pentru serviciile de transport.

Consiliul a constatat că nu toate persoanele care au o dizabilitate locomotorie pot beneficia de facilitățile fiscale și vamale la importul mijloacelor de transport destinate pentru deservirea persoanelor cu dizabilități ale aparatului locomotor, ci doar cele care sunt prevăzute în anexa actului normativ examinat.

Consiliul a notat că, caracterul exhaustiv al listei afecțiunilor aparatului locomotor limitează nejustificat dreptul persoanelor cu dizabilități a aparatului locomotor a căror afecțiune nu este listată în anexă.

Consiliul a recomandat Guvernului să modifice cadrul normativ în scopul acordării tuturor persoanelor cu dizabilități ale aparatului locomotor dreptul de a importa, o dată la 5 ani, cu scutire de drepturi la import, un mijloc de transport destinat transportării lor.

⁵⁹ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Aviz_Consultativ_54_2020.pdf

⁶⁰ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_62_-2020.pdf

În cauza 125/2020⁶¹, Consiliul a constatat discriminare indirectă pe criteriul de maternitate la stabilirea indemnizației pentru creșterea copilului.

Consiliul a reținut că prevederea potrivit căreia baza de calcul a indemnizației de maternitate o constituie venitul mediu lunar asigurat realizat în ultimele 12 luni calendaristice premergătoare lunii nașterii copilului, venit din care au fost calculate contribuții individuale de asigurări sociale, dezavantajează anumite persoane. Consiliul a determinat că această prevedere dezavantajează mama care dă naștere copilului, aflându-se în concediu de îngrijire a copilului precedent și care desfășoară activități în această perioadă. Consiliul a stabilit că dezavantajul constă în faptul că baza de calcul a indemnizației de maternitate în aceste circumstanțe, în marea majoritatea, va fi mai mică decât cea din care a fost calculată indemnizația pentru creșterea copilului precedent. Acest fapt este determinat fie de timpul redus de muncă, fie de activitățile ocazionale din care se vor plăti contribuții individuale, dacă mama decide să activeze sau să presteze anumite servicii în perioada de îngrijire a copilului. Mai mult, în situația în care pentru activitățile ocazionale (de exemplu prestări servicii) se va obține un venit net superior decât venitul obținut anterior din care s-a calculat indemnizația precedentă, potrivit legii, acest venit urmează a fi plafonat (la 5 salarii medii lunare prognozate pe economie pentru anul respectiv înmulțit la 12 sau la numărul de luni în care persoana a realizat venit asigurat).

Consiliul nu a putut reține o argumentare rezonabilă a situației sus constatate, care ar proteja un scop legitim și care ar fi pe măsură să justifice dezavantajul constatat la stabilirea indemnizației pentru îngrijirea copilului actual față de cel precedent.

Consiliul a recomandat Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale să inițieze procesul de revizuire a prevederii discriminatorii, prin care să reglementeze ca, atunci când baza de calcul a indemnizației pentru maternitate pentru copilul născut în perioada când mama se află în concediu de îngrijire a copilului precedent este mai mică decât cea din care s-a calculat indemnizația anterioară, aceasta să fie calculată în baza temeiului din care s-a calculat precedentă, indiferent de venitul realizat de mamă în această perioadă.

Obiectul cauzei nr. 87/20⁶², l-a constituit examinarea, din perspectiva corespunderii cu standardele privind nediscriminarea, a prevederilor Legii nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii și a Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr. 1544/1993, în partea ce ține de cuantumul pensiei pentru pierderea întreținătorului și a pensiei de urmaș.

Consiliul a stabilit că valoarea procentuală a pensiei pentru pierderea întreținătorului care era beneficiar de pensie, stabilită în condițiile Legii nr. 1544/1993, variază între 30% și 40% din câștigul

⁶¹ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_125_2020_printat.pdf

⁶² http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Aviz_Consultativ_87_2020.pdf

întreținătorului, pe când valoarea procentuală a pensiei de urmaș, stabilită conform prevederilor Legii nr. 156/1998, constituie 50% din pensia pentru limită de vârstă sau din pensia de dizabilitate aflată în plată sau din pensia potențială calculată pentru dizabilitate.

Consiliul a notat că atât pensia de întreținător, cât și pensia de urmaș sunt prestații de protecție socială similară prin natura acestora, chiar dacă sunt denumite diferit. Or, ambele sunt instituite cu scopul de a acorda protecție socială persoanelor care, în legătură cu pierderea unei surse de venit, sunt supuse riscului de a-și înrăutăți situația materială. În procesul de examinare a cauzei, Consiliul a fost informat că MSMPs a inițiat procesul legislativ de remediere a situației constatate.

Consiliul a recomandat autorităților competente să finalizeze procesul legislativ privind înlăturarea discrepanțelor din actele normative analizate supra, prin adoptarea, în termen cât mai restrâns, a proiectului de Lege privind modificarea Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr. 1544/1993.

Prevederile Regulamentului cu privire la acordarea medaliei „Șanni Ana” (medalie pentru maternitate) în UTA Găgăuzia, aprobat prin Hotărârea Comitetului Executiv al Găgăuziei nr. 5/4 din 04 februarie 2019 au fost examinate în cadrul cauzei nr. 60/2020⁶³.

Consiliul a stabilit că, potrivit pct. 1 din Regulament, medalia este acordată exclusiv femeilor care au născut și educat cinci și mai mulți copii. La acordarea medaliei se ia în considerație și copiii înfiați, nu doar cei născuți. Astfel, dat fiind faptul că, potrivit Regulamentului, beneficiul poate fi acordat nu doar mamelor care au născut, dar și celor care au înfiat copii, omagiul și recunoștința manifestată prin acest beneficiu nu sunt legate strict de aspectul biologic, reproductiv al femeii, ci de calitatea educației oferite copiilor. Consiliul a stabilit că, deși mamele care educă cinci și mai mulți copii (atât biologici, cât și înfiați) sunt în situații similare cu tații care educă cinci și mai mulți copii (atât biologici, cât și înfiați), totuși cei din urmă sunt excluși de la posibilitatea de a obține beneficiul respectiv. De asemenea, Consiliul a constatat că este o condiție discriminatorie intervalul de vârstă prevăzut la pct. 8 din Regulament care stipulează expres că medalia se acordă doar în cazul când ultimul copil a atins vârsta de 4 până la 6 ani și aflarea în viață a celorlalți copii. Consiliul a subliniat că acordarea din partea statului a unui beneficiu drept recompensă și/sau ajutor pentru părinții care cresc și educă mai mulți copii, trebuie să fie disponibil tuturor, indiferent de vârsta copiilor, or greutățile familiilor cu copii până la 4 ani sunt comparabile cu greutățile familiilor care au copii cu vârste mai mari.

Consiliul a recomandat Comitetului Executiv al Găgăuziei: (i) reglementarea posibilității acordării beneficiului respectiv părintelui care educă cinci și mai mulți copii, indiferent că sunt biologici sau înfiați; (ii)

⁶³ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Aviz_Consultativ_60_2020.pdf

excluderea intervalului de vârstă pentru ultimul copil drept condiție de obținere a beneficiului.

2.5 Discriminarea în domeniul educației

Din totalul de 299 de dosare soluționate pe parcursul anului 2020, pe 11 (3,67%) dintre acestea s-au invocat acțiuni aferente domeniului educației. Pentru 45,5% din respectivele cauze au fost constatate acțiuni discriminatorii.

Cât privește coraportul situațiilor de constatare aferente domeniului respectiv, din totalul dosarelor de constatare (74), acestea constituie 5, ceea ce reprezintă 6,75%.

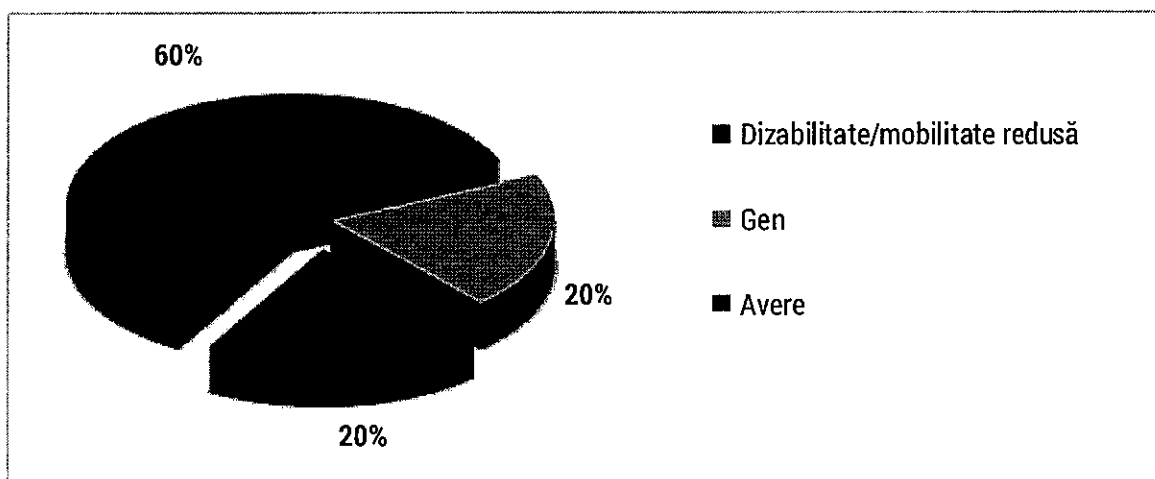

Diagrama nr. 27 Criteriile protejate din perspectiva deciziilor de constatare în domeniul educație

Aspectele invocate în plângerile examinate de către Consiliu care vizau domeniul educației scot în evidență următoarele probleme:

- stigmatizarea copiilor cu dizabilități și neimplicarea în activități extracurriculare;
- neîntreprinderea măsurilor corespunzătoare pentru crearea condițiilor necesare în vederea asigurării incluziunii educaționale a copiilor cu dizabilități;
- practici dezechilibrate în procesul de organizare și susținere a educației.

Stigmatizarea copiilor cu dizabilități și neimplicarea în activități extracurriculare

În cauza nr. 38/2020⁶⁴, Consiliul a calificat drept discriminare în procesul educațional, pe criteriul stării de sănătate, neimplicarea unei eleve cu dizabilități locomotorii la o activitate de dans în contextul unui eveniment organizat în școală. Consiliul a menționat că existența problemelor de sănătate nu presupune excluderea automată a elevului de la activități distractive organizate în

⁶⁴ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_38_2020.pdf

mediul școlar, or acest fapt duce la marginalizarea, stigmatizarea și subminarea capacității elevului.

Consiliul a recomandat reclamatei să-și prezinte scuzele de rigoare, iar administrației liceului să întreprindă măsuri de sporire a capacităților cadrelor didactice în domeniul educației incluzive.

Neîntreprinderea măsurilor corespunzătoare pentru crearea condițiilor necesare în vederea asigurării incluziunii educaționale a copiilor cu dizabilități

Nepregătirea școlilor generale pentru a fi capabile să asigure procesul educațional conform necesităților copiilor hipoacuzici și pentru a le asigura incluziunea socială adecvată a constituit problema identificată urmare a examinării cauzei nr. 114/20⁶⁵. Consiliul a stabilit că neîntreprinderea măsurilor de acomodare rezonabilă a procesului educațional pentru elevii dezinstituționalizați din școlile speciale pentru copii hipoacuzici are ca efect discriminarea și marginalizarea acestor elevi în mediul educațional.

In concreto, printre deficiențele constatate se pot enumera: lipsa resursele umane calificate pregătite pentru a gestiona clasa în care se află elevul cu dizabilități auditive, precum psihologul, logopedul sau ortopedul; lipsa cadrelor didactice care cunosc limbajul semnelor; necunoașterea de către cadrele didactice de sprijin a limbajului mimico-gestual. Consiliul a subliniat că, până a recurge la dezinstituționalizarea copiilor din școlile speciale și integrarea acestora în școlile generale, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării urma să pregătească din timp școlile generale, iar lipsa acestor măsuri împiedică asigurarea dreptului la educație pentru elevii cu necesități speciale.

Consiliul a recomandat Ministerului Educației, Culturii și Cercetării: (i) să asigure angajarea cadrelor didactice care cunosc limbajul mimico-gestual în toate instituțiile de învățământ general în care au fost înmatriculați elevii din școlile speciale pentru copii hipoacuzici; (ii) să întreprindă acțiuni în vederea promovării limbajului mimico-gestual în procesul educațional.

O altă problemă identificată de Consiliu, urmare a examinării cauzei nr. 68/2020⁶⁶, este lipsa măsurilor de acomodare rezonabilă pentru incluziunea copiilor cu diabet.

Potrivit actelor normative emise de către minister, absolvenții sunt admiși în sălile de susținere a examenelor doar cu pix, creion simplu, radieră și riglă, iar alte bunuri, dispozitive sau echipamente sunt total interzise. Regula respectivă defavorizează elevii cu necesități specifice stării de

⁶⁵ https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_114_2020.pdf

⁶⁶ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_68_2020.pdf

sănătate, care au nevoie de anumite dispozitive sau echipamente vitale și absolut necesare, inclusiv în sala de susținere a examenelor.

Consiliul a stabilit că Regulamentul cu privire la examenul de absolvire a gimnaziului, Regulamentul cu privire la examenul național de bacalaureat, cât și Instrucțiunea privind procedurile specifice de examinare a elevilor cu CES, nu conțin reglementări specifice care ar asigura susținerea examenelor de absolvire în condiții adaptate rezonabil pentru toți elevii cu necesități speciale pentru a asigura respectarea principiului egalității.

Consiliul a recomandat Ministerului Educației, Culturii și Cercetării să inițieze procedura de modificare a Regulamentelor și Instrucțiunii vizate, pentru a asigura tuturor absolvenților condiții corespunzătoare stării de sănătate și necesităților particulare în cadrul evaluării la examenele naționale de absolvire a învățământului gimnazial și liceal.

Practici dezechilibrate în procesul de organizare și susținere a educației

Consiliul, prin decizia nr. 175/2020⁶⁷ a stabilit că prioritizarea tipurilor de sport după rezultate remarcabile la competițiile internaționale poate constitui o practică discriminatorie pe criteriul de gen. Consiliul a stabilit că erau finanțate corespunzător și li se creau condiții mai bune de antrenament acelor sporturi care aveau rezultate notorii la competiții, și anume sporturile precum: lupte libere, greco-romane, judo și box, iar gimnastica ritmică era neglijată în partea ce privea asigurarea condițiilor corespunzătoare de practicare a acesteia. Astfel, cercetând datele, dezagregate pe sex, a constatat că persoanele care practică lupte libere, greco-romane, judo și box sunt preponderent de genul masculin, iar gimnastica ritmică este practică în exclusivitate de către genul feminin. Consiliul a stabilit că această practică reprezintă discriminare indirectă pe criteriul de gen.

Consiliul a recomandat Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, Centrului Sportiv de Pregătire a Loturilor Olimpice Naționale, Școlii Sportive a Rezervelor Olimpice să-și conjuge eforturile în vederea identificării măsurilor adecvate, obiective și proporționale pentru oferirea oportunităților de practicare a gimnasticii ritmice.

Criza pandemică s-a răsfrânt negativ și asupra domeniului educației. Din cauza restricțiilor impuse de autorități, activitatea în instituțiile de învățământ a fost suspendată, iar ridicarea treptată a interdicțiilor, doar pentru unele categorii de instituții a cauzat animozități. O astfel de situație a fost raportată la Consiliu. În cauza nr. 189/20⁶⁸, Consiliul a stabilit că decizia CNESP, de a admite

⁶⁷ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_175_2020.pdf

⁶⁸ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_189_2020.pdf

reluare procesului educațional din 17 august 2020 doar pentru instituțiile de educație timpurie private, cele de stat rămânând a fi închise, este una discriminatorie pe criteriul de statut de avere al părinților. Consiliul nu a putut reține o justificare obiectivă și rezonabilă a acestei prevederi. Consiliul a notat că respectarea prescripțiilor stabilite de Instrucțiunea privind măsurile de protecție care trebuie aplicate pentru organizarea activității instituțiilor de învățământ publice și private în contextul situației epidemiologice COVID-19 putea fi atinsă indiferent de statutul privat sau public al instituției de educație timpurie.

2.6 Discriminarea în alte domenii

Lezarea demnității

Din totalul de 299 de dosare soluționate pe parcursul anului 2020, pe 48 (16,05%) dintre acestea s-au invocat acțiuni aferente lezării demnității. Pentru 29,1% din respectivele cauze au fost constatate acțiuni discriminatorii.

Cât privește coraportul situațiilor de constatare aferente domeniului respectiv, din totalul dosarelor de constatare (74), acestea constituie 14, ceea ce reprezintă 18,9%.

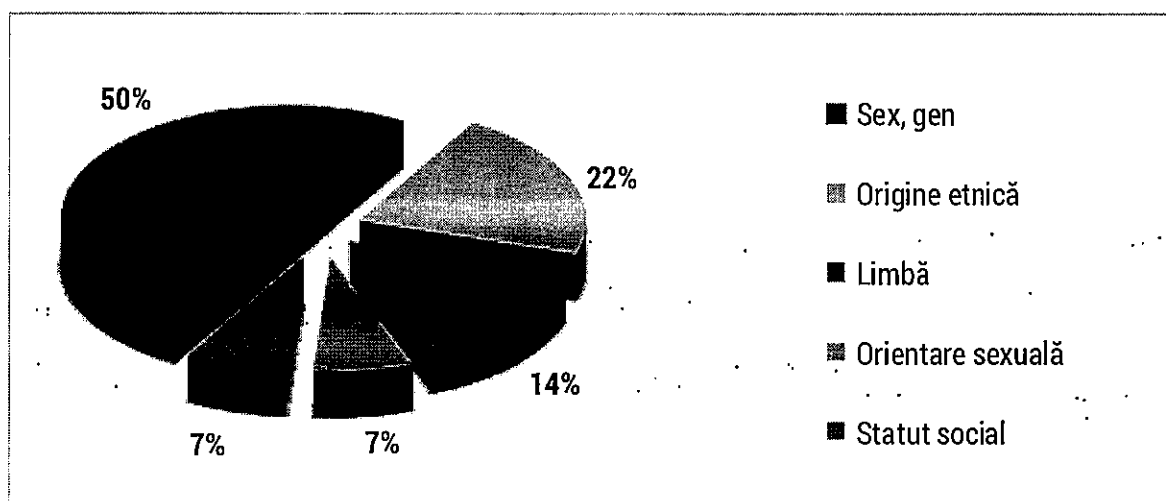

Diagrama nr. 28 Criteriile protejate din perspectiva deciziilor de constatare în domeniul lezarea demnității

Aspectele invocate în plângerile examinate de către Consiliu scot în evidență următoarele probleme:

- producerea și distribuirea publicității sexiste;
- discursurile instigatoare la ură și discriminare ale persoanelor influente;
- articole din presă stigmatizante;
- remarci rasiste în actele întocmite de avocat.

Producerea și distribuirea publicității sexiste

Una din problemele de discriminare reținută în acest domeniu, se referă la producerea și difuzarea publicității sexiste. Pe parcursul anului 2020, din totalul deciziilor de constatare în domeniul lezarea demnității umane, în 36 la sută, Consiliul a reținut caracterul sexist al materialelor publicitare deduse examinării. În toate cazurile raportate, Consiliul a stabilit că corpul femeii este folosit pe scară largă în industria publicitară, chiar și atunci când produsul sau serviciul promovat nu are o legătură directă cu rolul și caracteristicile femeii.

În cauza nr. 20/20⁶⁹, Consiliul a stabilit caracterul sexist al materialului publicitar care utiliza trăsăturile fizice și sexualitatea feminină pentru a-și vinde produsele.

În cauza nr. 164/20, Consiliul a constatat că mesajul publicitar promovează ideea că rolul femeii este de a găti pentru bărbat.

Caracterul sexist al materialului publicitar a fost constatat și în cauza 36/20⁷⁰, unde Consiliul a stabilit că afișul publicitar utilizează mesaje cu aluzii la relațiile sexuale cu subtext, precum că femeia ar fi un obiect sexual ușor de obținut.

Promovarea imaginilor sexiste însoțite de mesaje ofensatoare la adresa persoanelor de gen feminin a fost constatată în cauza 112/20⁷¹.

Un alt caz de răsunet l-a constituit și publicitatea distribuită de compania „Darwin”, în contextul lansării reducerilor de „Black Friday”. Prin decizia⁷² din 10 decembrie 2020, emisă pe cauza 253/20, Consiliul a constatat că sloganul publicitar „Vin zilele alea” însoțit de imaginea siluetei feminine, expus într-o formă umilitoare și degradantă, sporește tabuizarea sănătății reproductive a femeii, susține stereotipurile și prejudecățile care stigmatizează femeile.

Consiliul a recomandat reclamatei: (i) să șteargă imaginea și spotul video sexiste, atât de pe rețele de socializare, cât și din orice alt loc în care au fost lansate/amplasate; (ii) să elaboreze și să aprobe un regulament privind neadmiterea discriminării și sexismului în activitatea companiei; (iii) să organizeze instruirii pentru personalul companiei privind problemele de discriminare și sexism în publicitate și marketing; (iv) să depună toată diligența de a nu admite situații similare în viitor.

Discursurile instigatoare la ură și discriminare ale persoanelor influente

În perioada de raportare, Consiliul a examinat 5 cauze ce vizau declarațiile instigatoare la ură și discriminare emise de către persoane influente. Criteriile care erau la baza acelor discursuri sunt: sexul (și anume cel feminin), orientarea sexuală, originea etnică. Gravă devine situația întrucât de

⁶⁹ https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_20_-2020.pdf

⁷⁰ https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_36_-2020.pdf

⁷¹ https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_112_-2020.pdf

⁷² http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_253_2020_.pdf

cele mai multe ori mesajele erau vociferate de persoane cu statut înalt în societate, iar presa contribuia la perpetuarea mesajelor instigatoare, ajungând a fi distribuite în masă.

Astfel, în cauza nr. 34/20, Consiliul a constatat că remarcile „*cine e deasupra, cine e dedesubt, cine e jertfa*”, folosite de președintele țării în contextul discuției despre o altă politiciană, sunt sexiste și instigă la discriminarea femeilor în politică.

Consiliul a recomandat Președintelui Republicii Moldova, Dl. Igor Dodon:
(i) să aducă scuze publice pentru declarațiile sexiste și instigatoare la discriminare prin intermediul acelorași modalități sau mijloace prin care au fost răspândite; (ii) să depună toată diligența și responsabilitatea în pozițiile sale publice și să se abțină pe viitor de la declarații sexiste și instigatoare la discriminare.

În cauza nr. 91/20⁷³, Consiliul a constatat că expresia „*femeia trebuie să stea la bucătărie, (...) aici trebuie să vină un bărbat să discute*” enunțată de un bărbat în cadrul unui interviu televizat este sexistă și promovează stereotipuri cu menținerea percepției tradiționale cu privire la femei - drept ființe slabe, vulnerabile și dependente, având o poziție socială inferioară.

În cauza nr. 119⁷⁴, Consiliul a calificat mesajul „*putem să ne urinăm pe dânșii, mai ales că au vorbit în limba rusă*” expus în contextul unor manifestații publice, drept un comportament discriminator care instigă la discriminare față de vorbitorii de limbă rusă și etnicii ruși. Mai mult ca atât, Consiliul a stabilit că unele mesaje exprimate public, raportate în cauza nr. 90/20⁷⁵, poartă un caracter prejudiciabil care depășește limita valorilor sociale protejate de standardele privind nediscriminarea, intrând în sfera faptelor care atentează la valorile ocrotite de legislația penală, respectiv, este necesară implicarea organelor statului competente pentru examinarea și întreprinderea măsurilor adecvate pentru astfel de acțiuni.

Persoanele din grupul LGBTQI au fost vizate în discursul instigator al unui politician, fapt pentru care a fost sesizat Consiliul, prin cauza nr. 98/20⁷⁶, stabilind că faptele invocate reprezintă instigare la discriminare pe criteriul de orientare sexuală.

În toate cazurile, Consiliul a subliniat că libertatea de exprimare acordă posibilitatea persoanei de a-și susține, promova, răspândi, exprima, prin toate căile legale, ideile și opiniile fără teama de a fi supusă unor sancțiuni. În același timp, libertatea de exprimare este supusă anumitor restricții necesare într-un stat democratic, în scopul protejării drepturilor și libertăților altor persoane. Astfel, persoanele care își exprimă în public ideea trebuie să fie prudente la cele spuse prin

⁷³ https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_91_2020.pdf

⁷⁴ https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Aviz_Consultativ_119_2020.pdf

⁷⁵ https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Aviz_Consultativ_90_2020.pdf

⁷⁶ https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_98_2020.pdf

raportare la contextul social, în vederea neadmiterii îndemnurilor la discriminare sau ofensarea persoanelor.

Articole din presă stigmatizante

Libertatea de exprimare și neadmiterea discriminării prin intermediul mass-mediei, într-o societate democratică, trebuie să coabiteze între ele. În acest sens, tuturor reprezentanților mijloacelor de informare în masă le revine un rol esențial în stoparea răspândirii discursurilor instigatoare la discriminare, dar și a percepțiilor negative față de anumite categorii de persoane. Cu toate acestea, se întâmplă ca tocmai mass-media să constituie o platformă de generare a mesajelor care contribuie la stigmatizarea anumitor persoane.

Un astfel de caz a fost examinat de Consiliu, care prin decizia emisă pe cauza nr. 188/20⁷⁷, a constatat că asocierea făcută de jurnalist, precum că toți deținuții condamnați pe viață ar fi „*maniaci și pedofili*”, contribuie la amplificarea impactului atitudinii negative față de acest grup de persoane, sporind ura și frica societății. Consiliul a calificat situația drept instigare la discriminare pe criteriul de statut social.

Un alt articol instigator la discriminare, de această dată pe criteriul de limbă, a constituit obiectul cauzei nr. 121/20⁷⁸. În respectivul articol, autorul aduce anumite critici la adresa petiționarei (de asemenea jurnalistă), subliniind intenționat limba de comunicare a acesteia, ceea ce nu face decât evidențierea statutului de minoritar în baza limbii vorbite și servește drept temei pentru luarea deciziilor cu impact disproporționat asupra jurnaliștilor vorbitori de limba rusă. Astfel, Consiliul a stabilit că publicarea și difuzarea materialelor în care se menționează limba într-un context negativ, nu poate fi justificată prin nici un scop legitim într-o societate democratică, ceea ce într-un final reprezintă instigare la discriminare pe criteriul de limbă.

Consiliul a recomandat reclamărilor să aducă scuze față de persoanele cărora li s-au adresat cu expresii instigatoare la discriminare, utilizând aceleași modalități sau mijloace prin care au fost răspândite.

Remarci rasiste în actele întocmite de avocat

Prin cauza nr. 64/20⁷⁹ Consiliul a constatat folosirea remarcilor insultătoare și stereotipice cu referire la etnia romă în actele procesuale întocmite de către una din părți în cadrul unei cauze judecătorești. Consiliul a stabilit că în actul întocmit de avocat, cât și în cel semnat de clientul acestuia se conțineau următoarele expresii „*ca reprezentant al grupului etnic – rromi, la nivel de subconștient vă tentează să comiteți noi infracțiuni de sustragere, motiv din care, față de persoana mea recidivați în materie de estorcare (...) caracteristică comportamentală care potrivit studiilor se*

⁷⁷ https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_188_-2020_printat.pdf

⁷⁸ https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_121_2020_semnare.pdf

⁷⁹ https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_64_-2020-1.pdf

manifestă la exponenții minorității de etnie romă denumiți și țigani”. Consiliul a stabilit că acestea ating nivelul de gravitate pentru a crea un mediu ofensator și de a leza demnitatea persoanei vizate.

O situație similară Consiliul a constatat și în cauza nr. 174/20⁸⁰.

Consiliul a recomandat atât reclamatului, cât și avocatului acestuia să aducă scuze, în scris, petiționarei pentru expresiile discriminatorii și ofensatoare, prin intermediul acelorași modalități sau mijloace prin care au fost răspândite și să depună toată diligența pentru a nu admite astfel de expresii în viitor.

Justiție

Din totalul de 299 de dosare soluționate pe parcursul anului 2020, pe 45 dintre acestea s-au invocat acțiuni aferente domeniului justiției. Pentru 20% din respectivele cauze au fost constatate acțiuni discriminatorii.

Cât privește coraportul situațiilor de constatare aferente domeniului respectiv, din totalul dosarelor de constatare (74), acestea constituie 9, ceea ce reprezintă 12,6%.

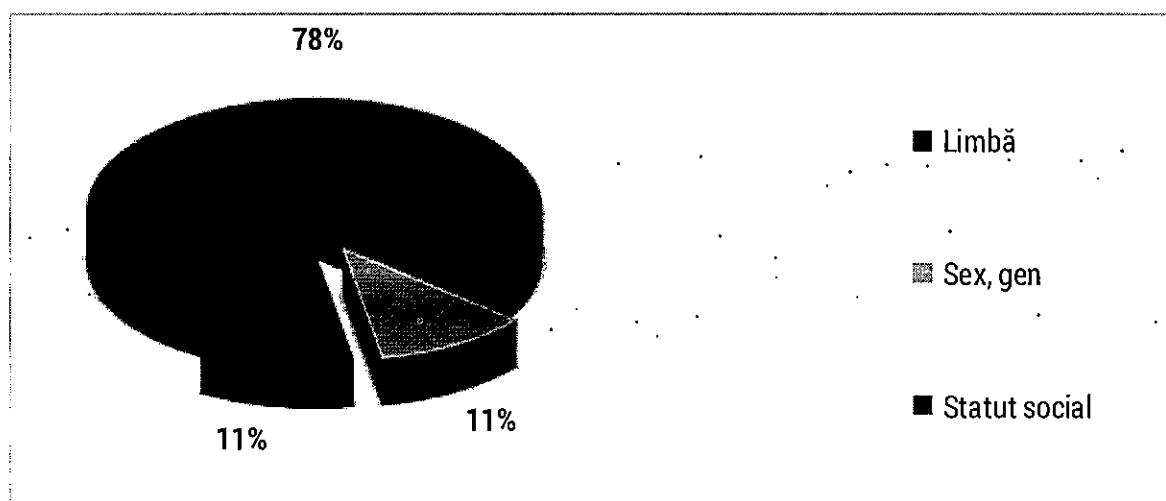

Diagrama nr. 29 Criteriile protejate din perspectiva deciziilor de constatare în domeniul justiției

Aspectele invocate în plângerile examinate de către Consiliu scot în evidență următoarele probleme:

- inaccesibilitatea sistemului de justiție pentru vorbitorii limbii de comunicare interetnică;
- aplicarea inegală a legii;
- anchetă viciată de stereotipuri.

⁸⁰ https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_174_-2020_printat.pdf

Inaccesibilitatea sistemului de justiție pentru vorbitorii limbii de comunicare interetnică

Pe parcursul anului 2020 a continuat procesul de sesizare a Consiliului pe marginea problemelor cu care se confruntă minoritățile naționale, și anume încălcarea dreptului acestora de a se adresa în instanțele de judecată în limba rusă, limbă care în Republica Moldova are statut de limbă de comunicare interetnică, în fața instanțelor de judecată.

Deși, din anul 2013 Consiliul depune constant eforturi în vederea eliminării barierelor lingvistice, până în prezent rămâne a fi actuală problema discriminării pe criteriul de limbă în acces la justiție.

Cazuistica⁸¹ Consiliului arată că cererile de chemare în judecată care sunt întocmite în limba rusă se restituie fără examinare, doar din considerentul că acestea sunt formulate în limba rusă. Examinând plângerile⁸² depuse în anul 2020, Consiliul a constatat că respingerea cererilor formulate în limba rusă, fără a fi prezentată traducerea acestora în limba de stat, este o practică uzuală pentru instanțele de judecată de toate nivelurile, începând cu cele de fond și încheind cu Curtea Supremă de Justiție. Totodată, Consiliul a stabilit în cauza nr.208/20⁸³ că, deși instanța de fond a examinat cererea formulată în limba rusă, la următoarea etapă, petiționarul s-a confruntat cu bariere lingvistice impuse de Curtea de Apel, care a solicitat ca cererea de apel să fie tradusă în limba de stat.

În opinia Consiliului, obligarea persoanelor aparținând minorităților naționale să prezinte o traducere în limba de stat a cererilor depuse în instanța de judecată întocmită în limba rusă impune un efort organizatoric adițional, creează cheltuieli financiare nejustificate și solicită un timp suplimentar pentru traducerea acestora. Aceste aspecte generează inegalități în acces la justiție în condițiile în care instanțele de judecată dispun de unități de traducător remunerați din bugetul de stat la care contribuie, inclusiv, persoanele aparținând minorităților naționale.

Consiliul a recomandat Parlamentului Republicii Moldova, inclusiv Comisiei drepturile omului și relații interetnice și Comisiei juridice numiri și imunități pentru a identifica soluții de ordin legislativ pentru a preveni situațiile similare pe viitor.

Aplicarea inegală a legii

Lipsa protecției egale din partea legii în procesul de investigare a alegațiilor privind realizarea drepturilor părințești a constituit obiectul cauzei nr. 224/19⁸⁴.

⁸¹ https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_53_2020.pdf
https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_146_2020.pdf
https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_192_2020.pdf
https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_228_2020.pdf

⁸² https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_171_2020.pdf
https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_240_2019.pdf

⁸³ https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_208_2020.pdf

⁸⁴ https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_par--ial_constatare_224_2019.pdf

În urma unui divorț și a stabilirii domiciliului pentru copii, litigiul dintre foștii soți a luat amploare. Respectiv, ambii depuneau plângeri la Inspectoratul de poliție. Consiliul a stabilit că cererile depuse erau examinate părtinitor. Situația constatată a fost determinată de inegalitatea relațiilor de putere între petiționară, care a îngrijit copiii mai mulți ani și nu a activat în domeniul său profesional și fostul soț, care este perceput de reclamat ca procuror care deține un post înalt. În opinia Consiliului, această poziție de putere a influențat polițiștii să nu acționeze conform prevederilor legale. Consiliul a calificat această abordare o acțiune discriminatorie la protecție egală din partea legii determinată de statutul social al petiționarei.

Inspectoratul de Poliție Centru va examina eventualele plângeri ale petiționarei legate de realizarea drepturilor părintești fără discriminare, aplicând pe deplin cadrul legal național relevant.

Anchetă viciată de stereotipuri

În cauza nr. 209/19⁸⁵ Consiliul a examinat acțiunile necorespunzătoare ale organelor de urmărire penală în procesul de examinare a unei fapte de viol.

Consiliul a stabilit că, în procesul de investigație, ofițerii de urmărire penală au supus victima unor proceduri irelevante, creându-i un mediu ostil și intimidant. Consiliul a constatat că petiționara a fost supusă testului la poligraf, iar timp de 2 ani, aceasta a fost interviuată de 6 ori, acordându-i-se întrebări ofensatoare. Consiliul a ajuns la concluzia că această acțiune a fost dispusă având la bază preconcepția eronată precum că victima ar fi urmărit un alt interes, decât cel de a face ca persoana să răspundă pentru infracțiunea comisă. Consiliul a calificat aceste acțiuni drept hărțuire pe criteriul de gen.

Consiliul a recomandat Procuraturii Generale și Ministerului Afacerilor Interne: (i) să investigheze sub aspect disciplinar acțiunile ofițerului de urmărire penală; (ii) în scopul prevenirii situațiilor similare pe viitor să distribuie în rândul angajaților constatările Consiliului și să instruiască personalul.

Alte situații discriminatorii constatate

Pe parcursul anului 2020, în alte 8 dosare au fost constatate diverse situații de discriminare în domenii foarte specifice, care nu pot fi încadrate în rândul celor listate mai sus.

Astfel pe 5 dintre aceste dosare s-au constatat situații de discriminare care ar putea fi raportate la condițiile de detenție sub aspect de organizare a activității, de încălcare a vieții private și atitudini comportamentale a persoanelor care se află în mediul carceral.

⁸⁵ https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_209_-2019.pdf

În cauza nr. 211/19⁸⁶, Consiliul a constatat existența unui tratament diferențiat pe criteriul de statut procesual în aplicarea remediei de reducere a pedepsei pentru condiții precare de detenție în cazul preveniților în raport cu condamnații. Consiliul a subliniat că suferințele psihologice și fizice cauzate de faptul deținerii persoanei în condiții inumane sunt similare și nu poate să existe o ierarhizare în funcție de calitatea procesuală. Respectiv, faptele constatate reprezintă discriminare.

Consiliul a recomandat Ministerului Justiție să țină cont de respectivele constatări, la elaborarea proiectului de lege pentru modificarea Codului de procedură penală.

În cauza nr. 32/20, Consiliul a stabilit că practica neutră potrivit căreia toți deținuții condamnați la detențiune pe viață sunt plasați într-un singur penitenciar, fără a avea posibilitatea de a se transfera într-un alt penitenciar, dezavantajează categoria de condamnați care își au domiciliul într-o localitate mai îndepărtată de raza teritorială a respectivului penitenciar. Această situație afectează realizarea dreptului la viața privată și la menținerea relațiilor familiale, deoarece rudele deținuților au nevoie de resurse suplimentare (atât financiare, logistice și de timp) pentru a se deplasa la locul de detenție. Prin urmare, lipsa sectoarelor specializate pentru detenția condamnaților la detențiune pe viață în mai multe penitenciare conduce la discriminarea indirectă și multiplă pe criteriile loc de trai și durată a detenției în realizarea vieții private și de familie.

Consiliul a recomandat Ministerului Justiției și Administrației Naționale a Penitenciarelor ca de comun acord: (i) să elaboreze o strategie de organizare a sectoarelor specializate pentru deținerea condamnaților la detențiune pe viață în cel puțin 4 penitenciare repartizate zonal (nord, centru, sud), inclusiv unul în zona transnistreană; (ii) să asigure transferul condamnaților la detențiune pe viață din P17- Rezina în penitenciarele care vor fi cel.mai aproape de localitatea de domiciliu sau altă localitate indicată de condamnat, asigurând integrarea deținuților condamnați la viață în populația închisorii generale.

În cauza nr. 111/20⁸⁷, Consiliul a constatat inaccesibilitatea celulelor de detenție, precum și a blocului sanitar, necesităților persoanelor cu dizabilități. Consiliul a notat că facilitarea deplasării petiționarei cu sprijinul unei alte persoane, nu este conformă standardelor în domeniul drepturilor omului, deoarece acțiunile acesteia sunt bazate pe buna voință a persoanelor deținute, nu pe obligațiile autorităților aferente asigurării drepturilor persoanelor cu dizabilități.

Consiliul a recomandat administrației penitenciarului să întreprindă măsuri adecvate de acomodare rezonabilă și incluziune a petiționarei, prin plasarea acesteia în celulă acomodată (inclusiv blocul sanitar), în sectorul locativ și prin oferirea serviciilor adecvate de sprijin, pentru a asigura realizarea drepturilor petiționarei în condiții de egalitate cu ceilalți.

⁸⁶ https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_211_2019.pdf

⁸⁷ https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_111_2020_semnare.pdf

În cauza nr. 143/20⁸⁸, Consiliul a constatat existența unei deosebiri în durata maximă a întrevederilor de lungă durată dintre condamnați și preveniți (persoane în privința cărora hotărârea instanței de judecată încă nu a rămas definitivă).

Consiliul a stabilit că, potrivit art. 213 alin. (3) Cod de executare, condamnatului i se acordă întrevederi de lungă durată de până la 3 zile, pe când prevenitului, potrivit art. 306 alin. (4) Cod de executare același tip de întvedere i se acordă cu o durată de până la 24 de ore. Consiliul a notat că, din perspectiva dreptului de a avea întrevederi de lungă durată, condamnații și preveniții sunt în situații similare.

De asemenea, Consiliul a specificat că o atare abordare atrage după sine și faptul discriminării directe a membrului de familie (de ex. soț, soție, concubin/ă), prin asociere pe criteriul de statut procesual, în realizarea dreptului la întvedere de lungă durată.

Consiliul a recomandat Administrației Naționale a Penitenciarelor să aplice în privința preveniților (persoane în privința cărora hotărârea instanței de judecată încă nu a rămas definitivă) durata reglementată pentru condamnați.

În cauza nr. 239/20, Consiliul a constatat că persoanele condamnate, care informal se atribuie castei de „umiliți” sunt victimele unui comportament nedorit și ofensator. Consiliul a stabilit că această categorie de deținuți sunt stigmatizați în realizarea drepturilor lor, de exemplu nu pot avea acces la biserică, la bibliotecă, la spălătoria penitenciarului și la alte activități. Consiliul a constatat că această stare a lucrurilor este generată de prejudecățile despre categoria de „umiliți” care planează printre deținuți, situație agravată și de tolerarea, de către colaboratorii penitenciarelor, a ierarhiei informale dintre deținuți.

Consiliul a recomandat administrației penitenciarelor să întreprindă acțiuni imediate pentru a stopa practicile de segregare a deținuților pe caste, inclusiv prin activități de conștientizare privind răspunderea juridică pentru asemenea comportamente, măsuri de sancționare atât a deținuților care manifestă aceste încălcări ale drepturilor fundamentale ale omului, cât și a personalului din instituția penitenciară care le tolerează.

Pe o altă cauză nr. 216/20⁸⁹ a fost constatată obstrucționarea dreptului de a întemeia și organiza activitatea unei alte organizații sindicale de alternativă din aceeași instituție, pe motiv de opinii divergente.

⁸⁸ https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_143_2020.pdf

⁸⁹ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_216_-2020_expediat.pdf

Consiliul a recomandat reclamatei să nu creeze impedimente nejustificate, care ar periclita buna desfășurarea a activității organizației sindicale pe care o conduce.

Pe un alt dosar, cauza nr. 223/20 Consiliul a constatat discriminare pe criteriul de convingeri în exercitarea dreptului la viață privată și de familie, manifestată prin perturbarea liniștii, urmare a zgomotului provocat de sunetul emis prin difuzor de la lăcașul de cult unde sunt oficializate ceremonii cu caracter religios.

Consiliul a stabilit că practică respectivă lezează dreptul la viață privată și de familie a persoanelor care au alte convingeri decât cele ale cultului religios, precum și a celor care se află în proxima vecinătate a bisericii, astfel fiindu-le tulburată liniștea și ordinea publică prin zgomotul emis în difuzor.

Consiliul a recomandat administrației bisericii din localitate să nu sonorizeze slujbele în exteriorul bisericii, să consulte opinia locuitorilor și să identifice căi alternative privind difuzarea ceremoniilor religioase de către lăcașurile de cult, care ar permite menținerea liniștii, ordinii publice și vieții private.

Consiliul a recomandat Agenției Naționale pentru Sănătate Publică să inițieze propuneri de modificare și completare a cadrului normativ privind stabilirea nivelului maxim admisibil al sunetului în timpul zilei.

CAPITOLUL III. PROMOVAREA EGALITĂȚII

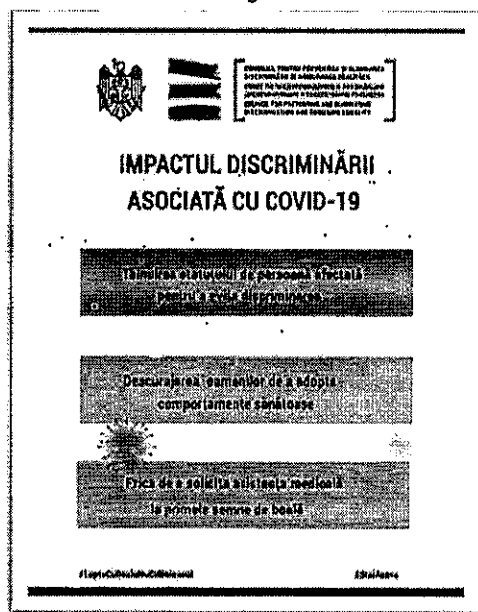
3.1 Activități de informare și sensibilizare a populației privind fenomenul discriminării

Anul 2020 a fost provocator pentru Consiliu la capitolul activităților de informare și sensibilizare a populației privind fenomenul discriminării și a stigmatizării, eliminarea stereotipurilor și prejudecăților, promovarea egalității și a diversității.

În perioada de referință, instituția și-a orientat eforturile pe două direcții dictate de actualitate: fenomenul stigmatizării și discriminării populației în contextul situației epidemiologice, provocată de Covid-19 și combaterea discursului de ură, asociat cu perioada campaniei electorale pentru prezidențiale.

Prevenirea discriminării asociată cu Covid-19. Campania #LuptaCuBoalaNuCuBolnavul

În contextul pandemiei, Consiliul a constatat noi situații discriminatorii, de manifestare a stereotipurilor și prejudecăților față de persoanele afectate de Covid-19 și membrii familiilor acestora. Acest fapt a impus necesitatea organizării și desfășurării activităților de sensibilizare a populației privind schimbarea atitudinii acestora față de persoanele afectate de coronavirus, devenite victime ale stigmatizării.

Materialele informative au urmărit combaterea discursului de ură față de persoanele afectate de Covid-19, sloganul [#LuptaCuBoalaNuCuBolnavul](#) devenind titlu de campanie prin care instituția și-a propus să combată discriminarea și atitudinea stigmatizantă față de persoanele bolnave, membrii familiilor acestora, dar și potențiali transmitători ai virusului.

Pentru că, în contextul pandemiei, autoritățile au declarat stare de urgență și au impus mai multe restricții, unele categorii de populație s-au simțit limitate în drepturi și libertăți. Astfel, Consiliul a intervenit cu elaborarea materialelor informative care să explice în ce condiții restricțiile pe timp de pandemie au un caracter discriminatoriu.

CONSILIUL PENTRU PREVENIREA ȘI ELIMINAREA
DISCRIMINĂRII ȘI ASIGURAREA ECHILIBRULUI
COMET ÎN TEMPLUL PANDEMIEI H RAVENIA DALIUM
ANCIPIUMBIALUM H RACIUMBIALUM PUBLICITATE
COUNCIL FOR PREVENTING AND ELIMINATING
DISCRIMINATION AND ENSURING EQUALITY

Cum să înțelegem dacă sunt sau nu discriminatorii restricțiile pe timp de pandemie

Testul de justificare

Pentru a înțelege mai bine,
verifică dacă aceste măsuri:

- urmăresc un scop legitim;
- sunt proporționale nivelului de pericol;
- sunt necesare și adecvate.

Reprezintă discriminare

- stigmatizarea persoanelor afectate, a membrilor de familie și prietenilor acestora și a comunității din care vin

- distribuirea mesajelor care îndeamnă la ură, violență și discriminare față de persoanele afectate

- crearea unui mediu intimidant ostil, degradant umilitor sau ofensator persoanelor afectate

Nu reprezintă discriminare

- indemnurile publice de a respecta măsurile de carantină și aplicarea sancțiunilor pentru nerespectarea regulilor de carantină;
- preferințele de acces special în instituțiile cu menire socială, acordate persoanelor din grupuri de risc (stabilirea anumitor intervale de timp preferențiale). Preferințele speciale acordate specialiștilor implicați în lupta cu Covid-19

- restricțiile temporare de acces în spațiile publice, instituții publice, transport public, locuri aglomerate, unități comerciale nevitale. Restricțiile speciale suplimentare pentru persoanele din grupurile de risc.
- măsurile de carantină, autoizolare obligatorie temporară la domiciliu pentru persoanele care au fost în contact cu cei afectați sau reveniți din țări afectate

Prin elaborarea acestor materiale, Consiliul a urmărit creșterea gradului de deschidere și de cooperare a populației cu autoritățile, sporirea nivelului de încredere a oamenilor față de măsurile de prevenire a infecției impuse de autorități, precum și combaterea discriminării și stigmatizării persoanelor afectate.

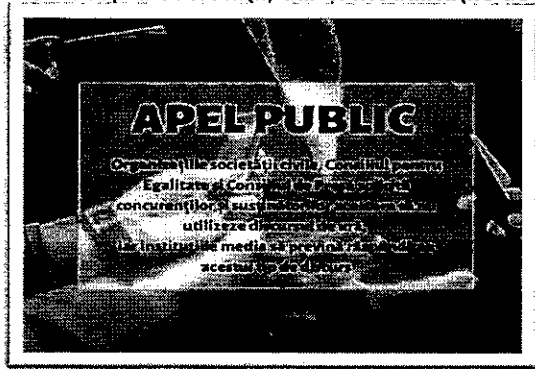
Prevenirea discursului de ură în contextul alegerilor prezidențiale

În contextul alegerilor prezidențiale din acest an și, ținând cont de prezența discursului de ură, fenomen pe larg răspândit în timpul campaniilor electorale din Republica Moldova, Consiliul a desfășurat activități de prevenire și combatere a acestui flagel.

Instituția a atenționat candidații electorali asupra impactului negativ al utilizării discursului ofensator, instigator la ură și discriminare. În aceeași ordine de idei, instituțiile mass-media au fost somate de a nu admite perpetuarea discursului de ură în cadrul campaniei electorale, prin intermediul surselor de informare în masă.

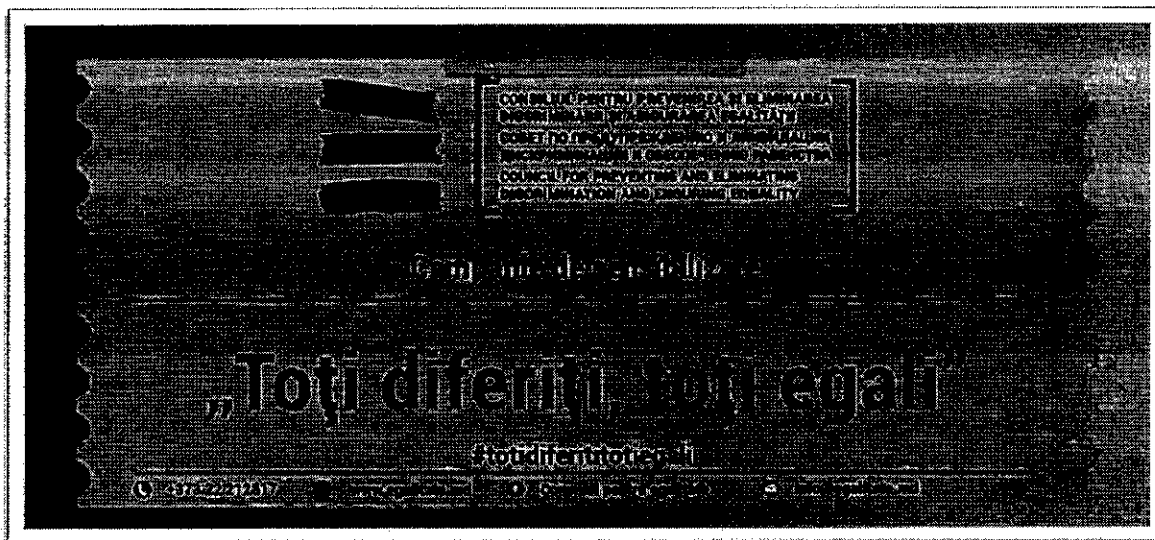
Consiliul a făcut echipă, în calitate de partener și cu alte instituții antrenate în astfel de activități, referindu-se la particularitățile discursului de ură, modalitățile de manifestare a acestuia, impactul lui asupra societății, dar și modalitățile de raportare a acestor cazuri.

Scopul activităților a fost de a atrage atenția tuturor celor implicați în procesul electoral că utilizarea discursului de ură în campanie electorală, nu doar că este în măsură să lezeze demnitatea candidaților electorali, dar și să producă dezbinare în societate, ură în rândurile electoratului sau chiar violență.

Campania de sensibilizare „Toți diferiți, toți egali”

Organizată în contextul marcării a 7 ani de activitate, Campania [#TotiDiferitiTotiEgali](#) a avut drept

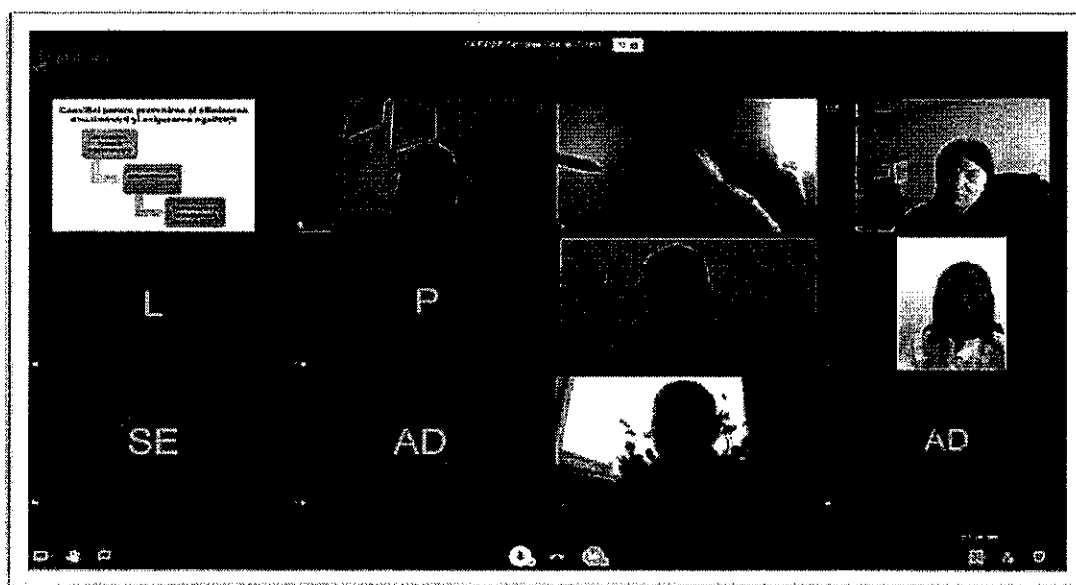
scop creșterea numărului de persoane care luptă pentru asigurarea dreptului la egalitate la nivel de societate și promovarea egalității ca drept fundamental, dar și sensibilizarea populației asupra necesității de adoptare a unui comportament non-discriminatoriu, bazat pe respect reciproc.

Una dintre activitățile campaniei cu cel mai mare impact în rândurile internautilor a fost „Istoria unui luptător”, în cadrul căreia 7 militanți pentru drepturile omului și-au făcut publică propria istorie de viață, motivând populația să-și revendice, dar și să promoveze mereu dreptul la egalitate, nu doar în situația când au devenit victime ale unui fapt de discriminare.

În cadrul aceleiași campanii s-a desfășurat activitatea de instruire „Prin informare nu admit discriminare”, unde persoane angajate din domeniul public și privat au fost informate despre prevenirea și combaterea discriminării în câmpul muncii. Activitatea a urmărit scopul de a crește numărul angajaților care își pot revendica dreptul la egalitate și nediscriminare.

Campania s-a finalizat pe data de 31 iulie, ziua în care Consiliul a împlinit 7 ani de activitate. Cu această ocazie, instituția a distribuit publicului larg un spot video, care reflectă cum decurge activitatea zilnică a angajaților Consiliului în condiții de muncă adaptate recomandărilor autorităților, impuse de pandemia provocată de Covid-19.

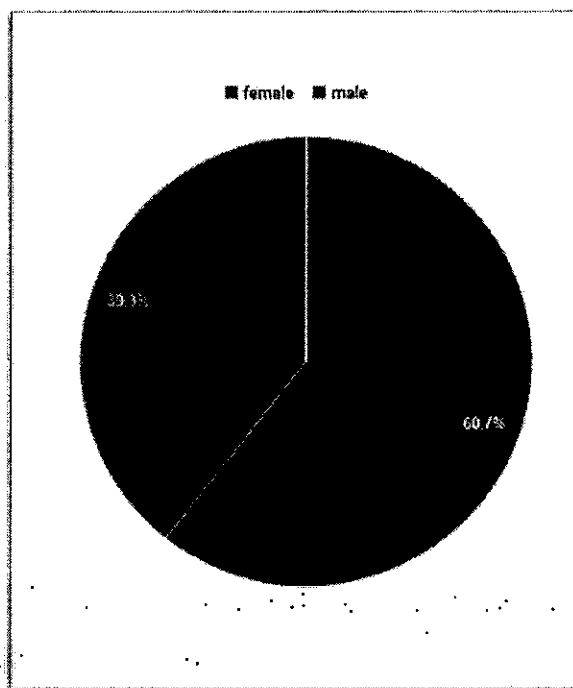
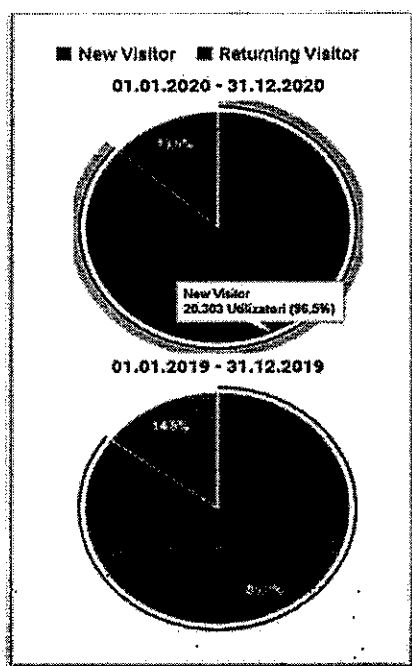
Pe parcursul perioadei de raportare, angajații Consiliului au organizat 4 ședințe de instruire în domeniul nediscriminării pentru 30 de avocați, procurori și judecători, în contextul alegerilor prezidențiale și 60 de procurori, judecători, asistenți judiciari și grefieri pe tema „Egalitate și nediscriminare”. Alte 4 ședințe de informare pentru 58 de persoane, jurnaliști și angajați din sectorul public și privat. Alte 2 ședințe de informare au fost pentru 86 de elevi de clasele a VII-a și 3 cadre didactice din raioanele Orhei și Hâncești în contextul marcării Zilei „ZERO Discriminare” pe tema prevenirii și combaterii bullying-ului.

3.2 Activitatea reflectată în mass-media

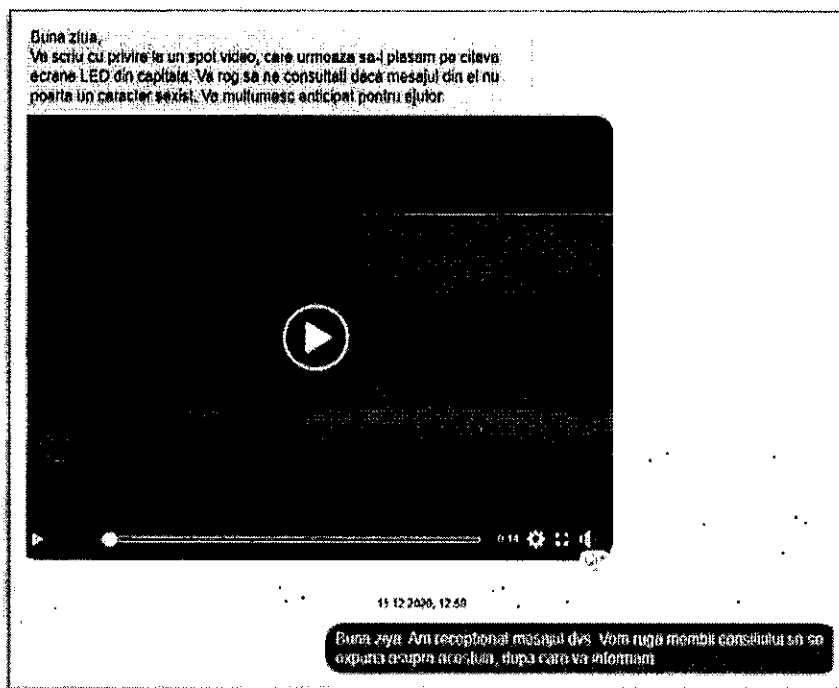
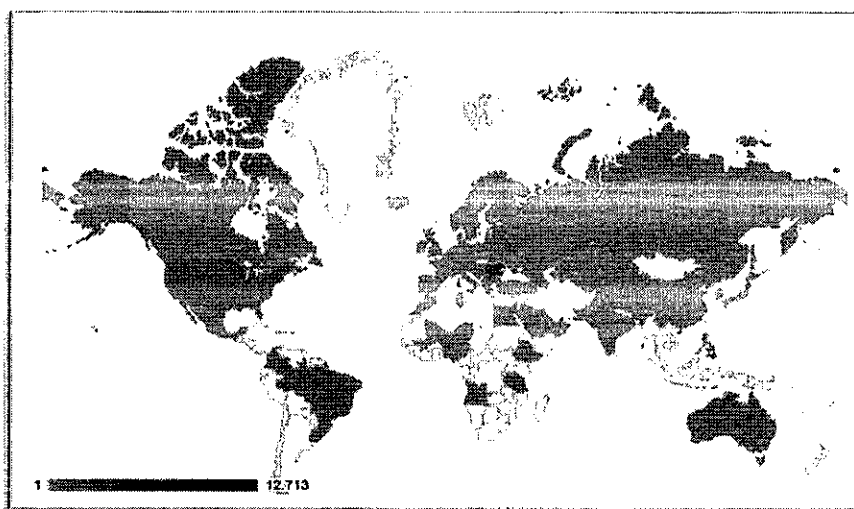
Data fiind situația epidemiologică din țară, practic toate activitățile de comunicare dintre Consiliu și publicul larg s-au desfășurat în format on-line, prin intermediul site-ului oficial și a paginilor de pe rețelele de socializare.

În perioada de referință, pagina egalitate.md a înregistrat peste 20.000 vizitatori noi, iar din numărul total al utilizatorilor, peste 60% au fost femei. Acest lucru demonstrează un interes mai sporit al femeilor față de subiectul nediscriminării, ele fiind adesea și victime ale discriminării în baza criteriului de sex/gen. Peste 50 de materiale informative au fost publicate pe site în perioada de referință și 8 cauze *amicus curiae*.

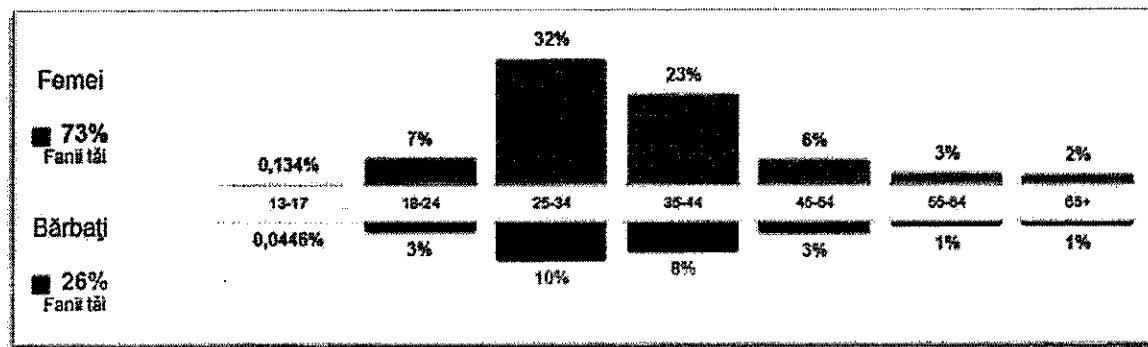
Vârsta celor mai activi utilizatori ai site-ului oficial este cuprinsă între 25-34 de ani, aceștia informându-se în timp real despre fenomenul discriminării. Pe de altă parte, deși persoanele de o vârstă mai înaintată vizitează site-ul în număr mai mic, aceștia sunt mai activi în depunerea plângerilor la Consiliu.

Din punct de vedere al acoperirii geografice, datele arată că pagina Consiliului este vizitată de utilizatori din practic toate colțurile lumii, preponderent din România, Statele Unite, Rusia, Marea Britanie, Germania, Franța, Italia și Ucraina. La nivel de țară, cel mai activi vizitatori ai site-ului sunt din Chișinău, Bălți și Tiraspol.

Pagina de Facebook a Consiliului înregistrează, la moment 2300 de urmăritori. În perioada de referință aceasta a devenit un instrument de comunicare în timp real dintre Consiliu și public. De cele mai dese ori, rețeaua de socializare Facebook a fost folosită de către agențiile de publicitate pentru a solicita părerea Consiliului asupra caracterului sexist a unor materiale destinate publicului.

Ca și în cazul site-ului, pe pagina oficială de pe rețeaua FB, cei mai activi urmăritori sunt persoanele cu vârsta cuprinsă între 25-34 de ani. Din numărul total al fanilor, peste 70% sunt femei. Acest procentaj este unul stabil deja pentru al treilea an, ceea ce vorbește despre faptul că instituția are deja o audiență a sa, care manifestă interes continuu față de activitatea Consiliului și tendințele fenomenului discriminării în Republica Moldova.

Activitatea Consiliului a fost reflectată în 93 materiale difuzate de către 75 canale media, atât cu acoperire națională, cât și regională. De cele mai multe ori, materialele vizau anumite cauze de impact social asupra cărora Consiliul s-a pronunțat printr-o decizie.

CAPITOLUL IV. ASPECTE SPECIFICE ÎN ACTIVITATEA CONSILIULUI

4.1 Capacitatea instituțională

Potențialul uman rămâne, în viziunea Consiliului un factor determinant în procesul de continuă dezvoltare a instituției. Sistemele de recrutare, precum și cel de formare profesională sunt determinate de un management al resurselor umane eficient și dinamic.

În anul 2020, Consiliul a funcționat în baza structurii organizaționale aprobată prin Statutul de personal nr. 05 din 31.01.2019, efectivul limită fiind de 20 unități de personal. În decembrie 2020, numărul de angajați era de 17 persoane, cu 15 angajați aflați efectiv la locul de muncă. Gradul de ocupare a funcțiilor publice constituie 75%. Lipsa de 25% a personalului de execuție, deopotrivă cu adresabilitatea în creștere înregistrată în acest an, sporește sarcina și volumul de lucru pentru fiecare angajat. Nivelul de salarizare mic, în raport cu complexitatea activității face ca interesul specialiștilor pentru funcțiile vacante pentru care Consiliul anunță concurs să fie unul destul de mic. Totuși, din cele 4 funcții vacante scoase la concurs în anul 2020, 3 au fost ocupate.

Vârsta medie a angajaților Consiliului constituie 38 de ani.

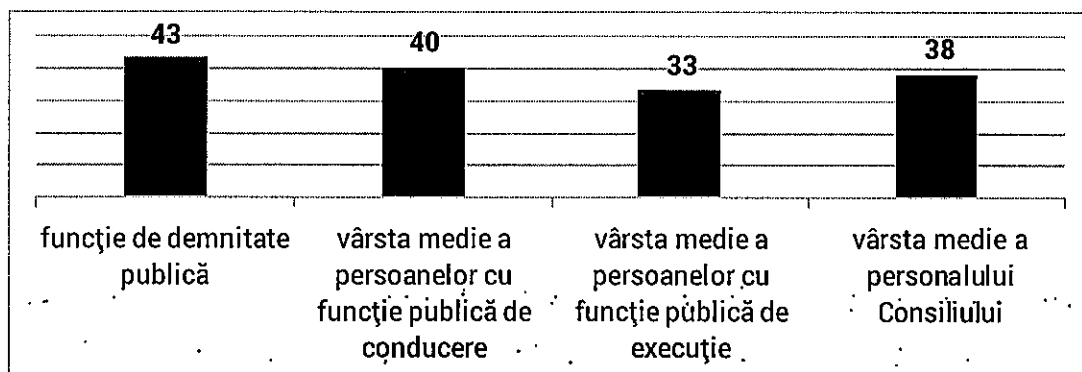

Diagrama nr. 30 Personalul pe categorii de vârstă

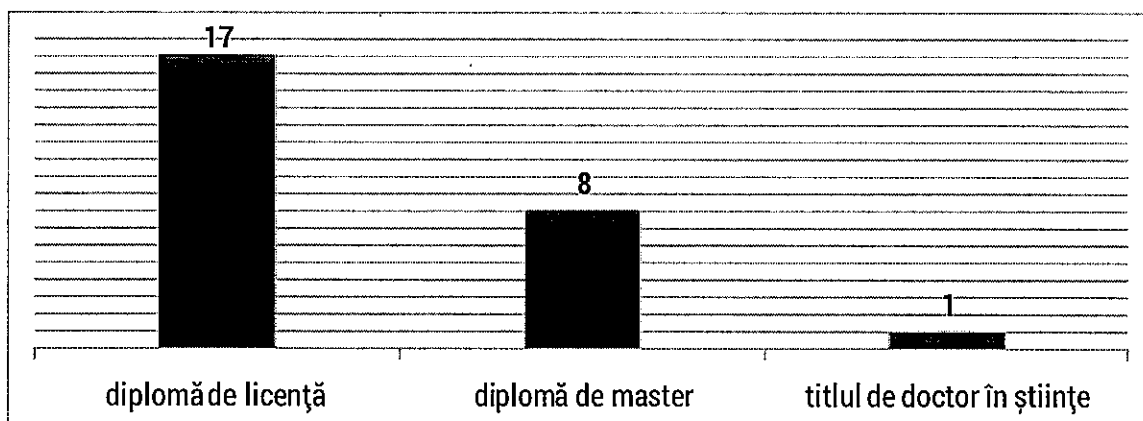

Diagrama nr. 31 Nivelul de studii al personalului Consiliului

În structura posturilor ocupate în perioada de referință, ponderea bărbaților reprezintă 13%, iar cea a femeilor 87%.

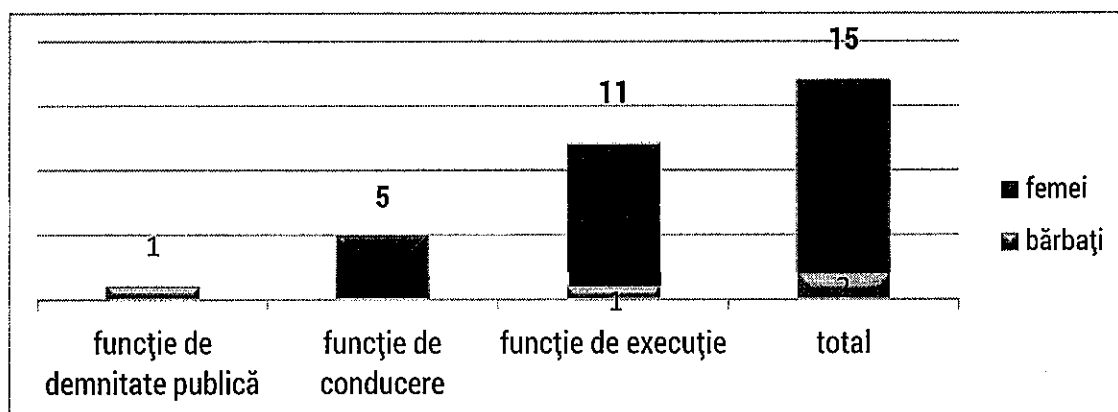

Diagrama nr. 32 Personalul Consiliului în funcție de gen

În anul 2020, din numărul total de funcționari publici, 2 persoane au fost debutante.

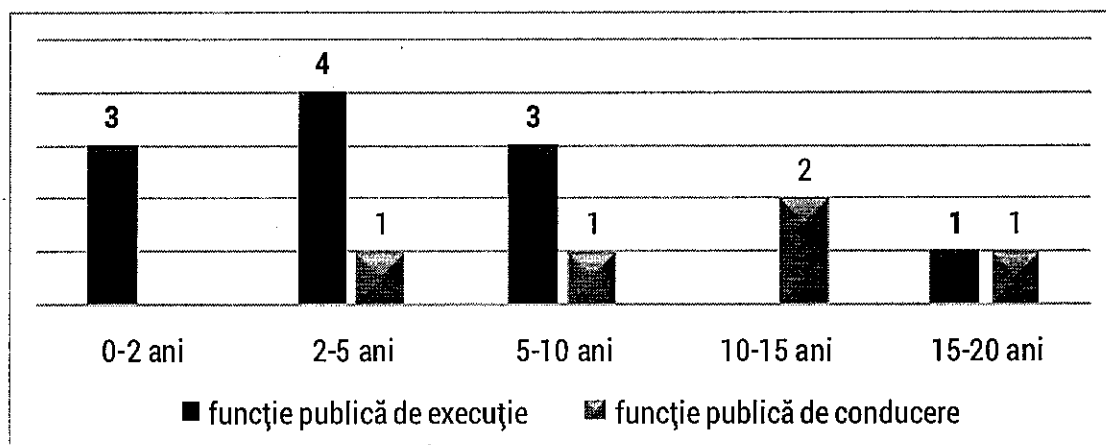

Diagrama nr. 33 Vechimea totală în muncă a personalului

Dezvoltarea profesională continuă a angajaților a rămas o prioritate pentru Consiliu și în anul 2020, doar că, formatul acesteia a fost unul exclusiv on-line. Astfel, angajații Consiliului au participat la aproximativ 10 instruirii on-line, care s-au desfășurat în mai multe sesiuni.

Preponderent, instruirile au fost organizate pentru angajații din direcțiile cu profil juridic (10 persoane) și periodic, pentru persoanele cu atribuții în sfera comunicării (2 persoane) și financiară. În calitate de participanți au fost inclusiv șefa aparatului administrativ, președintele și membrii Consiliului.

4.2 Resurse financiare

Din bugetul de stat, în anul 2020 au fost prevăzute mijloace financiare în mărime de 4597,5 mii lei pentru necesitățile Consiliului. Dintre acestea, pentru retribuirea muncii angajaților – 2041,8 mii lei, pentru remunerarea membrilor Consiliului – 327,2 mii lei. Nivelul executării bugetului pentru anul 2020 constituie 93 % în sumă totală de 4286,6 mii lei.